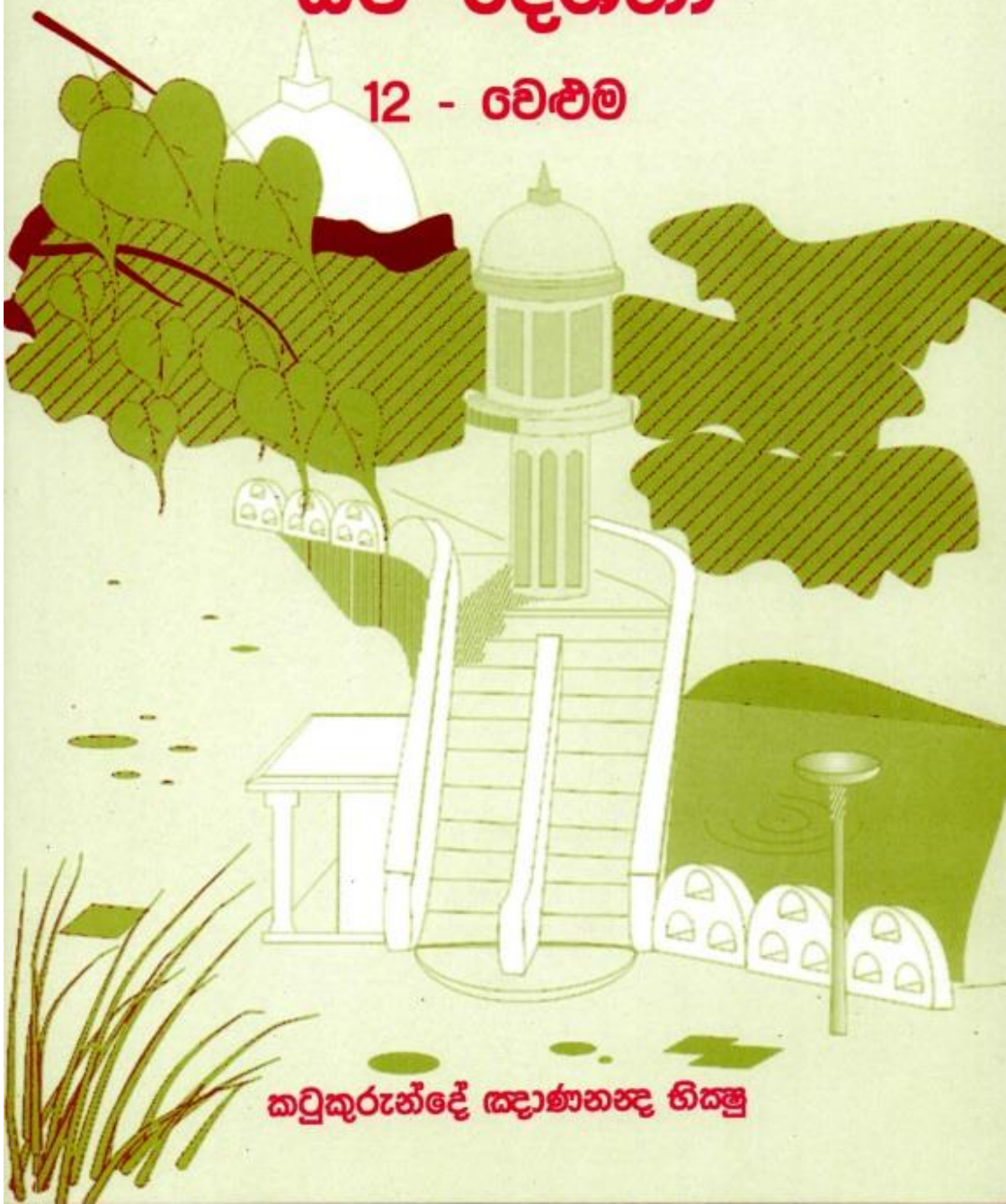

පහන් කණුව බම් දෙශනා

12 - වෙළුම

කවුකුරැන්දේ ඤාණනාදු හිසතු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දෙළොස් වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2017

ධම් දනයකි
මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2017 ජූලි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-69-0

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
2. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
3. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
4. ඩබ්ලිව්. ඒ. ඊසාන් උච්චන්ද මහතා – 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
5. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
6. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
7. ඒ. ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
'සමන්', ඇරැවුල හංදිය, කන්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
8. ජේ. ඒ. ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න චත්ත, ලඞුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
9. මහාවාසී කේ. එම්. විජේරත්න, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
10. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
12. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
13. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
14. පියදස සමරකෝන් මහතා
සුදුවැලි පැලැස්ස, කිරින්ද, තිස්සමහාරාමය.

www.seeingthroughthenet.net

www.facebook.com/seeingthrough

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත්

කුසල් වෙනටම

සිත පිරිසිදු

සස්න මෙයමැයි හැම

චැළැකුම

ඵළැඹුම

කැරැම

බුද්ධන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	viii
අමා ගඟ	ix
56. 'අචිරං චනයං කායො' (පහන් කණුව 70)	1
57. 'පණුණ වීසති වසසානි' (පහන් කණුව 89)	27
58. 'නජී කොචි නවො නිචෙචා' (පහන් කණුව 141)	53
59. 'බිණං පුරාණං නවං නජී සමහවං' (පහන් කණුව 172)	81
60. 'මනුජ්ජස පමනතචාරිනො' (පහන් කණුව 177)	105

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහම් රස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාචයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වසතු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහාතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණහා පිපාසය සන්තිද්වන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. ‘නිවනේ නිවීම’ පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ ‘පහන් කණුව ධර්ම දේශනා’ පොත් පෙළ එළි දැකී. මිහිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්. ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා ‘සහරාවක’ අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් ‘තරු සළකුණක්’ හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

‘ආනුපුබ්බි කථා’ නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාගීයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදු පියාණෝ එවැනිම ‘අනුපිළිවෙළ කථාවක්’ ධර්මදේශකයින්ට අනුදාන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුවූ, පුබුදුවූ. පහන්වූ

සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කල, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතු ව පෙනෙන ආදර්ශීය අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුම්පත් කිරීම (සැදුම්පත්) සිත් කාවචන අන්දමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදායන) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුතොපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධර්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදීද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භන් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාපී කුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යානය විය. 'පහන් කණුවෙන්' විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් 'අමා ගඟ' දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා! පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, කුසුමා විල්ගොඩ, දිල්ලුසි විරරත්න ගීතාංජලී සමන් දෙලගේ සහ ලිලියන් රත්නායක යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත ශෝභන ලෙස මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

'විරං තිට්ඨතු ලොකසම් - සමමාසමබුද්ධ සාසනං'

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා හිඤ්ඤා

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා සඳහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජූනි

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශික ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උත්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මිකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්ම දාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන් හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුනු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අර්ධ මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධර්මදන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූනේ පිරිසිදු ධර්මදන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධර්මදේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධර්මකාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධර්මදන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධර්ම දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම්
අමාගග ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ
පැතුමයි.

“සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති”

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

12 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය පාඨකයින් අතට පත් කරන පහත පුණ්‍යානුමෝදනාවේ සඳහන් ධර්මදනයට ලැදි පින්වත් පිරිසට, එම ධර්මදනය කුසලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්‍යානාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2561) 2017 මැයි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

මෙම ධර්මදනය කුසලයෙන් අපගේ දෙමාපියන්ට, ගුරුවරුන්ට, දරුවන්ට, සියළුම ශ්‍රේණීන්ට සහ අප සැමටද චතුරාසී සත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීම තුලින් අති උතුම්වූ නිව්‍යානය ලබා ගැනීම පිණිසම මෙම පින් හේතු වාසනා වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

වසන්ති පොතුපිටිය යුවල සහ දරුවන් - ගම්පහ

ලක්ෂමන් ධර්මස සහ දරුවන් - ඉඹුල්ගොඩ

බන්දු බාලසූරිය යුවල - ගම්පහ

චම්පිකා, හේමන්ත යුවල සහ දරුවන් - ගම්පහ

සමන්ති බාලසූරිය - ගම්පහ

56 වන දේශනය

56 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 70)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

අචිරං වනයං කායො - පඨවිං අධිසෙසසති
ජුද්ධො අපෙන විඤ්ඤණො - නිරස්ථව කලිඛගරං.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

මහා කරුණක බුදුපියාණන් වහන්සේ අවවාදයෙන් වගේම ආදර්ශයකින් ගිලන් උපසථානයේ වටිනාකම ලෝකයාට පහදා දුන්නා. ගිලන් අවස්ථාව කෙනකු අසරණ වෙන අවස්ථාවක්. දයාව, කරුණාව, අනුකම්පාව පෙරදැරි කරගෙන ඒ අවස්ථාවට පිහිට වීම උතුම් සත් පුරුෂ ගුණයක්. ඒ වගේම අතින් අතට බලනකොට, ගිලන් බව තුළින් කෙනකුට පුළුවන් මේ පංචස්කන්ධයේ අනිත්‍ය, දුකඛ, අනාත්ම ස්වභාවය හරි හැටියට තේරුම් ගන්න. ඒකට උපකාර වෙන්නේ අවස්ථානුකූල ධර්මෝපදේශයයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන් මේ දෙයාකාරයෙන්ම ගිලන් උපසථානය කළ හැටි පෙන්වුම් කෙරෙන වටිනා කථාන්තරයක් තමයි අද අපි මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට දක්වල තිබෙන්නේ.

සැවැත් නුවර එක්තරා ශ්‍රද්ධාවන්ත තරුණයෙක් ශාසනයේ මහණවෙලා උපසම්පදා වුනා. තිස්ස තෙරුන් නමින් හැඳින්වුනා. මේ තිස්ස හාමුදුරුවන්ට කල් යාමේදී බරපතල ආබාධයක් ඇති වුනා. පොඩි බිබිලි හැටියට ශරීරයේ කුෂ්ට වගේ මතු වෙලා ඒවා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ලොකු විසප්පුවෙලා, ලොකු ගෙඩි බවට පත්වෙලා ඒවා බිඳිලා ලේ සැරව ගලන්න පටන් ගත්තා. මුළු ශරීරයේම තැනින් තැන සිදුරු ගැහුණා. ඒ වගේම සිවුරු, අඳන ආදිය ලේ සැරවවලින් බෙරි වුනා. එහෙම පිටින්ම තෙත් වුනා. අන්තිමට උපසථායක සංඝයා වහන්සේලාටත් උපසථාන කර ගන්න බැරි තරම් තත්ත්වයකට පත් වුනාම අසරණව මේ හාමුදුරුවෝ වැතිරිලා සිටිනවා, කාගෙවත් උපසථානයක් නැතුව.

ඒ අවස්ථාවේදී බුදුපියාණන් වහන්සේ මහා කරුණා සමාපත්තියට සම වැදිලා ලෝකය බලා වදාරණකොට උන්වහන්සේට මේ හාමුදුරුවන් පෙනී ගියා. මේ තිස්ස තෙරුන් වහන්සේ ඒ වෙනකොට හැඳින්වුනේ පූතිගතත තිස්ස නමින්. ශරීරය කුණු වෙච්ච

නිසා පුනිගතන තිස්ස කියන නමකුත් පට බැඳුණා. එතකොට මේ පුනිගතන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේව පෙනී ගියා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහා කරුණා සමාපත්ති ඥානයට. උන්වහන්සේ තේරුම් ගත්තා මේ අසරණව සිටින තිස්සනමට රහත්වෙන්න උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තියෙනවා. නමුත් මේ දැන් තියෙන තත්ත්වයේ හැටියට අමාරුයි. මංවත් උපකාර නුනොත් ඒ අවසථාව ගිලිහිල යනවා කියලා තේරුම් අරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩම කළා ඒ විහාරයට. වැඩම කරල පළමුවෙන්ම ඒ හිඤ්ඤාව ළඟට ගියා නොවෙයි. ගිනිහල් ගෙට ගිහිල්ලා නාන්න පැන් උණු කරන පැන්පහසුවෙන භාජනය හෝදලා ඒකට වතුර වත් කරල, ලිප උඩ තියල, වතුර උණු වෙන කල් ගිනිහල් ගෙයිම වැඩ සිටියා. ඊළඟට වතුර උණු වුනාට පස්සෙ, බුදුපියාණන් වහන්සේ අර හිඤ්ඤන් වහන්සේ වැතිර හිටිය ඒ ඇඳ ළඟට ගිහිල්ලා ඇදේ එක කොනක් ඉස්සුවා. ඇඳට කොන් දෙකක් තියන නිසා ඉතින් අතින් සංඝයා වහන්සේලත් තේරුම් ගත්ත දැන් ඉතින් මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සුදනම් වෙන්නෙ මේ හිඤ්ඤවට උපස්ථාන කරන්නයි කියල. සංඝයා වහන්සේලා 'ස්වාමීනි ඒක අපි කරන්නම්' කියලා ඇඳ උස්සගෙන ගියා ගිනිහල් ගෙට. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ සංඝයා වහන්සේලත් උපකාර කරගෙන පළමුවෙන්ම අර හිඤ්ඤවගේ සිවුර සෝදලා අවිචේ දන්න සැලැස්සුවා. ඊළඟට ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා උපකාර කරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ පැන් වත් කරනවා. ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා සෝදනවා. ඔය විදියට නැව්වා. ඊළඟට පැන් පහසු කරල අවසානයේදී, ඒ වෙනකොට සිවුර වේලිලා තිබුණා. ඒක අන්දමලා අඳනයත් හේදුවා. ඒ විදියටම උණු වතුරෙන් හෝදලා ඒක අවිචේ දම්මා. ටික වේලාවකින් ඒක වේලුනාට පස්සේ අඳනයත් ඇන්දුවා. දැන් ඉතින් මේ තිස්ස තෙරුන් වහන්සේට බොහොම පහසුවක් කාලෙකට පස්සෙ මේ පැන් පහසුවෙලා, කයටත් සැහැල්ලුවක් දෙනවා. සිතටත් සැනසිල්ලක් දෙනවා. ඒ අඳනය ඇඳගෙන සිවුර පොරවාගෙන ඇදේ දැන් ඉතින් හාන්සිවෙලා ඉන්නවා. ඒ ඉස්මත්තෙ හිස පැත්තෙන් හිටගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ ඔන්න ඔය අවසථාවේදී තමයි අපි අර මාතෘකා කළ ගාථාව දේශනා කොට වදාළේ.

අචිරං වතයං කායො - පඨවිං අධිසෙසසති
 ජුදෙධා අපෙන විඤ්ඤාණො - නිරතංව කලිඛගරං

'වැඩිකල් නොයා දී ම විඤ්ඤාණය ඉවත් වූ මෙ කය ඉවත දමන ලදුව, වැඩිකට නැති දඬු කඩක් වගේ පොළොවෙහි වැතිර

ගන්නේය' කියන අදහසයි ඒ ගාථාව තුළ තියෙන්නේ. ඒ ගාථාව අහල අර පුතිගතන තිස්ස තෙරුන් වහන්සේ සිවුපිළිසිඹියාපත් රහත් තත්ත්වයට පත් වුනා. අනෙකුත් සංඝයා වහන්සේලාත් බොහෝ දෙනෙක් නොයෙකුත් මාර්ගඵල ආදියට පැමිණියා. ඉතින් ඊළඟට ඒ රහත් වීමත් එක්කම මේ පුතිගතන තිස්ස තෙරුන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑවා. එහෙම සිද්ධි වෙනවා. ධර්මාවබෝධයත් එක්කම ජීවිතයත් කෙළවර වෙන අවසාවලේ. නමුත් අර සංඝයා වහන්සේලා ඒ කිසිවක් දන්නේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ, මේ පිරිනිවන් පෑව - එහෙම නැත්නම් අපවත් වූන හැටියට පෙනෙන මේ පුතිගතන තිස්ස තෙරුන් වහන්සේගේ ශරීරය ආදහනය කරවලා ඒ ධාතුවලින් වෛත්‍යයක් බන්දවන්න සැලැස්සුවා.

සංඝයා වහන්සේලා ඇහුවා 'මේ පුතිගතන තිස්ස හාමුදුරුවෝ කොහෙද උපන්නේ?' කියලා. අන්න ඒ අවසාවාවේ තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ, 'මහණෙනි, මේ පුතිගතන තිස්ස රහත්වෙලා පිරිනිවන් පෑව' කියල. එතකොට මේ සංඝයා වහන්සේලා අහනවා 'ස්වාමීනි, මේ තරම් රහත්වෙන්න හේතු සම්පත්තිය තිබුණා නම් ඇයි මේ විදියට ශරීරය කුණු වුනේ? මේ විදියට බිබිලි දලා සැරව වැගිරෙන මේ විදියේ තත්ත්වයකට පත් වුණේ?' ඊළඟට එපමණක් නොවෙයි මේ තිස්ස තෙරුන් වහන්සේගේ ඇට පවා බිඳුණා. අන්තිම කාලයේ දී ඇටත් බිඳිලා ශරීරය ඉතාමත්ම භයානක අන්දමින් දිරාපත්වෙලයි තිබුනේ. 'මේ ඇට බිඳෙන්න හේතුව මොකද? රහත් වෙන්න හේතුව මොකද?' කියල සංඝයා වහන්සේලා ඒ පිළිබඳව විමසුවාම අන්න ඒ අවසාවාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකට අතීත කර්මය පෙන්වමින් වදලා, "මේ හැම එකක්ම මේ තිස්ස තෙරුන් අතීතයේ කළ කර්මයේ විපාකයි". ඒ ප්‍රවෘත්තිය හැටියට දක්වන්නේ මෙහෙමයි.

කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ මේ පුතිගතන තිස්ස තෙරුන් කුරුලු වැද්දෙක්ව හිටියා. රස්සාව කුරුල්ලන් අල්ලලා පොහොසත් අයට එහෙම විකිණීම. ඒ කුරුල්ලන්ගෙන් විකුණලා ඉතුරු වෙච්ච අය ඊළඟ දවසට තබා ගන්න ඕන නිසා උන් මරල තිබ්බොත් මස් නරක් වෙනවා, කුණු වෙනවා කියන හැඟීමෙන් ඒ කුරුල්ලන්ගේ අඬු කඩලා - කකුල් කඩලා පියාපත් ගලවලා උන් පණ පිටින්ම තියා ගත්ත, ඊළඟ දවසට විකුණන්න. ඒ වගේම මරලා ඒවා ආහාරයටත් ගත්තා. එතකොට ඒකයි ඒ අකුසල කර්මය. ඊළඟට, ඒ වගේම කොහොම නමුත් ඒ විදියේ ජීවිතයක් ගෙව්වට මොකද එක් අවසාවාවක තමන්ගේ ගෙදරට පිණඩපාතෙ වැඩිය රහතන් වහන්සේ

නමකට බොහොම භක්තියෙන් යුක්තව දනය පූජා කරල, පිණඩපානය පූජා කරල, ප්‍රාර්ථනා කළා, 'ස්වාමීන් වහන්සේ ලබා ගත්තු ධර්මය මටත් ලැබේවා' කියලා. උන්වහන්සේත් 'එසේම වේවා' කියල අනුමෝදන් කළා. අන්න ඒ කුසල ආනිසංසය රහත් වීමට උපනිශ්‍රය වුනා කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා.

එතකොට ඕකයි කථාව. මේ කථාන්තරය කීප අතකින්ම අපට ආදර්ශවත්. පළමුවෙන්ම අර බුදුපියාණන් වහන්සේ කළ ඒ ගිලන් උපස්ථානය ගැන අපි හිත යොදන්ට ඕන. දැන් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහා කරුණා සමාපත්ති ඥානයට මේ පුනිගතන තිස්ස තෙරුන් වහන්සේ පෙනී ගියේ ගිලන් බව නිසාම නොවෙයි. ඒ මහා කරුණා සමාපත්ති ඥානයට කෙනෙක් හසුවෙන්නෙ බොහෝ විට මේ සංසාර දුකෙන් මිඳෙන්න සුදුසුකම් ඇති නිසයි. දැන් මෙතෙන්නින් ගිලන් බව නිසාම පමණක් නොවෙයි. රහත් වෙන්නත් උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තියෙන නිසයි, ඒ විදියට පෙනී ගියේ. එබඳු අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝ විට තමන් වහන්සේම තනියම වැඩම කරනවා ඒ ස්ථානයට. දැන් මෙතෙන්නින් බුදුපියාණන් වහන්සේ යටත් පිරිසෙයින් ආනන්ද භාමුදුරුවන්වත් එකතු කර ගන්නෙ නැතිව එතනට වැඩම කරලා ඉස්සෙල්ලම ගිනිහල් ගෙට ගිහිල්ලා, නියම උපස්ථායකුගේ ආකාරයෙන්ම භාජනය හෝදලා පැන් ලිපේ තියලා උණු කරලා ඒ ඔක්කොම කරලා තමයි ලෙඩාගෙ ඇඳු ලඟට ගියේ. ඊළඟට එපමණක් නොවෙයි ඒ උපස්ථානය කළ ආකාරය පවා අපට වුනත් ආදර්ශයට ගන්න වටිනවා. රෝගියකුට උපස්ථාන කරන ආකාරය. අර ඒ ස්වාමීන් වහන්සේගේ සිවුර ඉස්සෙල්ලා හෝදලා ඒක වේලෙන්න ඇරලා ඊළඟට පැන් පහසු කරලා අවසානයේ අඳනයත් හෝදලා ඔය විදියට ක්‍රමානුකූලව, ඉතාමත්ම ක්‍රමානුකූලව, ඒ උපස්ථානය කළා. ඊළඟට අවසාන වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේට ධර්මයෙන් උපස්ථාන කළා. ඒ ධර්මයෙන් උපස්ථාන කරලා මුළු මහත් සංසාර රෝගයම නිවාරණය කළා.

අන්න එතකොට බොහොම වටිනා කථාවක් මේ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ ගිලන් උපස්ථානය කළ මීට තරමක් දුරට සමාන සිද්ධියක් විනය පිටකයේ සඳහන් වෙනවා. අපි ඒ කථාවත් මේකට එකතු කරලා ගනිමු, කාරණා කීපයක් නිසා. එක්තරා හිඤ්ඤන් වහන්සේ නමකට තද බල උදරාබාධයක් බඩේ අමාරුවක් හැදිලා, තමන්ගේම මළ මුත්‍රයේ ගැලිලා බිම වැටිලා, අසරණ තත්ත්වයට පත්වෙලා හිටියා. කිසිම හිඤ්ඤන් වහන්සේ නමක් ඒ හිඤ්ඤවට උපස්ථාන කරන්න ගියෙත් නැහැ. අන්න ඒ අසරණව සිටින අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ

ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේන් එක්ක සේනාසන වාරිකාවේ වැඩම කරන අතරේ - සේනාසන වාරිකාවේ කියල කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ විටින් විට සංඝයා වහන්සේලා කොහොමද ජීවත් වෙන්න කියල බලන්න වගේ විභාරයෙන් විභාරයට වැඩම කරනවා. අන්න ඒ විදියට වැඩම කරන අතර ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේන් එක්ක අර හිඤ්ච ගිටිය තැනට ගිහිල්ලා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා, 'ආනන්ද, ගිහිල්ලා වතුර අරන් එන්න, පැන් අරන් එන්න, අපි මේ හිඤ්ච නාවමු' කියලා. ඊළඟට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පැන් ගෙනාවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පැන් වත් කලා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ නැව්වා ඇඟ අතුල්ලලා. නාවලා ඉවරවෙලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ හිස පැත්තෙන් එසෙව්වා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පා පැත්තෙන් එසෙව්වා. ඔසවල ඇදේ හාන්සි කෙරෙව්වා. මේ හිඤ්චගෙන් ඇහුවා 'මොකද මහණ උපස්ථාන කරන්නේ නැත්තේ අනිත් අය?' කියලා. මේ හිඤ්චන් වහන්සේ කියනවා 'ස්වාමීනි, මම අනිත් හිඤ්චන් වහන්සේට උපස්ථාන උපකාර කරන්නේ නැති නිසා ඒ හිඤ්චන් වහන්සේලත් මට සලකන්නේ නෑ' කියලා. එතකොට මේක අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සංඝයා වහන්සේලා රැස් කරලා ඇහුවා 'මහණෙනි, අහවල් විභාරයේ ඉන්නවද ගිලන් හිඤ්චක්?' කියල. 'එසේය ස්වාමීනි.' 'ඒ හිඤ්චට උපස්ථායකයෙක් ඉන්නවද?' 'නැත ස්වාමීනි.' 'මොකද ඒ උපස්ථායකයෙක් නැත්තේ?' කියල ඇහුවහම 'ඒ හිඤ්ච අපටත් උපස්ථාන කරන්නේ නෑ. උපකාර කරන්නේ නෑ. ඒක නිසා අපිත් උපකාර කරන්නේ නෑ' කීව්වා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට වදලා 'මහණෙනි, නුඹලාට උපස්ථාන කරන්න අම්මල තාත්තල මෙතන නෑ. නුඹලා ඔවුනොවුන්ට උපස්ථාන නොකරනවා නම් නුඹලාට කවුද උපස්ථාන කරන්න වෙන ඉන්නේ?' ඊළඟට ඔන්න එක්තරා ගැඹුරු අර්ථයක් ඇති පාඨයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා, ඒ පාඨය මේ කාලයේ නොයෙකුත් ආකාරයට තෝරනවා. ඒක පාලි භාෂාවෙන් සඳහන් වෙන්නේ -

'යො භික්ඛවෙ මං උපට්ඨහෙය්‍ය සො ගිලානං උපට්ඨහෙය්‍ය' කියල.

'මහණෙනි, යමෙක් මට උපස්ථාන කරන්නේද හෙතෙම ගිලනාට උපස්ථාන කරන්නේය' කියල. ඒ පාඨය සමහර කෙනෙක් තෝරන්නේ ගිලනකුට උපස්ථාන කිරීම බුදුපියාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කිරීම හා සමානය කියලයි. නමුත් අපට කියන්න වෙන්නේ ඒ විදියේ දෙයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා නම් අර වාක්‍යය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඊට වඩා වෙනස්වියි ප්‍රකාශ කරන්න තිබුනේ, එහෙම නම් කියන්න තිබුනේ 'යමෙක් ගිලනාට උපස්ථාන කරයිද, හෙතෙම මට උපස්ථාන කරයි' කියල. අපි ඒකට හේතුව වශයෙන් දක්වන්නේ එක්තරා ප්‍රකට ධර්මෝපදේශයක් තිබෙනවා ධර්මයේ සඳහන්වෙලා,

'යො ධම්මං පසසති සො මං පසසති' කියලා.

'යමෙක් ධර්මය දකීද, හේ මා දකී.' යම් කෙනෙක් ධර්මය දකිනවා නම් ඒ තැනැත්තා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්ක හා සමානයි. අන්න ඒ වාක්‍ය ක්‍රමය අනුව, න්‍යාය අනුව, අපි ගත්තොත් මේ අවසථාවේදී කිව යුතුව තිබුනේ 'යමෙක් ගිලනාට උපස්ථාන කරයිද, හෙතෙම මට උපස්ථාන කරයි' කියල, අර අපි කිව්ව මුල් අර්ථය නම්. නමුත් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ යමෙක් මට උපස්ථාන කරන්නේද? - කරන්නේ නම් - හෙතෙම ගිලනාටද උපස්ථාන කරන්නේය කියලයි. දන් මේක තවත් පැත්තකින් සමහර කෙනෙක් තෝරනවා. මෙතනින් අදහස් කරලා තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කිරීම හා කවදවත් සමාන කරන්න බැරිය කියල ගිලනාට උපස්ථාන කිරීම. ගිහි පැවිදි ගිලනකුට උපස්ථාන කිරීම බුද්ධෝපස්ථානය තරම් ආනිසංස සම්පන්න එකක් නොවේය. මෙතෙක්දී අදහස් කළේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ, මගේ අවවාදය පිළිගැනීම වශයෙන් මට උපස්ථාන කරන්නේ නම් ගිලනාට උපස්ථාන කරන්නේය කියලයි. ඒ විදියටත් තෝරනවා. නමුත් ඒ අමුතුවෙන් වචනක් දලයි එහෙම තෝරන්නේ.

අපි විකක් නැවතිල්ලේ කල්පනා කරල බැලුවොත් මේ කථාව අර පුතිගතන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේගේ කථාන්තරයත් එක්ක සංසන්දනය කරලා අපට මෙකෙ, මේ බුද්ධ වචනයෙ, නියම අර්ථය මතුකර ගන්න පුළුවන් වේවි. දන් අර පුතිගතන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේගේ කථාන්තරයේ අපට පෙනුනේ ඒ අර රහත් වෙන්න උපනිශ්‍රය සම්පන්නිය තිබුන නිසාත්, මහා කරුණා සමාපන්නි ඥානයට පෙනී ගිය නිසාත්, බුදුපියාණන් වහන්සේ එතෙක්දී තනිවම වැඩම කරල - උපස්ථායකයෙක් එක්කවත් නොවෙයි. තනිවම වැඩම කරල ඒ ගිලන් උපස්ථායක කටයුතු ආරම්භ කළා. නමුත් මෙතෙක්දී තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේත් එක්ක සේනාසන චාරිකාවේ වඩින අතරේ, මේ සේනාසන චාරිකාව කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, අර දක්‍ෂ පාලකයකු, දක්‍ෂ ගුරුවරයකු විසින් කළ යුතු එක්තරා දෙයක්. ඒක එක්තරා වටිනා චාරිත්‍රයක්. ඒ කියන්නේ තමන්ගේ ගෝලයො කොහොමද වැඩ කටයුතු කරගෙන ඉන්න

කියන එක බලන්න. දැන් ඔය හදිසි කඩා පැනීම් වශයෙන් සමහර දෙපාර්තමේන්තුවලත් ප්‍රතිසංවිධාන කරනකොට කරන්නේ. අන්න ඒ වගේ මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේගේත් වාරිත්‍රයක් තිබුණා නොදන්නාම හෙමිහිට විහාරයෙන් විහාරයට වැඩම කරනවා. එතකොට ඒ ඒ තැන්වලදී සංඝයා වහන්සේලාගේ අඩුපාඩුකම් දැක්කහම ඒවට ඒ අනුව අවවාද කරන්න පුළුවන්. අන්න ඒ වගේ අවසථාවක් මෙතන තියෙන්නේ. ඉතිං මෙතන තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේත් එක්ක වැඩම කරල අර හිඤ්ඤන් වහන්සේට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ උදව්වත් ඇතිව උපස්ථාන කළා. කරලා ඉවරවෙලයි ඇවිල්ල අර විදියට අවවාද කළේ.

අපි ඒක අනුව කල්පනා කරල බැලුවොත් මෙන්න මෙහෙමයි ගන්න වෙන්නේ. දැන් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ප්‍රකාශ කළ කාරණය අනුව ජේනවා, මේ ශාසනයේ මවුපියන් නැති නිසා සංඝයා වහන්සේලා ඔවුනොවුන්ට උපස්ථාන කළ යුතු බව. එපමණක් නොවෙයි මේ ශාසනයේ තියෙනවා උපාධ්‍යාය-සද්ධිවිහාරික, ආචාර්ය-අන්තේවාසික කියල ගුරු ගෝල යුගල දෙකක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සංඝයා වහන්සේලා අතර මනා පැවැත්ම සඳහා හරියාකාර මේ සංඝ සංස්ථාව ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා ගුරු ගෝල මට්ටම් දෙකක්. එහෙම නැත්නම් යුගල දෙකක් දක්වල තිබෙනවා. උපාධ්‍යායයන් වහන්සේගේ ගෝලයා සද්ධිවිහාරික, ඊළඟට ආචාර්යයන් වහන්සේගේ ගෝලයා අන්තේවාසික. මෙන්න මේ දෙගොල්ල අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව දක්වල තිබෙන්නේ පියාත් පුතාත් අතර සම්බන්ධතාවක් හැටියට. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ පනවා වදරළ තිබෙන්නේ. එපමණක් නොවෙයි සහෝදර හැඟීමකින් යුක්තව සබුන්මචාරීන් වහන්සේලාත් ඔවුනොවුන්ට උපකාර විය යුතු බව, උපස්ථාන කළ යුතු බව බුදුපියාණන් වහන්සේ කොතෙකුත් ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා. එතකොට යම් ආකාරයකින් ඒ අය ඒ වගකීම ඉටු කරන්නේ නැත්නම් මොකක්ද සිද්ධ වෙන්නේ? බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ දරුවො මේ ඔක්කොම - ශාක්‍ය පුත්‍ර ශ්‍රමණයන්. එතකොට මේ දරුවො ඒ විදියට හැසිරෙන්නේ නැත්නම් බුදුපියාණන් වහන්සේටම සේනාසනයෙන් සේනාසනයට යමින්, විහාරයෙන් විහාරයට යමින් තමන් වහන්සේගේ උපස්ථායකයාත් උපකාර කරගෙන ගිලන් උපස්ථානය කරමින් යන්න සිද්ධ වෙනවා. අන්න ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතෙක්දී වදලේ 'යමෙක් මට උපස්ථාන කරන්නේ නම් ගිලනාට ද උපස්ථාන කරන්නේය' කියල. ඒ විදියට කල්පනා කරල බලනකොට මේ ගිලන් උපස්ථානය - මෙතන කියවෙන කාරණය අනුව බලනකොට ගිලන්

උපස්ථානය බුද්ධෝපස්ථානයේම කොටසක්. බුදුරජාණන් වහන්සේට කරන උපස්ථානයේම කොටසක්. ඒ මිසක් බුදුරජාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කිරීමත් ගිහි පැවිදි ගිලනකුට වෙදහෙදකම්වලින් උපස්ථාන කිරීමත් එක හා සමානය කියල නම් ගන්න බැහැ.

කොහොම හෝ වේවා එතකොට මේක තුළින් අපට ජේනව බුදුපියාණන් වහන්සේ ගිලන් උපස්ථානයට දුන්න තැන. එපමණක් නොවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ විනය පිටකයේ යම් යම් නීති පණවන අවසථාවල නොයෙකුත් සහන සළසා දුන්න ගිලනට, 'ගිලානසස අනාපතති' කියල. ඔන්න යම්කිසි නීතියක් පණවල ඉවරවෙලා ගිලන ගැන කල්පනා කරල 'ගිලන් හික්කුවට එහි ඇවැතක් නැත' කියල ඇවැත්වලින් නිදහස් කරනවා. තවත් නොයෙකුත් ආකාරයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ගිලන් උපස්ථානය පිළිබඳව විනය පිටකයේ හෙම දක්වල තිබෙනව. එක් අවසථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා නියම ගිලන් උපස්ථායකයෙක් - එහෙම නැත්නම් ගිලන් උපස්ථායකයකුගේ සුදුසුකම් පහක් දක්වනවා. නියම ගිලන් උපස්ථායකයකුගේ පළමුවෙනි සුදුසුකම මොකක්ද? ඒ ලෙඩාට ඕන කරන බෙහෙත් සකස් කරල දෙනන පුළුවන්කම තිබෙන්න ඕන. බෙහෙත් යෙදීම පළමුවෙනි කාරණය. දෙවෙනි සුදුසුකම ඒ ලෙඩාට සප්පාය අසප්පාය - සප්පාය කියන වචනය යොදන්නෙ යමෙකුට හිතකර කියන එකයි. හිතකර දේවල් සුදුසු දේවල්. එතකොට ලෙඩාට සප්පාය දේවල්, අසප්පාය දේවල් ඒ කාරණා තේරුම් ගන්න ඕන. ඒ වගේම අසප්පාය දේවල් ඉවත් කරල ලෙඩාට සප්පාය හිතකර දේවල් කිට්ටු කරන්නත් හැකියාව තිබෙන්න ඕන. ඊළඟට තුන් වෙනුවට දක්වන සුදුසුකම මොකක්ද? ඒ ලෙඩාගෙන් කිසියම් ලාභාපේක්ෂාවක් ලෙඩාට ලැබෙන ආහාර ටික ගන්නවත්, එහෙම නැත්නම් ලෙඩාගෙන් මිල මුදල්වලින් යම්කිසි ලාභයක් ප්‍රයෝජනයක් ලබා ගැනීමේ අපේක්ෂාවක්වත් - එහෙම අපේක්ෂාවක් නැතිව මෙහි සිතින් උපස්ථානය කරන්න ඕන. ඒකයි. ඊළඟ කාරණය. හතරවෙනි කාරණය ඒ ලෙඩාගෙ මළ මුත්‍ර, කෙල ආදිය, කෙල සෙම් සොටු වමන ආදිය, ඒවා ඉවත් කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන. පිළිකුලක් නැතිව ඒවා අතපත ගාන්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන. පස්වෙනි කාරණය, විටින් විට අර ලෙඩාගේ හිත ධේරියවත් වෙන ආකාරයට ධර්මානුකූලව ධර්ම කථාවක් කරන්නත් හැකියාව තිබෙන්න ඕන, ධර්මයෙන් උපස්ථාන කරන්න. ඉතින් මේ හැම එකක්ම අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ආදර්ශයෙනුත් පෙන්නුවා. අන්න එතකොට අපි හිතා ගන්න ඕන

බුදුපියාණන් වහන්සේ අවවාදයෙන් වගේම ආදර්ශයෙනුත් මේ ගිලන් උපස්ථානය ලෝකයාට පහද දුන්න බව.

ඒ වගේම අනෙක් පැත්තට දක්වනවා අර හොඳ ගිලන් උපස්ථායකයකුගේ ගුණාංග කිව්ව වගේ හොඳ ගිලනකුගේ ඒ කියන්නේ පහසුවෙන් උපස්ථානය කළ හැකි රෝගියකුගේ ලක්ෂණත්, එහෙම නැත්නම් ගතිගුණත්, දක්වල තිබෙනවා. හොඳ කීකරු රෝගියෙක් නම් ඒ රෝගියා පිළිබඳව මෙහෙමයි දැක්වෙන්නේ. ඒ රෝගියා දැනගන්න ඕන තමන්ට හිතකර දේ. හිතකර දේවල්වලට අනුව පවතින්න ඕන. ‘සප්පාය කාරී’ කියල කියනවා. ලෙඩට ගැලපෙන ආකාරයට පවතින්න හැකියාව තියෙන්න ඕන. නැත්නම් උපස්ථායකයට හේ කර ගන්න බැරි වෙනවා. එතකොට ඒ විධියට පැවතීම තියෙන්න ඕන, තමන්ගේ ලෙඩට ගැලපෙන ආකාරයට. දෙවෙනි කාරණය ඒ අර දෙන බෙහෙත් ආදී සප්පාය දේවල් පිළිබඳවත් ඒවයේ නියම ප්‍රමාණයත් දැනගන්න ඕන. මේක හොඳ ගුණ දෙයක් කියලා ඒක වැඩිපුර අනුභව කළොත් එහෙම, වැළඳුවොත් එහෙම, ඊළඟට ලෙඩක් හැදෙනවා. ඒකත් දැනගන්න ඕන. තමන් තමන්ට සප්පාය හිතකර දේවලත් ගත යුතු ප්‍රමාණය දැනගන්න ඕන. ඒක ලෙඩාට අයිති දෙයක්. තුන්වෙනි කාරණය ඒ දෙන බෙහෙත් ක්‍රමානුකූලව නිසි ආකාරයට පාවිච්චි කරන්න ඕන. බෙහෙත් ප්‍රතික්ෂේප කරන්නෙ නැතුව දිගට පාවිච්චි කරන්න ඕනෑ. හතරවෙනි කාරණය, තමන්ගේ උපස්ථායකයාට තමන්ගේ රෝගයේ තත්ත්වය නිවැරදිව තත්වු පරිදි ඇති හැටියට ප්‍රකාශ කරන්න ඕන. ලෙඩේ දුන් හොඳ වෙනවද? වැඩි වෙනවද? දුන් සනීපද? ඒ හැම එකක්ම උපස්ථායකට පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කරන්න ඕන. පස්වෙනි කාරණය බරපතල වේදනාවක් උනත් කෑ කෝ ගහන්නෙ නැතුව විඳ දරා ගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙන්න ඕන. ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ නියම ගිලන් උපස්ථායකයකුගේ ගුණාංගත් ඒ වගේම උපස්ථානයට පහසුවෙන් රෝගියකු තුළ තිබිය යුතු පැවතුම් ආදියත් ඒ විදියට දක්වා වදාරල තිබෙනවා.

ඒ වගේම මේ පින්වතුන් අහල තියනව බුදුපියාණන් වහන්සේම ධර්මයෙන් උපස්ථාන කළ අවසථාවල්. දුන් මේ පින්වතුන් අහල ඇති සමහර විට මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේට, ඊළඟට මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේට එහෙම අර බොජ්ඣංග පිරිත, ඒ ඉතාමත්ම දැඩි ගිලන් අවසථාවලදී බුදුපියාණන් වහන්සේම වැඩම කරල බොජ්ඣංග ධර්ම හත ප්‍රකාශ කළා. ඒක අහල ඉවර වෙනකොටම ඒ

ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ලෙඩත් සුව වුනා කියල කියවෙනවා. ඒ වගේම තවත් ඉතාමත්ම ප්‍රකට සූත්‍රයක් තමයි ගිරිමානන්ද සූත්‍රය. ගිරිමානන්ද සූත්‍රය බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඇවිල්ල බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළා, ගිරිමානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බොහොම බරපතල ලෙස අසනීපව ඉන්නවා කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ 'මම නොගියට කමක් නෑ. මෙන්න මේ සූත්‍රය දේශනා කළාම ලෙඩ හොඳ වෙයි.' කිව්වා. ඒ සූත්‍රය තුළ තියෙන්නේ දස සඤ්ඤා නමින් භාවනා මාතෘකා දහසක්, භාවනාව පිළිබඳව. ශරීරයේ රෝග තත්ත්ව - ඒවා පිළිබඳව හිත දියුණු වෙන විදියේ පුදුම විදියේ සූත්‍රයක් දේශනා කළා. එතනත් ගිලන් උපස්ථානය. ඒකෙන් ජේතවා එතකොට අපට ගිලනකුට උපස්ථානය කිරීම අර දෙස්තරලට පවරලා කයින් පමණක් උපස්ථානය කිරීම නොවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුමත කරන්නේ. හිත තනන්න, හිත නිරෝගී කරන්න. හැකි නම් නිවන් දක්වාම හිත ගෙනැල්ලා සංසාර රෝගය නැති කරන්න පුළුවන් විදියට උපස්ථාන කරන්නත් පුළුවන් වෙන්න ඕන, ගිලන් උපස්ථානය ගැඹුරුම අංශය. ඉතින් ඔය විදියට කාරණා රාශියක් ඔය කතාන්තර තුළින් අපට මතු කරගන්න පුළුවන්. ඊට අමතරව දැන් අපි වෙන පැත්තකට හැරෙමු.

දැන් ඊළඟට මෙන්න මේ පුතිගතත තිස්ස තෙරුන් වහන්සේගෙන් අපට ඉගෙන ගන්න තියෙන පාඩම මොකක්ද, උන්වහන්සේත් අපට පාඩමක් උගන්නලයි පිරිනිවන් පෑවේ. මොකක්ද පාඩම, අර ශරීරය කුණු වුණා. මොකද කුණු වුණේ? කාශ්‍යප බුද්ධ කාලයේදී කුරුලු වැද්දෙක් හැටියට තමන්ගේ පාරිභෝගිකයන්ට කුණු නොවූ මස්, අලුත් මස් සැපයීමේ ව්‍යාපාරික වේතනාව උඩ අර අසරණ සතුන්ගේ අඬු කඩල පියාපත් ගලවල රැයක් තබා ගත්තා. මේ මොකද අර මස් ටික කුණු වෙනවට බයේ. ඔය බරපතල පාප කර්මයේ විපාකයයි එතකොට පුතිගතත තිස්ස තෙරුන් වහන්සේට පල දුන්නේ. දැන් මේ අවස්ථාවේ මේ පින්වතුන් සමාදන් වුන ආජීව අෂ්ටමක ශීලයෙන් තිබෙනවා මේ පින්වතුන් අහල ඇති ශුද්ධාවන්ත ගිහියකු විසින් නොකළ යුතු දිවි පැවතුම්. එහෙම නැත්නම් රක්ෂාවල් හැටියට දක්වනව මාංශ වෙළඳම, සතුන් මසට ඇති කිරීම, අන්න ඒ ආජීවය තමයි ඒ පුතිගතත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේත් කළේ. එතකොට ඒ කර්මයේ විපාකයයි උන් වහන්සේට ඒ අවසාන ජීවිතයේදීත් විපාක දුන්නේ. එතකොට අපිත් කල්පනා කරන්න ඕන. අපි ධනය රැස් කිරීමේ අදහසින් ඒ විදියේ දේවල්වලට යොමු වුනොත් පාරිභෝගිකයන්ට අලුත් මස් සැපයීමේ අදහසින් අර විදියට කෲර වධ හිංසා සතුන්ට පැමිණෙව්වොත් සත්ත්ව හිංසාවේ පැහැදිලි කම් විපාකය

තමයි ආබාධ බහුල බව, ලෙඩ රෝග බහුල බව. අපි හැම දෙනෙක්ම කල්පනා කරන්න ඕන අපට මේ ඇතිවෙන ආබාධවලින් රාශියක්ම සමහර විට සියල්ලම මේ දීර්ඝ සංසාරේ දී අපි නොයෙකුත් ආකාරයෙන් කළ සත්කම් වධ හිංසාවල විපාක කියලා. එතකොට අපි මේවායින් පාඩම් ඉගෙන ගන්න ඕන. ඒ තුළින් අපට ජේනවා මේ කර්ම විපාකයේ බලගතු කම. අපි මේවායින් පලා යන්න කොච්චර උත්සාහ ගත්තත් අපට මොන ආකාරයකින් නමුත් ඒව විදවන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒක නිසාම අර අනාථ තත්ත්වයකට පත්වෙලා ලේ සැරව ගලලා මහ භයානක අන්දමින් අන්තිමට ඇටක් කුඩු වුණා කියලා කියනවා. දැන් මේ කාලෙන් නා නා විධ රෝග තියනවා. අපි ඒවාට හේතු දන්නේ නෑ. නමුත් නියම හේතුව ඔය කර්ම හේතුවයි කියල අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේක ආශ්‍රයෙන්. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් මේ සංසාරේ තියෙනවා. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සංසාරය භයානක තැනක්. ඇතැම් කෙනෙක් ඒ විදියේ ජීවිකාවන්ට පෙළඹෙන්න තමන්ගේ ජීවත්වීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය නිසයි. ජීවත්වීම කියල කියන්නේ මොකක්ද පින්වතුනි? මේ ශරීර කුඩුව තව කලක් පවත්වා ගැනීමයි. තවත් කෙනෙක් එය සාමාන්‍යයෙන් පවත්වා ගැනීම පමණක් නොවෙයි මේක පුෂ්ටිමත් කර ගැනීම, ශක්තිමත් කර ගැනීම - ඒක සඳහායි ඔය මාංශ භක්ෂණය ආදියෙහි යෙදෙන්නේ. මාංශ ජනක ධාතු වැඩියෙන්ම අඩංගු කොතනද කියන එක මේ පින්වතුන් දන්නවා. එතකොට ඒවා ලබා ගැනීමේ වේතනාවෙනුයි ඒවාට යොමුවෙන්නේ. ඒවා කවදහරි ගෙවන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒ හැම එකක්ම කරන මේ ශරීරයේ තත්ත්වයයි, මේ ශරීරයේ කතාන්තරයයි අර කෙටි ගාථාවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. ඒ දැන් අපි මාතෘකා කළ ගාථාවයි. ඒ ගාථාවම ප්‍රමාණවත් වුනා පුතිගත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට අර්භත්වය සාක්ෂාත් කරන්න. ඒ ගාථාව අපි නැවතත් මතක්කර ගනිමු.

‘අචිරං වනයං කායො - පඨවිං අධිසෙසසති
 ඡුදෙධා අපෙන විඤ්ඤාණො - නිරස්ථව කලිඛගරං’

‘වැඩිකල් නොයාදීම විඤ්ඤාණය ඉවත් වූ මෙ කය මේ ශරීර කුඩුව අතහැර දමන ලදුව, කැලේ වීසි කරල දල තියෙන එකක් වගේ වැඩකට නැති දඬු කඩක් මෙන් පොළොවෙහි වැතිර ගන්නේය’ කියන එකයි. ඉතින් මේක අර පුතිගත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට ඉතාමත්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කාරණයක් වුනා. අර විදියට ලේ සැරව ගලලා, ඇට බිඳිලා, හරියට වනේ දිරා ගිය වේයන් කාපු දඬු කඩක් වගේ මේ ශරීරය තිබුණු අවසථාවේදීයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගාථාව වදාළේ. ඇයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ විදියට ප්‍රකාශ කළේ? අපි මේ දීර්ඝ සංසාරයේ ගමන් කරන්නේ අපේ මේ ශරීරයට තියෙන ඇල්ම නිසයි.

මේ ශරීරය හැඩ වැඩ කරන්න, තරබාරු කරගන්න, ශක්තිමත් කරගන්න, අපි නොයෙකුත් විදියේ උපක්‍රම - ධර්මයෙන් නොවෙයි අධර්මයෙන් බොහෝ විට - උපක්‍රම යොදනවා. මේ ඔක්කොම කරන්නේ මේ ශරීර කුඩුව සඳහායි. නමුත් යම්කිසි අවස්ථාවක් එනවා මේ ශරීරයෙන් විඤ්ඤාණය ඉවත් වෙනවා. විඤ්ඤාණය ඉවත්වෙලත් ඒක එතනින් කෙළවර වෙන්නේ නෑ. ඒක ඊළඟට තවත් ශරීර කුඩුවක් අල්ල ගන්නවා. ඒ ශරීර කුඩුවේ තත්ත්වය තීරණය වෙන්නෙ තමන්ගේම අතීත කර්මය අනුවයි. මේ පුතිගතත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේගෙ නම් සංසාරය එතනින් කෙළවර වුනා. සාමාන්‍ය කෙනකුගේ අර විදියට කර්ම වේගයත් ගෙවලා ඊළඟට ගිහිල්ල උපදින්නෙ තවත් ඒ විදියෙම තැනක වෙන්න පුළුවන්. ඒ විදියෙ භයානක තත්ත්වයක් තියෙනවා. එතකොට ධර්මානුකූලව අපි කල්පනා කරනවා නම් අපේ පරමාර්ථය විය යුත්තේ මේ ශරීර කුඩුව පවත්වා ගැනීම නම් මොකටද පවත්වා ගන්නේ? අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ජීවිතය පිළිබඳ, විශ්වය පිළිබඳ, සත්‍යතාව වන අතීතය, දුඃඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය වටහා ගැනීමේ පරමාර්ථයෙහි අපි මේ ශරීරයක් පවත්වා ගත යුත්තේ. එතකොට ත්‍රිලක්‍ෂණය තේරුම් ගැනීමටයි ඒ අවබෝධය ලබා ගැනීමටයි මේ ශරීර කුඩුව පවත්වා ගන්නෙ. එහෙම නැත්නම් දැන් ඔය සොහොනක වීසි කරන ලද ශරීරයක් දිහා බැලුවහම මේ පින්වතුන්ට හිතා ගන්න පුළුවන් - අතීතයේ නම් බොහෝ විට මේ කාලෙ වගේ නොවෙයි අමු සොහොනක් කියලා එකක් තිබුණා. අමු සොහොන්වලයි ගිහිල්ලා මේ මිනි දමන්නෙ. අමු සොහොනක දමාපු මිනියක් දවසකින් දෙකකින් හොඳටම ඉදිමෙනවා. පුෂ්ටිමත් වෙන්න පුළුවන් ඉහළම මට්ටමට පුෂ්ටිමත් වෙනවා, දවස් දෙක තුනක් යනකොට. ඊළඟට නිල්පාට වෙනව. ඊළඟට මේක පැසවලා පුපුරලා ගලා ගෙන ගිහිල්ලා අන්තිමට අර සමත් ඉවත්වෙලා ඇට ගොඩ විතරක් ඉතිරි වෙනව දවස් ගණනක් යනකොට. ඔන්න ඔය විදියට ශරීරය පිළිබඳ ඉතිහාස කථාව ඕකයි.

මේක සාමාන්‍ය ලෝකයාට අමාරුවෙන් හිතලා හිතට ද ගත්තොත් මිසක් සාමාන්‍යයෙන් වැටහෙන්නෙ නෑ. හිතන්න පෙළඹෙන්නෙත් නෑ. නමුත් අපි මේව හිතන්නෙ මොකටද? මේවා තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නෙ අපි මේ සංසාරෙන් ගැලවෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනව නම් මෙන්න මේ ශරීර කුඩුවට ඇති ඇල්ම අපි නැති කරන්න ඕන. මේ ශරීර කුඩුව කියල අපි ව්‍යවහාර කරනවා. මේක තවත් විදියකින් අපි හිතනවා නම් ගිරවෙක් එහෙම නැත්නම් කුරුල්ලෙක් ඉන්න කුඩුවක් කියල ගත්තත් කමක් නෑ. මේ ශරීර කුඩුවට ඇල්ම ඇති තාක් අපි මේ කුඩුවෙන් හිත ඉවත් වුණත් ගිහිල්ල වෙනත් කුඩුවකට ඇතුල් වෙනවා. අන්න ඒ විදියෙ

තත්ත්වයක් මේ සංසාරෙ තිබෙනවා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ක්‍රමානුකූලව අනිත්‍ය, දුඃඛ, අනාත්ම කියන ඒ ත්‍රිලක්‍ෂණය එක්කො භාවනාමය වශයෙන් වැඩීම තුළින්, භාවනාමය වැඩීම කියල කියන්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම මේකට උපකාර කරගන්න ඕනෙ තමන්ගේම ශරීරයයි. පූතිගත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට නම් මේක පහසුවෙන්ම වැටහුණේ ශරීරයත් ඒ තත්ත්වයටම පත්වෙලා තිබෙන නිසයි. නමුත් ඇතැම් කෙනකුට මේක ඒ තත්ත්වයට පත්වුනත් වැටහීම එන්නෙ නෑ. අපි ඒ තත්ත්වයට පත්වෙනකන් ඉන්නෙ නැතුව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල ධර්මෝපදේශ අනුව ඊට අවශ්‍ය නිසි භාවනා - අසුභ භාවනා විශේෂයෙන්ම ඔය සොහොනක ශරීරයට යන කල දසාව, ඊළඟට දෙතිස් කුණප කොට්ඨාස, මේවා පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කරන්න කියල තියෙන්නෙ මේ ශරීරය පිළිබඳව ඇල්ම අත හැරීමයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා මේ පංචස්කන්ධය පිළිබඳව ඇල්ම ඉවත් කරන තාක් මේ සංසාරෙන් මිදීමක් ලැබෙන්නෙ නෑ කියල.

ඉතින් වඩාත්ම ඇහැට පෙනෙන දේ තමයි රූපය, රූපසකන්ධය. මේ රූපයේ ඇති දුක් ස්වභාවය, දුක් දෙන ස්වභාවය, ඒක එකොළොස් ආකාරයකින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනවා. 'අනිච්චතො, දුක්ඛතො, රොගතො, ගණ්ඨතො, සලලතො, අසතො, ආබාධතො, පරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො' කියල. මේ ශරීරය දිහා බැලිය යුතු ආකාරය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝගයක් වශයෙන්, ගඩක් වශයෙන්, හරියට පිළිකාවක් වගේ දෙයක් කියල, එහෙම නැත්නම් මේ මහ කරදර සමූහයක් හැටියට, ආබාධයක් හැටියට, අනුන්ට අයිති දෙයක් හැටියට, හිස් දෙයක් හැටියට, අනාත්ම දෙයක් හැටියට, බිඳී යන ස්වභාවය ඇති දෙයක් හැටියට, ඔය විදියට නොයෙකුත් ආකාරයෙන් මේ ශරීරය දිහා බලන්න කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරලා තියෙන්නේ මොකද? මේ සසර කලකිරීම නිවනට උපකාර වෙන නිසයි. එතකොට මේ රූපස්කන්ධය පිළිබඳව පමණක් නොවෙයි. වේදනා ස්කන්ධය - මේවායේ මේ එක වේදනාවක් කොයි තරම් සැප වේදනාවක් වුනත් මොහොතකින් ඒක ඊළඟට වෙන පැත්තකට හැරෙනවා. එහෙම නැත්නම් සමහර විට සැප වේදනාවම දුක් හැටියට මතු වෙලා එනවා. සැප හැටියට හිතා ගත්ත ප්‍රියයන් හා එක්වීම, ඊළඟට ප්‍රිය විප්‍රයෝග වශයෙන් දුක් බවට පත් වෙනවා. ඔන්න ඔය විදියෙ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලෙ මේ ශරීර කුඩුව ගැන පළමුවෙන්ම මෙකේ ඇති අනිත්‍ය ස්වභාවය, දුක් ස්වභාවය, අර කියාපු විදියට රෝගයක් ආබාධයක් හැටියට. ඒ විදියට කල්පනා කරන්න, ඒ විදියට දැකීමට පුරුදු වෙන්න කියලා. ඒක තුළින් තමයි ඉස්සෙල්ලම අනිත්‍යතාව තුළින් - ඊළඟට මේකෙ දුක් ස්වභාවය, අනාත්ම

ස්වභාවය, ඒ වටහා ගැනීම තුළින් තමයි කෙනකුට පංචස්කන්ධය පිළිබඳව එහෙම නැත්නම් නාම රූප ධර්මයන් පිළිබඳව කලකිරීම ඇති කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. යම් ප්‍රමාණයකට මේකෙ යථා තත්ත්වය තේරුම් ගන්නව නම් ඒ ප්‍රමාණයට කලකිරීම ඇති වෙනවා. යම් ප්‍රමාණයකට කලකිරීම ඇති වෙනවා නම් - සසර කලකිරීම ඇති වෙනව නම්, ඒ ප්‍රමාණයට නිවනට ළං වෙනවා. එතකොට නිවන කියල කියන්නේ මෙන්න මේ දීර්ඝ කාලයක් කර්මානුරූපව පහළවෙන මේ භවය - එහෙම නැත්නම් ඒ ඒ තැන්වල ගිහිල්ලා ඉපදීම - ඉපදීමත් එක්කම කෙනකුට හිමිවෙන ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ කියල කියන මෙන්න මේ දුක්වලින් - ගැලවීමයි, මේ නිවන කියන්නේ. වෙන අමුතු සදකාලික ස්වර්ගයක් නොවෙයි.

අන්න එතකොට අපි මේ බුද්ධ ධර්මය අනුව කල්පනා කරන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ වදල ඒ දුඃඛ සත්‍යය - 'දුකඛං පරිඤ්ඤායාං' කියලයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ. ලෝකය දුකයි කියල සාමාන්‍ය ලෝකයා කතා කරන්නේ දුකේ ඉතාමත්ම සුළු කොටසක් ගැන. බුදුපියාණන් වහන්සේ දුක පිරිසිඳ දූන ගන්නයි කියල, හරියාකාරව තේරුම් ගන්නයි කියල කියන්නේ මේක සියයට සියයක්ම මේ මුළු මහත් පැවැත්මම දුකක් කියන ඒ අවබෝධය කරා යන්නෙයි කියන එකයි. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම සාමාන්‍ය ලෝකයාට වැටහෙන්නේ නෑ. අර කුඩා දරුවෙක් මොහොතකට අඩමින් ඉඳල හිනාවෙන්න වගේ මේ ලෝකයාත් කොයිතරම් දුකකට පත් වුනත් ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුඃඛ, ලෙඩ දුක් ආදී කොයි දුකකට පත් වුනත් ඊළඟට ඩිංගක් සනීප වුන හැටියේ අර ඔක්කොම මතක නෑ. ආයෙත් අර අවිද්‍යාව තුළින් භවයේ ගැලෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් සංසාරයේ තිබෙන්නේ. අන්න ඒක නිසා මේක උත්සාහයෙන් මතු කර ගත යුතු දෙයක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන මේ භාවනා මනසිකාරය කියන එක උත්සාහයෙන් මතු කර ගත යුතු දෙයක්, එහෙම නැත්නම් මේක අවිද්‍යාව වශයෙන් යටපත් වෙනවා. යටපත් වෙන්න, යටපත් වෙන්න, දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ගමන් කරන්න වෙනවා. ඒක නිසා ඒකට ඕන කරන නිමිති කමටහන් ආදිය බුදුපියාණන් වහන්සේ මතු කරල දීල තිබෙනවා. ඉතින් මේ දුක හරියාකාරව තේරෙනකොට ඒ එක්කම තේරෙන්න ඕන ඒකෙ යට තිබෙන තණ්හාව. යම් ප්‍රමාණයකට යම් දුකක් ඇති වෙනවා නම් ඒකෙ යට අවශ්‍යයෙන්ම තණ්හාව ඒ එක්කම තිබෙනවා. යම් කිසි කෙනකුගේ මරණය නිසා අපි වැළපෙනවා නම් ඒකෙ යට තිබෙන්නේ ඒ පුද්ගලයාට තිබෙන තණ්හාව, ආශාව. අන්න ඒ විදියට තමයි වස්තුව නැති වීමෙන් අපි දුක් වෙන්නේ. ඒ වස්තුවට තියෙන තණ්හාව නිසයි. ඔන්න ඔය ධර්මතාව අපේ ශරීරය පිළිබඳවත් එහෙමයි. අපේ ශරීරය පිළිබඳව මේ දැඩි ඇල්ම තියෙනතාක් අපි

මරණයෙන් වත් මේ ශරීරයෙන් ඉවත් වෙන්න කැමති නෑ. ඊළඟට ඒක නිසාම තමයි අර ඒ වෙනුවට වෙන කුඩුවක් මවා ගන්න. අපි බලාපොරොත්තු වුනාට අපට ඕන විදියට නෙවෙයි කුඩුව මැවෙන්න. තමන් කරන ලද කර්මය අනුවයි. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් මේ සංසාරෙ තිබෙනවා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අර ධර්මෝපදේශයයි, මෙතන ඉතාමත්ම වටිනාම ගිලන් උපස්ථානය වෙන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රතිගත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට කළ අර අනිත් බාහිර ගිලන් උපස්ථානයට වඩා වැදගත් වෙනවා ඒ ගාථාව තුළින් දුන්න ධර්මෝපදේශය. ඒ තුළින් තමයි උන්වහන්සේට සියලු සසර දුක් කෙළවර කර ගන්න පුළුවන් වුනේ.

දැන් ඒ වගේම අපි සත්ත්ව ලෝකය දිහා බැලුවහම ඊටත් වඩා භයානක දුක් සහිත තත්ත්ව, සංසාරයේ විවිධ භව තිබෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය කියන එකේ, මේ මිනිසා තුළ තියෙන මේ හිත, මේක ඉතාමත්ම වටිනා දෙයක්. මේ වටිනා හිත අපි කොයි විදියටද පාවිච්චි කරන්නේ? විශේෂයෙන්ම මේ යුගයේ අපි සමහර විට මේ හිත, වෙන ලෝකයේ දේවල්වලට වෙන ලෝකවල් කරා යන්න, මේ අපේ තණ්හාව මගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන ඉලක්ක සම්පූර්ණ කර ගන්න, ඒවාටයි හිත යොදවා ගන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අනන්ත කාලයක් මේ සංසාරෙ ගමන් කරලා තිබෙනවා. යමෙකුට කරන්න තිබෙනවා නම් තියෙන්නේ මෙන්න මේ සංසාර ගමන නතර කර ගැනීමයි. ඒකටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දක්වලා තිබෙන්නේ. අපේ මේ දැක්ම හරි ආකාර කෙලින් කර ගන්න ඕන. අපේ මේ දෘෂ්ටිය කෙලින් කර ගන්න ඕන, ධර්මානුකූලව. ලෝකයා තුළ තියෙන්නේ එහෙම පිටින්ම භවය වඩන දෘෂ්ටියක්. එහෙම පිටින්ම මේ භවය තුළම හැසිරෙන භවය වඩන විදියේ සුබෝපභෝගී ලෝකයා අනුව යන දෘෂ්ටියක්. බොහෝ විට බෞද්ධයන් තුළ පවා තිබෙන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කරලා දෙනවා අන්න සසර කලකිරීමට උපකාර වන විදියේ අර අසුභ භාවනා - ඒ වගේම අනිත්‍ය, දුඃඛ, අනාත්ම ආදී ත්‍රිලක්ෂණය නිතර සිහිපත් කිරීම තුළින් කෙනකුට නිවනට ළං විය හැකි බව.

මේ ධර්මෝපදේශය තමයි කෙනකුට දෙන්න පුළුවන් උපස්ම ගිලන් උපස්ථානය. අපේ හිතවත් කෙනෙක් ගිලන්වෙලා ඉන්න අවසථාවක අන්න අර බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වල දුන්න ආකාරයට මේ ජීවිතයේ යථා තත්ත්වය, ශරීරයේ යථා තත්ත්වය

අවබෝධ කරලා දෙන්නට ඕන. ඒකම තමයි අර ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන හැංගුවේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන මේ ශරීරය තුළ තියෙන රෝග ලේඛනයක් දක්වුවා. ගිලනකුට රෝග ලේඛනයක් අහන් ඉදිමෙන් සුව වෙන්නේ කොහොමද කියලා සමහර කෙනකුට සැක හිතෙන්න පුළුවන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ප්‍රතිකාර ක්‍රමය මොකක්ද, ගිලනාට යථාර්ථයට හිත ගෙන ඒමට උදව් දීමයි. ඒ යථාර්ථයට හිත ගෙන ඒම තුළින් අර දුකෙන් ඇතිවන පීඩාව ඉවත් කර ගන්න පුළුවන් වෙනවා. මේ ශරීරයේ තත්ත්වය මේකයි කියලා අවබෝධය ඇති කෙනාට අපි හිතමු දුන් ඒ ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ රෝග ලේඛනයක් තියෙනවා. ඒක අහනකොට කෙනකුට ටිකකට හිතෙන්න පුළුවන් මේ රෝග සමූහයෙන් කියෙන් කියක්ද මට තියෙන්නේ. මට එපමණකින් වත් සැනසීම තියෙනවා. නමුත් ශරීරයේ සවභාවය නම් මේක එකම රෝග කුඩුවක් කියලා ඒ වෙලාවේ කල්පනා කරන්න පුළුවන්. එපමණක් නොවෙයි ඒ ලේඛනය අවසාන වන්නේ, අවසාන වන ලෙඩ කීපය ගැන හිතලා බලනකොට මුලු මහත් ශරීරයම ලෙඩ කුඩුවක් කියන එක ඔප්පු වෙනවා. එතන අවසාන වශයෙන් දැක්වෙන්නේ 'සීතං උණහං ජ්ඣව්ඡා පිපාසා උච්චාරො පසසාවො' කියලයි. මේ ශරීරයේ අවම වශයෙන් තිබෙන ලෙඩ (6) හයක් එතන දක්වනවා. සීතල දූනෙනවා, උෂ්ණය දූනෙනවා, කුසගින්න දූනෙනවා, පිපාසය දූනෙනවා, කුසගින්නත් පිපාසයත් නිසා අනිවාර්යයෙන්ම මළ මුත්‍ර පහ කිරීම කරන්න සිද්ධ වෙනවා. රෝගාබාධ අඩු දීඝායුෂක මත්‍රෞයයින් ඉන්න කාල සීමාවල පවා ඔය රෝග හය තුබුණ බව පොත පතේ සඳහන් වෙනවා.

ඔක අනුව අපි කල්පනා කරන්න ඕන එතකොට මේ ශරීරය කියලා කියන්නේ මේක දෙවියන්ගේ මහ පුදුම අමුතු නිපැයුමක් නොවෙයි. නිරෝගී තත්ත්වය මේ ශරීරයට අයිති දෙයක්. රෝගය කියන එක ආගන්තුකව ආපු දෙයක් කියලයි ලෝකයේ බොහෝ දෙනා කල්පනා කරන්නේ. රෝගය කියන එක බාහිරව ආපු දෙයක් කියලයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේක රෝග කුඩුවක්. මේකේ ස්වභාවය රෝගී බවයි. නිරෝගී කියන එක එහෙම පිටින්ම ඇති කර ගත්තු මාන්යයක් පමණයි. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර නකුල පිතා ගෘහපති කියන එක්තරා උපාසකයකුට ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒ ගිලන් අවසථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දුන්න අවවාදය - 'ආතුර කායසස මෙ සතො චිතතං අනාතුරං හවිසසති' අන්න ඒ විදියට හිතන්නෙයි කියලා. 'මේ මගේ කය ලෙඩ වුනත් හිත ලෙඩ කරගන්නේ නෑ' කියල. එහෙම හිතන්නෙයි කියලා අවවාද කළේ මොකද?

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'යම් කිසි කෙනෙක් මේ ශරීර කුඩුවේ හැටියට එක මොහොතක් වත් නිරෝගී බව අනුව මාන්‍යයක් ඇති කර ගන්නවා නම් ඊට වැඩිය මෝඩ කමක් නෑ' කියලා. එතකොට අපි මේ නිරෝගී බව කියලා කියන එක අර රෝගය හැංගුන අවසථාවක් පමණයි. නිරෝගී බව කියන එකයි ආගන්තුක. රෝගයයි අපට අයිති. එහෙම හිතා ගත්ට ඕන. එතකොට අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරනකොට අපේ මේ ශරීර කුඩුව ගැන ඇති ඇල්ම අඩු වෙනවා. මේ කුඩුවට ඇති ඇල්ම ඉවත් කරන තාක් අපි මේ සංසාරයේම යනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එහෙම වදලේ. මේක සභාගුණවාදයක් හැටියට ඇතැම් කෙනෙක් හිතනවා. ඒ විදියේ දෙයක් නොවෙයි. මේක අවශ්‍යයෙන්ම කළ යුතු දෙයක් නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. රූප, වේදනා, සංකාර, විඤ්ඤාණ කියන ඒවා පිළිබඳව කලකිරීම, එහෙම නැත්නම් නාම රූප ධර්ම හැටියට දක්වන ඒ තමා කියලා හිතාගන්න ඒ පුද්ගලයා පිළිබඳව තිබෙන සංඥාව, ඒකෙ ඇති අනිත්‍ය, දුඃඛ, අනාත්ම සවභාවය තේරුම් නොගන්න තාක් මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න බෑ කියලා. ඒක නිසා ඒක අවබෝධ කර ගැනීමටයි අපේ උත්සාහය විය යුත්තේ. අපි මේ ශීල සමාධි ප්‍රඥ වඩන්නේ, දන, සීල, භාවනා ආදී මුළු මහත් බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවේම ඉලක්කය මේ සංසාරයෙන් මිදීමයි.

බුදු කෙනෙක් පහළ වෙනකොටත් ලෝකෙ අන්‍යාගමිකයින්ට පවා මේ සසරින් මිදීමේ ඉලක්කය තිබුණා. යම් ආකාරයකින් ඔවුන් ගත්තු මාර්ගය, ඔවුන්ගේ දෘෂ්ටිය වැරදියි. නමුත් ඔවුන්ට තේරුණා ඒ ඒ ප්‍රමාණයෙන්, මොකද, විශේෂයෙන්ම ඒ කාලයේ හිටියා තාපසයින් එහෙම අභිඥාලාභී අය. අභිඥාලාභී කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වෙන්න කලින් තොයෙකුත් තාපසවරුන් හිටියා, ධ්‍යාන භාවනා වඩල සමථ අංශයෙන් ඉහළටම ගිහිල්ලා. අර ආලාර කාලාම, උද්දකරාමපුත්ත ආදීන් ගැන කියවෙන්න වගේ. ඒ අයට අභිඥ බලයෙන් තමන්ගේ අතීත ජාති පෙනුනා. අතීතයේ ඒ ජීවිත, දිවි පැවතුම් ආදිය පෙනුනා. ඒවා පෙනුනා නම් ඒ වගේම මේ සංසාරයේ දුක් ස්වභාවයත් අවශ්‍යයෙන්ම පෙනිය යුතුයි. ඒ නිසා තමයි ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ සසරින් මිදීම ප්‍රාර්ථනා කළේ. නමුත් ප්‍රාර්ථනා කළාට මොකද? ඒකට ඕන කරන මූලිකම උපන්‍යාසය එහෙම නැත්නම් මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අනාත්ම සංඥාව, අනාත්මය කියන අදහස ඒ අයට ඇතිවුනේ නෑ. ඒක නිසා මෙයින් මිදෙනවා කියලා හිතා ගත්තෙ යම්කිසි සදකාලික භවයක්, එහෙම නැත්නම් බ්‍රහ්ම ලෝකයක්, ඒ විදියේ තැනක ගිහිල්ල ඉපදීමයි.

ඒකයි ඒ අයගේ පරමාර්ථය හැටියට තිබුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ විතරක් පෙන්නුවා මේ සංසාර රෝගය සම්පූර්ණයෙන්ම සියයට සියයක්ම නැති කරන තුරු මේකේ ටිකක් හරි ඉතුරු වුනොත් දිගට දිගට යනවා කියලා. ඒක කොයි තරම්ද කියනොත් එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා මහණෙනි, ඉතා සුලු ප්‍රමාණයේ අසුවි ටිකක් වුනත් ගඳ ගහන්න වගේ මම භවය එක මොහොතකටවත් වර්ණනා කරන්නේ නෑ කියලා. ඉතාම සුලු ප්‍රමාණයක අසුවි වුනත් ගඳ ගහන්න වගේ මේ භවය, බ්‍රහ්ම ලෝකත් ඇතුළු මුලු මහත් භවයම ගඳ ගහනවා, එහෙම නැත්නම් දුකෙන් ගඳ ගහනවා කියන එකයි බුද්ධ වචනය. ඒක හිතෙනකොට කෙනකුට භය හිතෙනවා. මොකද ඒ තරමට සත්ත්වයා තුළ භව රාගය දැඩියි. දුක නැති කර ගන්න ඕන. නමුත් ඒ නැති කර ගන්නව කියල හිතන්නේ තවත් දුක් ගොඩක් බදු ගැනීම පමණයි. ඉතින් ඔන්න මේක හරියට අර රෝහලක තත්ත්වයක් වගෙයි. මුලු මහත් පැවැත්මම රෝහලක් කියලා ගන්න පුළුවන්. ඒ අතින් බලනකොට මේ සංසාරේ පැවැත්ම තුළ විවිධ ජාතිවල උත්පත්තිය ලබලා, ඒ හැම එකකම අර ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ආදියට මුහුණ දෙන්නට සිද්ධ වෙනවා. ඔය තත්ත්වය නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ යම් කෙනකුට සසර කලකිරීම ඇති කර ගන්නා තාක් මේ සසරින් මිදෙන්න බෑ කියලා.

එතකොට ඒ අවස්ථාව අර විදියට පුතිගතත තිස්ස තෙරුන්ට ඇතිවුනා වගෙයි. මේවා එහෙම පිටින්ම දිරා පත්වෙලා ලේ සැරවවලින් වැහිලා. ඒ වගේ අවස්ථාව වෙනකොට සමහර විට හිත සන්සුන් කර ගන්න බැරි වෙන්න පුළුවන්. දැන් අර බුදුපියාණන් වහන්සේ අවිචර උපස්ථාන කළේ පුතිගතත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට තව දවසක් ජීවත් කරන්න හිතාගෙන නොවෙයි. බුදු ඇසට පෙනුනා මා මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් වුනේ නැත්නම් අර රහත් වෙන්න තිබුනු අවස්ථාව ගිලිහෙන්න යන බව. එතකොට අවිචර උපස්ථාන කළේ පුතිගතත තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ තව කාලයක් ජීවත් කරන්න නෙවෙයි. මේ සංසාර රෝගය සුව කරලා උත්වහන්සේට අර්හත්වයෙන් ඒ නිරෝගි බව ලබා දීමටයි කියලා අපි හිතා ගන්න ඕන. අන්න ඒ විදියේ සංකල්පනාවක් අපි මේ ධර්ම කථාව තුළින් මතු කර ගන්නට ඕන. දැන් වගේ සමාජයේ සමාජ ධර්ම ඉතාමත්ම පරිහානියට පත්වෙන යුගයක ගිලන් උපස්ථානය කියන එකෙන් ඉක්මනින්ම වටිනාකම නැතිවෙලා යනවා. අපට ඒක ගෙදර දෙරවල්වල මව් පිය දූ දරුවන් අතර සම්බන්ධතාව තුළින් හෙළි වෙනවා. එපමණක් නොවෙයි රෝහල් ආදියෙන් ඒ මනුෂ්‍යයින්ගේ

දයාව අනුකම්පාව කරුණාව නැති වෙනකොට ශරීර කුඩුවේ නියම තත්වය පිළිබඳ අවබෝධය අඩු වෙනකොට, එක්තරා සරුව පිත්තල පැවැත්මකට යොමු වෙනකොට, මෙන්ම මේ ගිලන් උපස්ථානය අවශ්‍යයෙන්ම කෙනකු අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් කළ යුතු දෙයක් බව පවා අමතක වෙනවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්ත වටිනා මූල ධර්ම මතු කරල දුන්නා. නියම ගිලන් උපස්ථානයකයා කවුද? අර විදියට ලාභ අපේක්‍ෂාවකින් තොරව මෙහි කිරුණාවකින් යුක්තව ලෙඩාගේ රෝගය සුව කිරීමේ අදහසින් ලෙඩාට යහපත සැලසීමේ අදහසින්ම ඒ වගේම ධර්මෝපදේශ ආදියෙන් හිතත් සනසමින් ලෙඩාට සුවය ලබා දීමේ ඒකාන්ත අදහස ඇතිව උපස්ථාන කරන තැනැත්තයි. අනික් පැත්තට රෝගියාත් උපස්ථානයකයාට කරදර නොවිය යුතු ආකාරයෙන් පැවතිය යුතු හැටිත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළා. ඔය විදියට විනය පිටකයේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් කෙනකුගේ සාමාන්‍ය ජීවිතයටත්, කොටින්ම මේ ධර්ම මාර්ගයේ යාම සඳහා නිරෝගීව ජීවත්වීමට උපකාර වන නොයෙකුත් උපදෙස් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනවා දැක්‍ෂ වෛද්‍යවරයෙකු හැටියට. මොකද ඒකට හේතුව? බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරනවා, මේ අපේ හිත දියුණු කර ගැනීමට කයත් උපකාර කර ගන්ට ඕන බව. නිරෝගී බවත් අවශ්‍යයි. ‘ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා’ කියල කියන්නේ ඒකයි.

‘ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා - සනතුට්ඨි පරමං ධනං’ ආදී ඒ විදියේ ධම්ම පද මේ පින්වතුන් අහල තිබෙනවා. ඒ තුළින් අපි කල්පනා කරන්න ඕන. කොයි තරම් ලාභ තිබුණත් තමන්ගේ නිරෝගී බව නැත්නම් ඒකෙ පාඩුව ජේත නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ‘ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා’ කියල ප්‍රකාශ කළේ. ලාභවලින් ඉහළම එක නිරෝගී බවයි. ඒ අදහසින්ම තමයි ‘සනතුට්ඨි පරමං ධනං’ කියල කිව්වෙ. කොයි තරම් වස්තු සම්භාර තිබුණත්, කෝටි ගණන් තිබුණත් හිත ඇතුළත සතුට සැනසීම නැත්නම්, ඒ තැනැත්තා අන්ත දුගියෙක්. අන්ත ඒ අනුව ඒ විදියට කල්පනා කරන්න ඕන. ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා සනතුට්ඨි පරමං ධනං, ‘විසසාස පරමා ඤැති’ ඒ වගේම තමන්ට කොයි තරම් නෑයො හිටියත් තමන්ට විශ්වාස නැත්නම් ඒ අය සතුරෝ වගෙයි. විශ්වාසය ඇති කෙනා තමන්ගේ නෑයා වගෙයි. මේවා ඉතාම ගැඹුරු ධර්ම. ඉතින් මේ හැම එකක්ම කල්පනා කරලා අන්තිමට තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ,

නිබ්බානං පරමං සුඛං

‘නිබ්බානං පරමං සුඛං’ පරම සුඛය ඉහළම සැපත නිවනයි. මොකද ඉහළම සැපත නිවනයි කියලා කියන්නේ. මූල මහත් සංසාර පැවැත්මම දුකක්. ඒක අංග සම්පූර්ණ සමීකරණයක් බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාරන්නේ. මේ මනුෂ්‍ය ලෝක පමණක් නොවෙයි. අර දැන් කියාපු ආකාරයට බුන්ම ලෝකවල පවා, ඒවායේ ඉතාම සියුම් දුක් ස්වභාවයක් තිබෙන්නේ. අපේ මේ ගොරෝසු දුක් ස්වභාවය නිසා අපට අර සියුම් දුක් ස්වභාවය තේරෙන්නේ නැ. මේ දුක් ස්වභාව තුන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. ‘දුකඛ දුකඛතා, විපරිණාම දුකඛතා, සංඛාර දුකඛතා’ කියලා. ‘දුකඛ දුකඛතා’ කියලා කියන්නේ අපි ඔය අමු අමුවෙම දුක හැටියට සලකන දේවල්, රෝග පීඩා, තව නොයෙකුත් අලාභ හානි ආදිය අපි එදිනෙද ජීවිතයේ දුක හැටියට සලකන ඒ ගොරෝසු ඕළාරික දුක් සමූහය, ඒකට දුකඛ දුකඛතා කියනව, තනිකර දුක්. ඒවා නම් කවුරුත් යම් යම් ප්‍රමාණයකට තේරුම් ගෙන තිබෙනවා. ඊළඟට තිබෙනවා තව දුක් වර්ගයක්. ඒකට කියන්නේ ‘විපරිණාම දුකඛතා’. සමහරුන්ට ලොකු ධනයක් ලැබුනහම, මේක ඉතින් ලැබුණු ලොකුම සැපතක් හැටියට හිතා ගන්නවා. ඒ ධනය නැතිවුනු හැටියේ විනාශ වුන හැටියේ, ගින්නට ගිනිබත් වුනු හැටියේ, අර දරුවා මොකක් හරි අනතුරකින් හරි, ලෙඩ රෝගයකින් හරි නැතිවුන හැටියේ ඔන්න තේරුම් ගන්නවා විපරිණාම දුකඛතා. ඒ තිබුණ තත්වය නැතිවුණා නේද? වෙනස් වුනා නේද? ඒවා අනිත්‍ය නේද? ඒක කුලින් අර දුකට පත් වෙනවා. ඔන්න විපරිණාම දුකඛතා. එතකොට දුකඛ දුකඛතා කියන්නේ කොටින්ම දුක් වේදනාව ආශ්‍රිතව පවතින දේ. විපරිණාම දුකඛතා කියලා කියන්නේ සැප වේදනාව, මොහොතකට සැප වේදනාව හැටියට තියෙනවා. ඒක දුකට පෙරලෙනවා. දැන් අපි එක පැත්තකට හැරිලා ඉන්නවා ටික වේලාවක්. කවුරුත් කිව්වොත් ‘මේ විධියටම ඉඳගෙන ඉන්නෙයි පැයක්’ කියලා ලෝකයේ ඉතාමත්ම සැපවත් ආසනයේවත් ඉන්න බෑ පැයක් නොසෙල්වී. අන්න ඒ විදියට අපි ඉරියව් මාරු කිරීමෙන් දුක වහ ගන්නවා. ඉරියව් මාරු කිරීම කුලින් අන්න අර විපරිණාමය හංගගන්නවා. ඉතින් කොටින්ම කියතොත් විපරිණාම දුකඛතා දෙවෙනි මට්ටමයි. ඊටත් වඩා සියුම් මට්ටමක් තියෙනවා. ඒක භාවනාමය මනසට වැටහෙන එකක්. ඒකට තමයි ‘සංඛාර දුකඛතා’ කියලා කියන්නේ.

සංස්කාර කියන වචනය ඉතාමත්ම පුලුල් වචනයක්. යෝගාවචර පින්වතුන්ට ඒක සමහර විට හුරු වෙන්න පුලුවන්. කෙටියෙන් කියනවා නම් මූල මහත් ජීවිත පැවැත්ම තුළ තියෙන්නේ

සකස් කිරීම් ගොඩක්, සුදනම් වීම් ගොඩක් කියලා කියන්න පුලුවන්. මේ කායික වශයෙනුත් සුදනම් වීම් ගොඩක්. වාචසික වශයෙනුත් සුදනම් වීම් ගොඩක්. දැන් මට මේ ධර්ම දේශනාව සඳහා ඒත් සෑහෙන වෙහෙසක් ගත්ත ඕන, ඉඳ හිටලා මේ ශබ්දය අඩු වුනාම ශබ්ද විකාශනය නැති වුනාම. මගේ විකාශනය වත් පාවිච්චි කරන්න වෙනවා. මේකත් මහා දුකක්. ඉතින් කොහොම නමුත් ඒ දුක් අවබෝධ කර දීමටයි මේ වචන ටික කියන්නේ. එතකොට ඒ විදියට බලනකොට මේ සංඛාර වගේම අපේ මේ හිතවිලි හිත තුළ ඇතිවන සිතිවිලි, හැම එකක්ම දුකක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. ඒක තමයි සංඛාර. මේ සිත තුළ ඇති විතර්ක සමූහය, අපි මේ සැපයි කියලා හිතන දේවල්. අපි හිතමු දැන් මහා ධනවත්ත කෙනකුට යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් ආවා. හෙට උදෑසන වෙනකොට මේ ප්‍රශ්නේ විසඳුවේ නැත්නම් මුළු මහත් ව්‍යාපාරයම විනාශයි. ඔය විදියේ ප්‍රශ්නයක් ආවහම මුළු රැ නොනිඳ කල්පනා කරනවා. අන්න ඒ අවසථාවේ අර විතර්කවල හිතවිලිවල, තියන දුක් ස්වභාවය තේරෙනවා. ඔන්න ටිකක් තේරුම් ගන්න පුළුවන් සංස්කාරවල දුක් ස්වභාවය.

ඕක අනුව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ 'සබ්බ සංඛාර සමථ' කියලා මේ නිවන පිළිබඳව හඳුන්වන්නේ. මේ සිත තුළ නිරන්තරයෙන් කෙරෙන මේ සකස් කිරීම, මේ සකස් කිරීමට කර්මත් අයිතියි. ඒ කර්මවල තිබෙනවා පින් පවි කියලා දෙකක්. මේ පින්වතුන් දන්නවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා පවි කරන්න එපා පින් රැස් කරමු කියල කියනවා. මේක වරදවලා වටහා ගන්න එපා. මේවා අන්තයට ගන්න එපා. නමුත් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බැලුවොත් මේ සංසාර පැවැත්ම ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට පින් රැස් කලත්, පවි රැස් කලත්, සංසාරය වැඩෙනවා. ඒක උපමාවට දක්වලා තියෙන්නේ පොත්වල. අපි හිතමු මරන්න එළ දෙනක් ගෙනියනවා. මේ එළ දෙන ගෙනියන පාටේ එක තැනක ඇල් වතුර දෙනවා. තව තැනක උණු වතුර දෙනවා. ඉතින් මේ උණු වතුර බිච්චත්, ඇල් වතුර බිච්චත්, අර එළ දෙන මරණය කරා ඒකාන්තයෙන්ම යනවා. අන්න ඒ උපමාව අනුවයි ගන්න තියෙන්නේ. අපි පින් කලත්, පවි කලත්, මේ පැවැත්මේ මේ සියල්ල අතහැරලා අපට යන්න සිද්ද වෙනවා. දිව්‍ය ආත්ම භාවය වුනත් එපමණයි. කොච්චර කල්ප ගණන් හිටියත් ඒ වුන වෙන වෙලාවේ දුකට පත් වෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක්. මැරුණා හෝ වුන වුනා හෝ ඉන් ඉගිලී යන අවසථාවේ දුකට පත් වෙනවා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ මෙන්න මේ තණහාව නැතිකර ගැනීමටයි. අපේ උත්සාහය තිබිය යුත්තේ ඒකටයි. තණහාවත් අවිද්‍යාවත් එකතුවෙලයි

මේ සංස්කාර රැස් කිරීමට අපව පොළඹවන්නේ. සමහර සංස්කාර අපට රැස් නො කර බෑ. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන්නේ ඒකයි. ඒකයි අපි කියන්නේ මේක අනුව අන්තගාමීව 'අපි පිනුත් අත හරිමු. කුසලුත් අත හරිමු. භාවනාවත් අතහරිමු' කියලා එහෙම ගන්න නරකයි. නමුත් ක්‍රමානුකූල අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. අර පාපකාරී බව, පච්චලට නැඹුරු බව ඉවත් කරලා, අපි හිත කුසල් පැත්තට, පින් පැත්තට නැඹුරු කරන්න ඕන. ඒ නැඹුරු කිරීම කුලීනුයි යටත් පිරිසෙයින් දැන් අර පින් ශක්තිය නිසා, දනයක් දීපු පින් නිසා වෙන්න පුළුවන්, පුතිගතන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අවසාන අවසථාවේ උපස්ථානය ලැබුනේ. ඒ උපස්ථානය වත් ලැබුනෙ නැත්නම් අර දනමය පිනේ ආනිසංසයෙන් පුතිගතන තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ ආයින් සංසාරයටම වැටෙනවා.

ඒක අනුව අපි කල්පනා කරන්න ඕන. අපි පවින් ඉවත්වෙලා පින් කරන්න ඕන. නමුත් පින්වල ඇලී සිටින්න නරකයි. ඒකේ ප්‍රායෝගික අර්ථය තේරුම් ගන්න ඕන. මේ පින් තුළින් අපි මේ කරන්නේ අපේ සිත උසස් තත්ත්වයකට පත්කර ගැනීමයි. මොකක්ද උසස් තත්ත්වය කියලා කියන්නේ. දැන් අකුසල් කියන ජාතිය - ලෝභ, දෝස, මෝහ තුනෙන් පැන නගින දේවල්. කුසල් කියන ජාතිය - අලෝභ, අදෝස, අමෝහ තුනෙන්. කුසලයක් කරන හැම අවසථාවකම සුලු වශයෙන් හෝ ලෝභයෙන් ඉවත් වෙනවා. ද්වේශයෙන් ඉවත් වෙනවා. මෝහයෙන් ඉවත් වෙනවා. ඒකයි අපට උපකාර වෙන්නේ. මොකද? අපේ නිවන කියලා කියන්නේ සම්පූර්ණයෙන්ම ලෝභයෙනුත්, ද්වේශයෙනුත්, මෝහයෙනුත් ඉවත් වූන අවසථාවයි. ඒ පැත්තට හැරලයි එතකොට අපි කුසල් ගමන යන්නේ. නිවන් පැත්තට හැරලයි. අකුසල් ගමන යන්නේ අනෙක් පැත්තට. සංසාරේ පැත්තට හැරලයි. ඒක නිසා අපට කුසල් උපකාර වෙනවා. නමුත් ඒකත් සංස්කාර වේගයක්. යම් අවසථාවක ඒකෙනුත් මිඳෙන්න තරම් අපි ශක්ති සම්පන්න වෙන්න ඕන. ඒකට උපකාර වෙන්නේ මේවායේ අනිත්‍ය ස්වභාවය සලකලා මේවායේ දුක් ස්වභාවය සලකලා, අනාත්ම ස්වභාවය සලකලා ගැඹුරින් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මේ හැම එකකින්ම හිත මුදු ගැනීමට, පංචස්කන්ධයෙන් හිත මුදු ගැනීමට තරම් තත්ත්වයකට භාවනාවෙන් අපේ හිත ගෙන ඒමයි. අන්න ඒ විදියට එතකොට මෙනෙ මේ නිවන් දක්වාම යන ධර්ම කාරණා රාශියක් මේ ධර්ම කථාව තුළින් මේ පින්වතුන්ට මතු කර ගන්න පුළුවන් වුණා. ගිලන් උපස්ථානය කියන එක මේ සමාජයේ සමාජ ධර්මයක් හැටියට

බලනකොට ඒකටත් අදළ දේවල් තිබෙනවා. නමුත් ඒ එක්කම අපි කල්පනා කරන්න ඕන. අපේ ඥාතියා, හිතෙහිසා ආදීන් ලෙඩ වුනු අවස්ථාවේ ධර්මයෙනුත් උපස්ථාන කරන්න පුරුදු වෙන්න ඕන. මොකද මේ සංසාර රෝගය, මේක තමයි භයානකම රෝගය. මේකෙන් මිඳෙන්න උපකාර කිරීම තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම නියම ගිලන් උපස්ථානය.

අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරගෙන දැන් පැයක් පමණ වෙලා මේ පින්වත් පිරිස ආජීව අෂ්ටමක ශීලයේ නැත්නම් ඊටත් වඩා උසස් ශීලයක පිහිටලා මේ අවස්ථාවේ ධර්මදේශනාවකට සවන් දුන්නා. අපි අර නිතර මතක් කරන ආකාරයට ධර්ම ශ්‍රවණ ආනිසංස හැටියට අපි සළකන්නෙ සද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන නිවනට උපකාර වෙන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම, බල ධර්ම වඩා වර්ධනය කර ගැනීමට උපකාර වෙන සිතූම් පැතුම් මේ පැයක් තුළ ඇතිකර ගැනීමයි. ඒ ඇතිකර ගත්තු ඒ පුණ්‍ය ශක්තිය තුළින් මේ පින්වත් පිරිසට හැකිතාක් ඉක්මනින් තම තමන්ගේ බණ භාවනා දියුණු කරගෙන කලාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් සෝවාන්, සකදගාමි, අනාගාමි, අර්හත් කියන මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේධයෙන් උතුම් වූ අමා මහ නිවනින් මේ සියලු සංසාර රෝගයෙන් මිදීමේ ශක්තිය බලය ලැබේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කර ගන්න.

ඒ වගේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය ධර්ම දේශනාමය කුසල් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වන සත්වයින් ඇත්නම්, ඒ හැම කෙනෙක්මත්, අපේ ඥාතීන් ඇතුළු හැම කෙනෙක්මත් මේ පින් අනුමෝදන් වීම තුළින්, හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකෙන් අත් මිදී අමා මහ නිවනින් සැනසෙන්නවා! කියන කාරුණික චේතනාවත් ඇති කරගෙන මේ විදියට ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

‘ඵතතාවතා ව අමෙහනි...’

57 වන දේශනය

57 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 89)

‘නමො තස්ස හගචතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

පණණ වීසති වසසානි හගචනං උපට්ඨතිං
මෙතෙන කාය කමෙමන ඡායාව අනපායිනී
පණණ වීසති වසසානි හගචනං උපට්ඨතිං
මෙතෙන වචී කමෙමන ඡායාව අනපායිනී
පණණ වීසති වසසානි හගචනං උපට්ඨතිං
මෙතෙන මනො කමෙමන ඡායාව අනපායිනී

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ලෝකයේ පහළ වූන ශ්‍රේෂ්ඨතම කල්‍යාණ මිත්‍රයාණන් වහන්සේ ඒ භාග්‍යවත් අර්හත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේයි. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිරන්තරයෙන් ඇසුරු කරමින් උපස්ථාන කරන්න ලැබීම ඉතාම විශාල භාග්‍යයක්. මේ බුද්ධ ශාසනයේ ඒ භාග්‍යය හිමිවුණේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේටයි. අවුරුදු විස්සක් පමණ යනතුරු බුදුපියාණන් වහන්සේට නිත්‍ය උපස්ථායකයෙක් හිටියේ නැහැ. නාගසමාල, සාගත, මේඝිය, උපවාන, නාගිත ආදී ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා විටින් විට බුදුපියාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කළ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් ඇතැම් හිඤ්ඤන් වහන්සේලා බුදුපියාණන් වහන්සේට අකීකරුව හිතූමතේට ක්‍රියා කළ බවත් සඳහන් වෙනවා.

එක් අවස්ථාවක නාගසමාල කියන හික්ෂුව බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්ක දීර්ඝ මාභීයක වඩිනා අතරේ පාත්‍ර සිවුරු අරගෙන එක මං සක්‍රියකට පැමිණිලා, බුදුරජාණන් වහන්සේට කියනවා, ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේකයි මාර්ගය. අපි මේ මාර්ගයෙන් යමු’ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා, ‘නෑ නාගසමාල, මේකයි මාර්ගය. අපි මේ මාර්ගයෙන් යමු’ කියලා. දෙවැනි වරටත් අර නාගසමාල හික්ෂුව කියනවා ‘නෑ නෑ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේකයි මාර්ගය’. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක ප්‍රතිඥාප කලා. ඔය විදියට තුන්වරක්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නා දුන්නු මාර්ගය වෙනුවට

නාගසමාල භික්ෂුව අර මාර්ගයම පෙන්වමින්, අන්තිමේදී පාත්‍ර, සිවුරු එතනම තියල, ඔන්න භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පාත්‍ර, සිවුරු කියලා තමන්ට රුවිවුන මාගීයේ ගියා. ඒ ගියාට වැඩිදුර යන්න ඉඩක් ලැබුණේ නැහැ. හොරු කඩා පැනලා, පාත්‍රයත් බිඳලා, සිවුරත් පළලා, ඒ භික්ෂුන් වහන්සේට ගහලා අන්තිමට ඒ භික්ෂුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ආයෙත් එන්න සිද්ධවුනා.

ඒ වගේම තවත් සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා. මේසිය කියන භික්ෂුන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේත් එක්ක පිණ්ඩපාතයේ වැඩම කළ අවස්ථාවක, එක්තරා රමණීය අඹ වනයක් දැකලා ඒකට ගිහිල්ලා භාවනා කරන්න හිතීලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේසිය, වෙන උපස්ථායක භික්ෂුවක් එතතෙක් ඉන්න කියද්දීත් 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නම් ආයෙත් අමුතුවෙන් භාවනා කරන්න දෙයක් නැහැ, මටයි භාවනා කරන්න තියෙන්නේ' කියලා අකීකරුව ඒ අඹ වනයට වැඩම කළා. නමුත් හිත එකලස් කරගන්න බැරුව ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට කාරණය කියන්න සිද්ධ වුනා. මෙන්න මේ වගේ සිද්ධි නිසා එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලා රැස්ව සිටින වෙලාවක ප්‍රකාශ කළා 'මහණෙනි, දැන් මම මහල්ලෙක්. මට උපස්ථාන කිරීම් වශයෙන් එන ඒ සංඝයා වහන්සේලා ඇතැම් කෙනෙක් මේ මාගීය යැයි කියල කියද්දීත් තමන්ට කැමති මාර්ගයේ යනවා, පාත්‍ර සිවුරු බිම තබලා. එමනිසා මට නිත්‍ය උපස්ථායකයෙක් පත්කර ගැනීම හොඳයි' කියලා ඒ අදහස ප්‍රකාශ කළාම ඒ මුලු මහත් සංඝ පිරිස තුළම ලොකු ධර්ම සංවේගයක් ඇතිවුණා.

සාර්පුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ නැගිටලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා, 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්නම් කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක ප්‍රතික්ෂේප කළා. ඒ වගේම මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ ඇතුළු අනෙකුත් මහ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාත් තනි තනිව ඉදිරිපත් වුනා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විතරක් නිශ්ශබ්දව සිටිනවා. අනෙක් සංඝයා වහන්සේලා කිව්වා 'ඇයි? ආනන්ද, ආයුෂ්මතුන් උපස්ථානයට අවස්ථාව ඉල්ලන්න' කියලා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා 'ඉල්ලලා ලබාගන්නා තනතුරෙන්

ඇති වැඩිය මොකක්ද? මා සුදුසු නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේම කියනවා ඇති කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'මහණෙනි, ආනන්දට අමුතුවෙන් උත්සාහ කරන්න දෙයක් නැහැ. ආනන්ද දැනගෙනම මට උපස්ථාන කරයි' කියලා. මේ අවස්ථාවේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ නැගිටලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා, 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මෙන්න මේ කාරණා අට පිළිබඳව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට වර අටක් වශයෙන් මේ කාරණා වලට අවසර දෙනොත් මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්නම්' කියලා. මොනවද ඒ කාරණා?

වර අටක් හැටියට හැඳින්වූවාට පළමුවෙන් දක්වන කාරණා හතර ප්‍රතිකෂේප හතරක්. මොනවද ඒ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන ප්‍රණීත චීවර ඒ කියන්නේ හොඳ සිවුරු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට දෙන්නේ නැත්නම් මම උපස්ථාන කරනවා. ඒ වගේම දෙවෙනි කාරණය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන හොඳ ප්‍රණීත පිණ්ඩපාත මට දෙන්නේ නැත්නම් මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගන්ධ කුටියේ ඒ එක්කම ඒ සමඟම වැඩ වාසය කරන්න ඒ වරප්‍රසාදය මට දෙන්නේ නැත්නම් මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරනවා. ඒ වගේම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන දැන ආරාධනා නිමන්ත්‍රණ වලට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා රැගෙන යන්නේ නැත්නම් මම උපස්ථාන කරනවා. ඒ විදියේ ප්‍රතිකෂේප කාරණා හතරක්.

ඒවායේ අදහස මොකක්ද? දැන් කෙනෙක් කියන්න පුළුවන් ඔවුන් වරප්‍රසාද ලැබෙනවා නම් කාටද බැරි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්න කියලා. එහෙම අපවාද ලැබෙන්න ඉඩ තියෙනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් සිවුරු පිරිකර පිණ්ඩපාත ආදිය ලැබෙනවා නම් කාටද ඕක බැරි කියලා කියන්න පුළුවන්. ඒකයි ප්‍රතිකෂේප කළොත් මම උපස්ථාන කරනවා කියල කිව්වේ.

ඊළඟට තවත් කාරණා හතරක් ප්‍රකාශ කළා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන්. ඒවා ආයාචනා හැටියට, ඉල්ලීම් හැටියට. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙනුවෙන් මා භාරගන්නා දැන ආරාධනා වලට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩිම කරනවා නම්, ඊළඟට දෙවෙනි කාරණය ඇතින් මැතින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සොයාගෙන එන අයට භාග්‍යවතුන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වහන්සේ මුණ ගැසීමට හමුකරවීමට මට අවස්ථාව සලසා දෙනවා නම්, ඒවගේම මට යම්කිසි සැකයක් ඇතිවූ අවස්ථාවක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා ධර්ම සාකච්ඡාවකින් මගේ සැකය නිරාකරණය කර ගැනීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අවසර දෙනවා නම්, ඒවගේම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා හමුවේ නැතිව වෙන අයට දේශනා කළ ධර්මය හැම එකක්ම නැවත මා හමුවේ ඒ ධර්මය ප්‍රකාශ කරනවා නම්, මම කැමතියි උපස්ථාන කරන්න කියල.

ඒ ආයාචනා හතර, ඒක තුළ තිබෙන්නේ අර බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ලබා ගැනීමෙන් ඒ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික බහුශ්‍රැත තත්ත්වය ලබා ගැනීමේ අදහසත්. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙව්වර ළගින් ඇසුරු කරලත් මෙතරම් දෙයක් කරගන්න බෑ කියන ඒ අපවාදය නැතිකර ගැනීමටත්.

එතකොට මේ වර අටටම බුදුපියාණන් වහන්සේ එකඟ වුනා. ඉතින් එකඟ වෙලා එද ඉඳලා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේට පුදුම විදියේ ජීවිත පරිත්‍යාගයකින් කැපවීමකින් ලැදිකමකින් උපස්ථාන කරන්න පටන් ගත්තා. දූහැටි, පැන් ආදිය සැපයීම්, පා පිරිමැදීම, පිට පිරිමැදීම, රෝගී අවස්ථාවල උපස්ථාන කිරීම්, දහවල් කාලය තුළ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුරෙහිම ඒ විදියටම උපස්ථාන කරමින් සිටිනවා. රාත්‍රී කාලයේ පන්දමක් දල්වාගෙන ඒ ගැටු කුටිය වටේ නම වරක් ගමන් කළ බව සඳහන් වෙනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හදිසියේ යම්කිසි කාරණයකට කපා කළොත් ඒකට පිළිතුරු දීමට සුදුනම් වීම් වශයෙන්.

ඔය විදියට නොයෙකුත් ආකාරයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේට පුදුම අන්දමින් මෙමනිමය විදියට මෙමනි කාය කර්ම, වාග් කර්ම, මනෝ කර්ම පැවැත්වුවා. දැන් මේ ගාථාවේදී කියවුනෙන් ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ කාරණයමයි. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ඒ ජීවිත කථාන්තරය අළලා දේශනා කර වදළ හැටියට සඳහන් වෙන ථෙර ගාථාවල කියවෙන ගාථා තුනකුයි අපි මේ මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ. ඒවායේ කියවෙන්නෙන් ඒ කාරණයයි.

පණණ වීසති වසසානි හගවනතං උපට්ඨනිං
මෙතෙනන කාය කමමන ඡායාව අනපායිනී

අවුරුදු විසි පහක්ම මම භාගාවතුන් වහන්සේට මෙමිත්‍රීමය කාය කර්මයෙන් උපස්ථාන කළා අතහැර නොයන සෙවණැල්ල මෙන්. ඒ විදියටම වාග් කර්මයෙන්, මනෝ කර්මයෙන්. ඒ කියන කාරණා තුනයි ඒ ගාථාවල කියැවෙන්නේ.

ඉතින් මේ විදියට පුදුම විදියේ කැපවීමකින් උපස්ථාන කරන අතරේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සමඟ නොයෙකුත් විදියේ, නොයෙකුත් අවස්ථාවල ධර්ම සාකච්ඡා කරමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතත් පිරිස් වලට දේශනා කළ ධර්මය ඇවිල්ලා ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවේ ඒවා හොඳින් ධාරණය කර ගැනීමෙන් මේ ආකාරයෙන් පුදුම විදියේ ධර්ම භාණ්ඩාගාර තත්ත්වයක්, බහුශ්‍රැත තත්ත්වයක් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ලබා ගත්තා.

මේ කාරණා හැම එකක්ම සලකල බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවක සංඝයා වහන්සේලා මැද ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට තනතුරු 5ක් හැටියට දුන්නා කාරණා පහකින්ම අග්‍රස්ථානය. 'මගේ ශ්‍රාවක බහුශ්‍රැත භික්ෂූන් අතර ආනන්ද අග්‍රයි. එවගේම 'සතිමන්ත' කියලා කියන්නේ හොඳ ධාරණ ශක්තිය, ශ්‍රැති ශක්තිය ඇති සංඝයා වහන්සේලා අතර ආනන්ද අග්‍රයි. ඊළඟට ගතිමන්ත කියලා කියන්නේ හොඳ වැටහීම්, බුද්ධිය ඇති, ඒ කියෙන්නේ එක ධර්ම කොට්ඨාසයක් තුළින් තව දේවල් වෙත දේවල් එකතු කරල ඇදල ධර්ම දේශනාවක් දේශනා කරන්න පුළුවන් පුදුම විදියේ වැටහීම් ශක්තියක් ඇති ගතිමන්ත භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර අග්‍රයි. ඊළඟට 'ධීති මන්ත' කියලා කියන ධූති ශක්තිය කියලා කියන්නේ තමන් ගත්තු අධිෂ්ඨානයේ පිහිටලා මිනෑම බාධකයක් මධ්‍යයේ ඒ කටයුත්ත සාර්ථක කර ගැනීමේ ශක්තිය ඇති ධීතිමන්ත භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර අග්‍රයි. ඒ වගේම අවසාන වශයෙන් කියනවා 'උපස්ථායක' භික්ෂූන් අතර මේ ආනන්ද අග්‍රයි. ඔය විදියට කාරණා පහකින්ම අග්‍රස්ථානය දී වදලා.

ඒ වගේම මහා පරිනිර්වාණ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණ මංවකයේ සිටින අවස්ථාවේදී ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි තිබුණු ලැදිකම ස්නේහය කොතරම්ද කියතොත් - ඒ වන විට සෝවාන් බව විතරයි ලබා තිබුණේ. ඒ නිසා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විහාරයට

ඇතුළු වන දෙර අගුලේ ඵල්ලිලා අඩමින් වැළපෙමින් මෙන්න මේ විදියට කිවුවා කියලා සඳහන් වෙනවා. ‘මම තවම සෝවාන් තත්ත්වයේ විතරයි. සේඛ තත්ත්වය කියලා කියන්නේ. සේඛ තත්ත්වය විතරයි මම තවම ලබල තියෙන්නේ. මට තව ඉදිරියට රහත් වීම සඳහා හුඟාක් වැඩ කරන්න තියෙනවා. මට අනුකම්පා වූ මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවන් පාන්න ලැස්ති වෙලා ඉන්නවා’ කියලා ශෝකයෙන් වැළපී සිටින අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ගෙන්වලා සැනසීම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා, ‘ආනන්ද, අඩන්න එපා. වැළපෙන්න එපා. ඇයි මා කලින්ම කියලා තියෙනව නේද ලෝකයේ යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවෙනවා නම්, හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇතිවන ස්වභාවය ඇති දෙයක් ලෝකයේ තිබෙනවා නම් ඒ හැම එකක්ම දිරායන බව. දිරාපත් වන බව. ඒවගේම සියලු ප්‍රියමනාප අයගෙන් වෙන්වීමක්, වෙනස් වීමක්, විශේෂවීමක් තිබෙන බව මම කලින්ම ප්‍රකාශ කරල තිබෙනව නේද?’

එහෙම කියලා ඊළඟට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳව ප්‍රශංසාත්මකව ප්‍රකාශ කරනවා, ‘ආනන්ද, ඔබ දීර්ඝ කාලයක් තථාගතයන් වහන්සේට හිත සුව පතමින් දෙහිතකින් තොරව අප්‍රමාණ වශයෙන් මෛත්‍රීමය කාය කර්මයෙන් උපස්ථාන කරල තියෙනවා. ඒවගේම මෛත්‍රීමය වාග් කර්මයෙන් උපස්ථාන කරල තියෙනවා. ඒවගේම මෛත්‍රීමය මනෝ කර්මයෙන් උපස්ථාන කරල තියෙනවා. ඔබ බොහොම පින් කළ කෙනෙක්. ඒක නිසා තව උත්සාහ කරන්න. ඉක්මනින්ම රහත් වන්න පුළුවන්’ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේව අස්වැසුවා.

ඉතින් ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රශංසා කරලා තවදුරටත් වදාරනවා ‘ආනන්ද, අතීතයේ යම්තාක් අර්හත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා වැඩ විසූවා නම් ඒ හැම දෙනාටම මේ මට ආනන්ද වගේම උපස්ථායක හික්කුන් හිටියා. ඒවගේම අනාගතයේ යම්තාක් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහල වෙනවා නම්, ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේලාටත් ආනන්ද වගේම උපස්ථායකයින් සිටිනවා’ කියලා. ඒ විදියට ඒක ධර්මතාවක් හැටියට දක්වුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කිරීම ඒ විදියට පෙරැම් පුරල ලබාගත යුතු තත්ත්වයක් හැටියට.

ඊළඟට ඒවගේම තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, 'මහණෙනි, ආනන්ද පණ්ඩිතයි. ආනන්ද දන්නවා මේ වෙලාව භික්ෂුන්ට තථාගතයන් වහන්සේ දැකීමේ අවස්ථාවයි. මේ වෙලාව භික්ෂුණීන්ට සුදුසු අවස්ථාවයි. මේ වෙලාව උපාසකයින්ට, උපාසිකාවන්ට දැකීමට සුදුසු අවස්ථාවයි. මේ රාජරාජ මහාමාතෘදීන්ට, තීර්ථකයන්ට, තීර්ථකශ්‍රාවකයින්ට තථාගතයන් වහන්සේව දැකීමට සුදුසු අවස්ථාවයි ආදී වශයෙන් ඒවා පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් පණ්ඩිත බවක් ආනන්ද තුළ තිබෙනවා' කියලා.

ඊළඟට ඒවගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ආනන්ද තුළ තිබෙනවා ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්ම හතරක්. මොනවද ඒ. යම් භික්ෂු පිරිසක් ආනන්ද හමුවට එනවා නම් ඒ දර්ශනයෙන්මත් ඒ භික්ෂු පිරිස පැහැදෙනවා. ඊළඟට ආනන්ද යම් ධර්ම කොට්ඨාසයක් ඒ භික්ෂු පිරිසට දේශනා කරනවා නම් එයින් ඉතාමත්ම සතුටට පත්වෙනවා, එයින් තෘප්තිමත් නොවී සිටියදීම ආනන්ද නිශ්ශබ්ද වෙනවා. ඒ කියන්නේ එපා වෙනකම් දේශනා කරන්නේ නැහැ. තෘප්තිමත් නොවී සිටියදීම ආනන්ද නිශ්ශබ්ද වෙනවා. ඒ වාගේම භික්ෂුණී පිරිස, උපාසක පිරිස, උපාසිකා පිරිස මේ සිව්වනක් පිරිස පිළිබඳවමත් අන්න අර විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා කියලා තමයි එතන ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්ම හතරක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ.

ඒක ඊළඟට සමාන කරනවා උපමා වශයෙන්. මෙන්න මේ කියන ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්ම ධර්ම හතරට සමාන ධර්ම හතරක් චක්‍රවර්තී රජ කෙනකු තුළත් තිබෙනවා. යම් ඝෂත්‍රිය පිරිසක්, රජදරු පිරිසක්, සක්විති රජකු හමුවට එනවා නම්, ඒ දර්ශනයෙන්ම සතුටට පත් වෙනවා. සක්විති රජු ඒ ඝෂත්‍රිය පිරිසට, රජදරු පිරිසට යමක් ප්‍රකාශ කරනවා නම් එයින්මත් සතුටු වෙනවා. ඊළඟට එම ප්‍රකාශයෙන් තෘප්තිමත් නොවී සිටියදීම සක්විති රජු නිශ්ශබ්ද වෙනවා. ඒ රජදරුවන් වගේම ගෘහපති පිරිසත් ඊළඟට ශ්‍රමණ පිරිසත් ආදී වශයෙන් ඒ එන හැම පිරිසම සක්විති රජුගේ දර්ශනයෙන් මත් සතුටු වෙනවා. යමක් ප්‍රකාශ කරනවා නම් එයින්මත් සතුටු වෙනවා. ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ සක්විති රජකු තුළ තිබෙන ආශ්චර්ය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අද්භූත ධර්ම වලට සමාන කරමින් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රශංසා කළා.

ඊළඟට ඒ වාගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහොම අවස්ථාවලේ වල ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ බහුශ්‍රැත භාවය පිළිබඳව, ඒවාගේම උන්වහන්සේගේ පණ්ඩිත ස්වභාවය මහාප්‍රාඥ ස්වභාවය පිළිබඳව වර්ණනා කර වදළා.

ඒ වාගේම අවස්ථාව සැලසුවා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට උන්වහන්සේගේ ශක්තීන් මතුකර ගැනීමට. එක් අවස්ථාවක් තමයි - බොහෝ විට ඒ වගේ සිද්ධීන් සඳහන් වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට යම්කිසි කෙටි දේශනයක් පවත්වලා, ප්‍රභේලිකා ස්වරූපයේ යම්කිසි වාක්‍යයක් ප්‍රකාශ කරලා නැගිටලා විහාරයට වැඩම කරනවා. එතකොට සංඝයාවහන්සේලා ඒ දේශනාව හරියට සවිස්තරව දැනගන්න බලාපොරොත්තුවෙන් එහි අර්ථ විචරණයක් ලබාගන්න ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ළඟට ගිහින් ඇවිටිලි කරනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් අනෙකුත් සබ්බමචාරීන්වහන්සේලාත් මේ ආනන්ද ආයුෂ්මතුන් වහන්සේට බොහෝ විට ප්‍රශංසා කරල තියෙනවා, මේ විදියේ කෙටි දේශනයක් සවිස්තරව දැක්වීමට ශක්තියක් තියෙනවා කියලා. එමනිසා අපිට මේක සවිස්තරව ප්‍රකාශ කරන්න කියලා. නමුත් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බොහොම නිහතමානීව උපමාවකින් කියනවා, 'යම්කිසි කෙනෙක් හර ඇති ලියක් සොයමින් යන අතරේ හොඳ හරවත් ගසක් දැකල ඒ ගසේ මූලත්, කඳත් අතහැරලා අතුරිකිලි වල හරය සොයන්නා වගේ ඒ ධර්ම ස්වාමී වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුණ ගැසී හමුවෙලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් විචරණය ලබාගන්න තිබේද්දීත් ඇයි මගෙන් අහන්නේ' කියල. නමුත් ඒ සංඝයා වහන්සේලා නැවත නැවතත් ප්‍රකාශ කළාම ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ ධර්ම කොට්ඨාශයට විචරණයක් දෙනවා. ඊළඟට දීල ඉවර වෙලා කියනවා 'මේකයි මට වැටහෙන්නේ. ගිහිල්ලා ඕනෑ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙනුත් මේක අහලා ස්ථිර කරගන්න' කියලා. ඊළඟට ඒ සංඝයා වහන්සේලා ඒ ධර්ම කොට්ඨාසය බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළාම බුදුපියාණන් වහන්සේ 'සාධු සාධු' කියල ඒක අනුමත කරලා, 'මහණෙනි, මගෙන් ඇහුවත් මට කියන්න

තියෙන්නෙන් එව්වරයි', කියල ඒක සම්මත කරනවා. ඒක අනුමත කරනවා.

ඔය විදියට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ දක්ෂතාව මතු කරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් උපාය මාර්ග ඉදිරිපත් කළා. විශේෂයෙන්ම සඳහන් වෙනවා එක්තරා අවස්ථාවක කපිලවස්තු පුරයේ ශාකායින් එක්තරා රැස්වීම් ශාලාවක් - සම්මන්ත්‍රණ ශාලාවක් හදලා අලුතින් එය පරිභෝග කිරීම සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාත් සමග ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේත් සමග එහි වැඩම කරලා, රාත්‍රියේ වැඩි කාලයක්ම ඒ ශාකා පිරිසට ධර්ම දේශනා කරලා, ඊළඟට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට කියනවා, “ආනන්ද, මේ ශාකා පිරිසට ගෞරවය ප්‍රතිපදාව - සේඛ ප්‍රතිපදාව කියල කියන්නේ සෝවාන් වුණ කෙනෙක් ඉදිරියට හික්මිය යුතු ආකාරය - මේ සේඛ ප්‍රතිපදාව පිළිබඳව ධර්ම විස්තරයක් කරන්න මේ ශාකා පිරිසට. මගේ පිට ටිකක් රිදෙනවා. මම පිට දිග ඇරගන්නම්” කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ශාලාවේම සඟල සිටුව සිටුවපටක් කරල එළලා සයනය කළා. සැතපුනේ නෑ. සයනය කළා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ දීර්ඝ ධර්ම දේශනාවක් පැවැත්වුවා ඒ කියාපු මාතෘකාව උඩ. ඒක අහල බුදුපියාණන් වහන්සේ ‘සාධු සාධු’ කියමින් පින් අනුමෝදන් කළා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ දක්ෂතාව පිළිබඳව.

ඒ වගේම තවත් සඳහන් වෙනවා සැරියුන් ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ලැබුණ ප්‍රශංසාවන්. එක් අවස්ථාවක ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ගිහිල්ල සැරියුන් ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා, ‘ඇවැත්නි, සාරිපුත්‍ර, කෙනෙකින්ද යම්කිසි හික්මවක් නො ඇසූ ධර්ම කොට්ඨාසයක් ඇසුවකු වන්නේ? ඒවගේම අසන ලද ධර්ම කොට්ඨාසයක් අමතක නොකරන්නේ. ඊළඟට තමන්ගේ හිතට යන්තමින් වැටහුණු ඒ ධර්ම කොට්ඨාසයක් නැවත නැවත මතුකර ගන්නේ. ඒවගේම නොදන්නා දෙයක් දැන ගන්නේ? කියලා. ඔය ප්‍රශ්න හතරක් සැරියුන් ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ඇහුවාම සැරියුන් ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා ‘ආයුෂ්මත් ආනන්ද බහුග්‍රැහයි. මේකට පිළිතුර ආයුෂ්මත් ආනන්දටම වැටහේවා! කියල. ඊළඟට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මෙන්ම මෙහෙමයි මට වැටහෙන්නෙ කියල ඒ ඒ කාරණය

සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට සවිස්තරව ප්‍රකාශ කළාට පස්සෙ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “මේක ආශ්චර්යයක් අද්භූත කාරණයක්. මේ ආනන්ද ආයුෂ්මතුන් තමා තුළම තිබෙන ගුණ ධර්ම හයකුයි මෙතන මේ ප්‍රකාශ කළේ මේ දේශනාව තුළින්” කියලා.

ඊළඟට සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා ආයුෂ්මත් ආනන්ද බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශාස්තෘ ශාසනය වශයෙන් හැදින්වෙන ධර්මය සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භතධම්ම, වෙදල්ල කියන අංග නාමයකින් යුත් ඒ බුද්ධ වචනය සවිස්තරව හදරණවා. ඉගෙන ගන්නවා. ඒ පළමු කාරණයයි. ඒ වගේම ඒ බුද්ධ වචනය සවිස්තරව අනුන්ට දේශනා කරනවා. ඒ දෙවෙනි කාරණයයි. තුන්වෙනි කාරණය ඒ බුද්ධ වචනය අතින් අයට උගන්වනවා. හතරවන කාරණය ඒ බුද්ධ වචනය ඒ ධර්ම කොට්ඨාස සවිස්තරව සජ්ඣායනා කරනවා. පස්වන කාරණය ඒ විවිධ ධර්ම කොට්ඨාස නැවත නැවත සිතීන් පිරික්සා බලමින් මෙනෙහි කරමින් ඒ ධර්ම කොටස් වල හිත පවත්වනවා. හයවන කාරණය ආයුෂ්මත් ආනන්දගේ සිරිතක් තියෙනවා යම් ආරාමයක යම් ආවාසයක බහුශ්‍රැත ධර්මධර, විනයධර හික්කුන් වහන්සේලා සිටිනවා නම් ඒ විහාර වලට ආරාමවලට ගිහිල්ලා වස්චැසලා උන්වහන්සේලාගෙන් තමන්ට නොතේරෙන දේ පිළිබඳව අහනවා. ස්වාමීනි මෙහි අර්ථය කොහොමද? මේක මොකක්ද? කියල අසන සිරිත තිබෙනවා. අසා දැන ගන්නවා. මේ විදියට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ බහුශ්‍රැත බවේ රහස සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල එතනත් බොහොම ප්‍රශංසා විදියට වචන පාවිච්චි කරනවා.

මේක තුළින් අපට පෙනෙනවා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මේ බුද්ධ ශාසනයේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික හැටියට අර උපස්ථායක තනතුරත් එක්කම ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඇසුරේ පුදුම විදියේ ප්‍රයෝජනයක් ගත්තා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ අර විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ගඳ කිළියේ, ගැඹු කුටියේ වාසය කිරීමට අකමැති වුනත් උන්වහන්සේගේ හදවත බුදුගුණයට ගඳකිළියක් කරගත් බව පෙනවා. ඒවගේම උන්වහන්සේගේ චිත්ත සන්තානයේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් පැවැත්වුවා පශ්චිම ජනතාව සඳහා. අප සඳහා කියල හිතාගන්ට ඕන. ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ

ඇතිකර ගැනීම සඳහා ලොකු උත්සාහයක් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ යෙදූ බවක් පෙනේ.

ඉතින් මෙන් මේ නිසා තමයි සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තුන් මාසයකට පස්සේ මහාකාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ ඒ බුද්ධ වචනය ආරක්‍ෂා කර ගැනීම පරමාර්ථය කරගෙන ධර්ම සංගායනාවක් පැවැත්වීමට සුදනම් වෙද්දී, ඒකට පන්සියයක් රහතන් වහන්සේලායි සහභාගි විය යුත්තේ, නමුත් රහතන් වහන්සේලා භාරසිය අනුනම (499) නමක් තෝරා ගත්තා. එකක් ඉතිරි කර ගත්තේ මොකද? එක ආසනයක් ඉතිරි කළේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ වෙනකොට සෝවාන් වෙලා පමණයි. රහත් නොවුණ නිසා. එක්තරා උභතෝකෝටික තත්ත්වයක් ප්‍රශ්නයක් පැන නැගුණා. රහතන් වහන්සේලාමයි සහභාගි විය යුත්තේ. නමුත් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ නැතුව බෑ. ඇතුවත් බෑ නැතුවත් බෑ. ඇතුව බෑ රහත් නොවුණ නිසා. නැතුව බැහැ බුද්ධ වචනය සම්පූර්ණයෙන්ම ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ සිතේ දරාගෙන සිටින නිසා. එබඳු අවස්ථාවක ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ලොකු අභියෝගයක් වගේ ඇතිවුණා මේ ශාසනය වෙනුවෙන්. ඊළඟ දවසේ, හෙට දවසේයි සංගායනාව තියෙන්නේ. ඒක නිසා දැඩි වියඊයකින් භාවනා කරල මේ තත්ත්වය ලබාගන්න ඕනෑ කියල. ඒ බලාපොරොත්තුව - අධිෂ්ඨානය - ඇතිව ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ එතන කියවෙනවා දවසේ වැඩි කාලයක්ම කායගතාසනියෙන් වාසය කරල අන්තිමේදී රාත්‍රි කාලයේදී සැතපෙන්න සුදනම් වන අතරේ පා පොළොවෙන් ඉස්සිලා හිස සයනයට පැමිණීමට කලින් ඒ අතරතුර, ඉරියවු හතරෙන් තොරව අර්හත්වය ලබා ගත්තා. එතකොට ඒ විදියට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්ගේ සතිමත් ධිතිමත් ඒ ශක්තිය උපකාර කරගෙන ශාසනයට පිහිටවීමක් වශයෙන් ඒ අවස්ථාවේ අර්හත්වය ලබාගත්තා. ඒ තුළින් අපට පෙනෙන්නේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ ශාසනික කැපවීම.

උන්වහන්සේ තුළින් අපට ගතයුතු ආදර්ශ රාශියක් තිබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන කෙනකුට පහසුවෙන්ම පුළුවන් උන්වහන්සේට ලැබෙන ලාභ සත්කාර, පුදපූජා ඒවා පරිහරණය කරන්න. නමුත් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඉල්ලා සිටිය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වරයෙන් කියවෙන්නේ කුමක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ලැබෙන සිවුරු පිරිකර, ප්‍රණීත පිණ්ඩපාත ආදිය මට දෙන්නේ නැතිනම් පමණක් මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරනවා කියලා.

ඒ තුළින් ඉතා වටිනා ආදර්ශයක් ලෝකයාට දෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා ඉතාමත්ම වටිනා පාඨයක් සංඝයා වහන්සේලාට.

‘ධම්ම දයාද හික්ඛවෙ භවථ මා ආමීස දයාද’ ‘මහණෙනි, මාගේ ධර්මයට දයාද වන්න, ආමීසයට - ඒ සිවුරු පිරිකර ආදී ආමීසයට දයාද නොවන්න. මා අනුකම්පාවෙන් ඔබලාගෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ මේකයි’ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා දේශනාවකදී ප්‍රකාශ කළා. ඊළඟට ඒක සවිස්තරව බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ විදියටයි හඳුන්වන්නේ. ඔන්න මම දනය වළඳලා ඉවර වෙලා යම්කිසි පිණ්ඩපාත කොටසක් ඉතිරි වෙලා තියෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ ඒ පිණ්ඩපාත කොටස මට පුළුවන් එක්කෝ තණකොළ නැති තැනක පොළවේ විසිකරල දමන්න. එහෙම නැතිනම් සතුන් නැති වතුරේ ගිල්වා දමන්න. එහෙම තියෙන අවස්ථාවේ කුස ගින්නෙන් පීඩා විදින හිඤ්ඤාත් වහන්සේලා දෙනමක්, ඒ දෙනමට මම මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. ‘මහණෙනි, මා දනය වළඳලා ඉවරයි. දැන් මේ ඉතිරිවෙලා තියෙනවා පිණ්ඩපාතය ටිකක්. මේක කවුරුවත් වැළඳුවෙ නැත්නම් මම මේක විසිකරන්නයි ඉන්නෙ, කැමති නම් වළඳන්න’ කියලා. එතකොට එක හිඤ්ඤාවක් හිතනවා මෙන්න මේ විදියට ‘දැන් මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වළඳපු පිණ්ඩපාතය කොටසක් ඉතිරිව තිබෙනවා. දැන් මා ඒක වැළඳුවෙ නැත්නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒක විසිකරනවා. ඒ වුනාට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම දෙයක් දේශනා කරල තියෙනවා.

‘ධම්ම දයාද හික්ඛවෙ භවථ මා ආමීස දයාද’

‘මහණෙනි, ධර්මයට දයාද වන්න, ආමීසයට දයාද නොවන්න’ කියල. එතකොට ඒ බුද්ධ වචනය සිහිපත් කරලා මේ හිඤ්ඤාව ඒ පිණ්ඩපාතය ප්‍රතික්ෂේප කරල ඒ දවස කුසගින්නෙන්ම ගතකරනවා. ගතකරන්න හිතා ගන්නවා. අධිෂ්ඨාන කරගන්නවා. අනික් හිඤ්ඤාව කල්පනා කරනවා දැන් මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වළඳලා අවසන් වූ

පිණ්ඩපාත ඉතිරි කොටස මම දැන් වැළඳුවේ නැත්නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ පිණ්ඩපාත කොටස විසිකරනවා. ඒක නිසා මම මේ පිණ්ඩපාත කොටස වළඳලා අද කුසගින්න ඉවත් කරගෙන මේ විදියට දවස ගතකරන්න ඕන හොඳින් කියලා. එහෙම හිතලා ඒ පිණ්ඩපාතය වළඳනවා. අන්තිමේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'මහණෙනි, මේ දෙනම අතරින් අර දෙවන භික්ෂුව මා ඉවත් කරන පිණ්ඩපාත කොටස වළඳලා කුසගිනි ඉවත් කරගත් නමුත් කලින් කියාපු භික්ෂුවමයි මා වඩාත් පූජ්‍ය හැටියට ප්‍රශංසනීය හැටියට සලකන්නේ. මොකද ඒ භික්ෂුවගේ පිණ්ඩපාතය ප්‍රතික්ෂේප කරලා එද දවස කුසගින්නේ ගත කිරීම ඒ භික්ෂුවට අනාගතයේ තමා තුළ තිබෙන ඒ උතුම් ගුණධර්ම අල්පෙච්ඡතා, සන්තුට්ඨිතා, සුභරතා ආදී ගුණධර්ම ඒවාගේම ධුතාංග - ඒවා තුළින් ඇතිකර ගන්න සල්ලෙබ කියන කෙලෙස් කැපීමේ ප්‍රතිපදාව මෙන්න මේවා ආරක්‍ෂා කරගන්න දියුණු කරගන්න උපකාර වෙනවා. ඒ ප්‍රතික්ෂේපය'. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධම්මදයාද සුත්‍රය නමින් හැඳින්වෙන මේ දේශනාව තුළින් දැක්වූ කාරණය ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ තමාගේ ජීවිතය තුළින් ජීවිතාදර්ශයක් දුන්නා කියල අපට හිතාගන්න පුළුවන්. මා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට උපස්ථාන කරනවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට තමන්වහන්සේට ලැබෙන සිවුරු පිරිකර පිණ්ඩපාත ආදිය මට දෙන්නේ නැත්නම්. ඒවගේම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගැටකුටියේ මට එකට වාසය කරන්න අවස්ථාව දෙන්නේ නැත්නම් එතකොටයි මම උපස්ථාන කරන්නේ. ඒ තුළින් අපට ලොකු ආදර්ශයක් ගන්න පුළුවන් වෙනවා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ අල්පෙච්ඡතා ආදී ගුණ සම්භාරය ගැනත් ඒ වගේම නිහතමානිත්‍වය බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙනවා.

ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රශංසා පමණක් නොවෙයි, ඇතැම් විට විවේචන - නොයෙකුත් විදියේ දෝෂාරෝපණ - ලැබුණා. ඒ හැම අවස්ථාවකම උන්වහන්සේ ඉතාම නිහතමානීව තමාගේ වරද පිළිගත්තා මිසක් කෝපයක් ද්වේෂයක් දැක්වූයේත් නැහැ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුරෙහි වාසය කළ පමණින්ම ඒ පිළිබඳව අතියම් අන්දමින් බුදුපියාණන් වහන්සේට ගතු කීම් ආදී එවැනි කටයුත්තක් කෙරුවේ නැ. ඉතාමත්ම පුදුම අන්දමින් සුවච්ච නිහතමානීව බුදුපියාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කළ බව දැක්වෙනවා. කොයිතරම්ද

කියතොත් හිතා ගන්න තියෙන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ සමග දීර්ඝ ඥාති සම්බන්ධයක් තිබිල තියෙනවා.

මෙලොව වශයෙන් මේ ජීවිතය වශයෙන් බලන කොට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ ජීවිත පසුබිම හැටියට සඳහන් වෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේට සුළු පියා වන අමිතෝදන කියන ශාකායාගේ පුත්‍රයෙක්. ඒවගේම අනුරුද්ධ, හද්දිය, හගු, කිම්බිල, දේවදත්ත කියන ශාකා කුමාරවරුන් එක්ක ඇවිල්ලයි පැවිදි වුනේ. නමුත් ඊටත් වඩා ඇතට යන සම්බන්ධතාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ හා සමග තිබුණු බව ජාතක කථා ආදියෙන් හෙළි වෙනවා. අන්න ඒ ඇල්ම, ඒ ලැදිකම පුදුම අන්දමේ ස්තෝතය නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේට අර කිව්ව විදියට දෙහිතකින් තොරව හිතසුව පතමින් මෙහිමය කාය කර්ම, වාග් කර්ම, මනෝ කර්ම පවත්වමින් ඉහළම මට්ටමින් උපස්ථාන කළේ. අපට හිතන්න තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ ලෝකාර්ථ වර්යාවට පිටුපසින් සිටින සෙවණැල්ල වගේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ ඒ උපස්ථානය අපි සිහිපත් කරන්න ඕන. ඒ වගේම අනිත් පැත්තට තියෙන්නේ ඒ උන්වහන්සේගේ ගුණ ස්කන්ධය ගැන. අර කියාපු බහුගුණ ගුණයන් සෝවාන් තත්ත්වය ලබාගෙන සිටිය නමුත් එවකට රහත් නොවූ නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතුළු අනෙකුත් සාරිපුත්තාදී මහ ස්වාමීන් වහන්සේලා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ හැදින්වූයේ පණ්ඩිත, මහාප්‍රාඥ කියන වචන වලින්. උන්වහන්සේගේ බහුගුණ - බව උන්වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල අනෙකුත් සංඝයා වහන්සේලාට, තීර්ථකයන්ට, ගිහියන්ට, උපාසක උපාසිකාවන්ට නොයෙකුත් විදියට දීර්ඝ දේශනාවන් පැවැත් වූ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ එක්කම අර ධර්මය හිතේ දරාගෙන ධර්ම භාණ්ඩාගාරක වශයෙන්.

ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ සම්බන්ධව අපි මේ ප්‍රකාශ කළ කාරණා අනුව ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ගරු කිරීම් වශයෙන් අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ දැන් මේ පින්වතුන් බුද්ධ පූජා කියල දෙයක් කරනවා. වෛත්‍ය වන්දනා, ප්‍රතිමා පූජා, මල් පූජා ආදිය කරනවා. මේ කරන අවස්ථාවේ හිතන්න තියෙන්නේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ජීවමාන බුදුරජාණන් වහන්සේට කළ උපස්ථානයේ සංකේතයක්. ඒක ආදර්ශයට ගනිමින් කරන බුද්ධ උපස්ථානයක්ය අපි කරන්නේ කියලා.

ඒකත් ශ්‍රද්ධාව වඩා ගන්න හේතු වෙනවා. ඒවගේම අපට ඒක හෙළිවෙනවා බුද්ධ කාලයේ පවා දඹදිව ආනන්ද බෝධීන් වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රචාත්තියෙන්. එයින් කියවෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වාරිකාවේ වැඩම කළ අවස්ථාවල කොසොල් රජතුමා, අනේපිඬු සිටුතුමා, සැදහැවත් විසාකා ආදී අයට බුදුපියාණන් වහන්සේට දැක්විය හැකි ගරු සත්කාර ආදිය දැක්වීමට ක්‍රමයක් නැතිවෙන කොට ඉල්ලා සිටියා පූජනීය යම්කිසි වස්තුවක්. එහි ප්‍රතිඵලයක් හැටියට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ, එතන කියවෙන හැටියට, බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අවසර ලබාගෙන ගයාවේ පිහිටි ඒ බෝධීන් වහන්සේගෙන් බෝධි බීජයක් ලබාගෙන ඒ ආනන්ද බෝධීන් වහන්සේ සිටුවූ බව. ඒ ආනන්ද බෝධි කියන නමින්ම අපට පෙනෙන්නේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට උපහාර වශයෙන් උන්වහන්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේට කළ උපස්ථානයම ඉදිරියට ගෙන යාමයි. ඒ තුළින් තමන්ගේ සිත ප්‍රසාදයට පත්කර ගැනීමයි, අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. 'මහද ගඳකිළියක් කර ගනිමි' කිවුවා වගේ මේ සිදුකරන උපස්ථාන තුළින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ බුදු ගුණයට තමන්ගේ හද ගඳ කිළිය කර ගැනීමයි, මේ බෞද්ධ පින්වතුන්ගේ පරමාර්ථය විය යුත්තේ. ඒකට ආදර්ශයක් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සැපයෙනවා.

ඒ වගේම මහා පරිනිර්වාණ සූත්‍රයේ කියවෙනවා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ මෙහෙයවීම පිටයි, උන්වහන්සේගේ ප්‍රශ්න වලට පිළිතුරු වශයෙනුයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඔය තථාගත ශරීරයට කළ යුතු සත්කාර සම්මාන, ධූප ගොඩනැගීම ආදිය පිළිබඳව විස්තර ප්‍රකාශ කළේ. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ නැවත නැවතත් ඉදිරිපත් කළ ප්‍රශ්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පරිනිර්වාණයට පත්වුණාට පස්සෙ කොහොමද අපි තථාගත ශරීරයට උපස්ථාන කරන්නේ, ගෞරව කරන්නේ කියලා. ඊට පිළිතුරු වශයෙනුයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සක්විති රජතුමාගේ ශරීරයට කරන උපස්ථාන කරන්න කියලා ධූප තැනීම පිළිබඳව ඒ විදියේ විස්තර ප්‍රකාශ කළා. ඒ උපදෙස් අනුවයි සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පස්සෙ ඒ ධාතු නිදන් කරලා වෛත්‍ය තැනීම පවා ආරම්භ කළේ. ඒ නිසා අපි බුද්ධෝපස්ථාන කරන හැම අවස්ථාවකම හිතන්න තියෙන්නේ අර ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ජීවමාන බුදුපියාණන් වහන්සේට කළ බුද්ධෝපස්ථානය සිහියට නගාගෙන ඒ

වගේමයි ඒ වන පිළිවෙතමයි අපි කරන්නේ කියල විහාර වත, බෝධි වත ආදිය කරන අවස්ථාවේ පවා, මේවා නිකම්ම තමන්ට කරදරයක් හැටියට සලකන දේවල් නොවේ, මේවා තුළින් අර බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්ගේ හද තුළ ජීවත් කර ගැනීමයි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. ඒ නිසා අපට ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේට යමක් අයත් නොවුණත් අපි බලාපොරොත්තු වන්නේ මොකක්ද? සිතේ ශ්‍රද්ධාවත් එක්ක යන ගුණයක් තමයි ප්‍රසාදය කියන එක. ශ්‍රද්ධාව තුණුරුවන් කෙරෙහි තියෙන ශාස්තෘ ගෞරවය කියන එක අත්‍යවශ්‍ය දෙයක්. දැන් විශේෂයෙන්ම මේ කාලයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙනුවට වෙන වෙන ශාස්තෘන් ඔස්සේ මේ අපේ බෞද්ධයන් පවා දුවගෙන ගියා. සමහර විට වෙන වෙන බුදුවරු පවා පහල වෙලා කියල ආරංචියි. ඔය විදියට නොයෙකුත් විදියේ ශ්‍රද්ධාව දූෂණය වෙන තත්ත්වයකුයි තිබෙන්නේ. ඉතින් අපි හිතාගන්නට ඕනෑ අර බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි නියම ශාස්තෘ ගෞරවය ඇතිකර ගැනීමට නම් වත පිළිවෙතත් සමහර විට අපට උපකාර වෙනවා. ඒ තුළින් අර ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ කළා වගේ - ඒ දුර්ලභ භාග්‍ය සම්පන්න අවස්ථාව ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේටයි හිමිවුනේ. අපිත් ඒක අනුගමනය කරමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ගැනීමට ඒ වෛත්‍ය වන්දනා ආදී කටයුතු වත පිළිවෙත අර්ථවත්ව කරන්න ඕනෑ. ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගෙන, අපේ හද තුළ ප්‍රසාදය ඇතිකර ගැනීමයි, පරමාර්ථය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මහා පරිනිර්වාණ සූත්‍රයේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ඒ විදියේ වෛත්‍ය වන්දනාව ආදිය තුළින් යම් කෙනකුගේ සිත පහදවා ගත්තා නම් ඒ පහදවා ගැනීම දෙව්ලොව උත්පත්තිය ලබා ගැනීමට පවා උපකාර වෙනවා. ඒ පරලොව පිළිබඳව. නමුත් මෙලොව ගැන කල්පනා කරලා බලනවා නම් ඒ ශ්‍රද්ධාව එක්ක යන ප්‍රසාදයම තමයි අපේ සිත් තුළ සමාධිය ඇති කරගන්න උපකාර වෙන්නේ. බුද්ධ දේශනාවක් අහන් ඉන්න කෙනකු තුළ ඒ සමාධිය ඇති වීමට පූච්චාග වන්නේ හිතේ ඇතිවන ප්‍රසාදයයි. ඒ ප්‍රසාදය තුළින් නිවරණ ධර්ම ඉවත් වුනාට පස්සේ. පැරණි උපමාවක් තියෙනවා උදකප්‍රසාදක මාණික්‍යය කියල. ඒ කාලයේ බොර දියට එක්තරා මැණිකක් දැමීමහම ඉක්මනින්ම ඒ බොර ඉවත් වී යටට බැහැලා වතුර පැදෙනවා. අන්න

ඒ විදියට උදකප්පාද මාණිකාසක් හැටියට දක්වනවා මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක. ඒක ඇතිකර ගැනීමටයි මේ වන පිළිවෙත ආදිය කරන්නේ.

බුද්ධෝපසථානය තුළින් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ බුද්ධෝපසථානය සංකේතවත් වනවා වගේම ඊළඟට අපට හිතන්න තියෙන්නේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික වශයෙන් උන්වහන්සේ කළ ශාසනික සේවයන් අපට සිහියට නගාගන්න උපකාර වෙනවා. දැන් අපි මේ සජ්ඣායනා කරන පිරිත් සූත්‍රයක ධර්ම කොට්ඨාසයක බොහෝ විට දකින්නට ලැබෙන දෙයක් තමයි 'එවං මෙ සුතං' කියල. මේ 'එවං මෙ සුතං' කියල කියන්නේ 'පින්වතුනි මා විසින් මෙසේ අසන ලදී' කියන එකයි. කවුද මේ 'මම?' මේ 'මම' තමයි ආනන්ද. ඒ මොකද සංගායනා අවස්ථාවේදී ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ 'මා විසින් මෙසේ අසන ලදී' කියල අසා ඇති ස්ථානයේ තබාගෙන ඒ ධර්ම කොට්ඨාස ධර්ම සංගායනාවේදී ප්‍රකාශ කළා. උන්වහන්සේට උපහාර වශයෙන් සංගීතිකාරක හිඤ්ඤන් වහන්සේලා ඒ වචන ටිකක් ඇතුළු කළා. ඒකයි අපි මේ 'එවං මෙ සුතං' කියලා සූත්‍ර පටන් ගන්නේ. ඇතැම් කෙනෙක් මේකට හේතුව වත් දන්නෙ නැහැ. ඒක තුළින් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට නැවතත් උපහාරය දක්වනවා. උන්වහන්සේගේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරිකත්වයට.

ඉතින් මේ ශ්‍රාවක වර්ග අපි නැවත මතු කරලා ගන්නේ මොකද? මේ ශ්‍රාවක වර්ග එක ජීවිතයකදී හැඩ ගැසුන දේවල් නෙවෙයි. අපි පිළිගන්නවා නම් මේ සංසාරික තත්ත්වය - දීර්ඝ කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ යන බව. බුදුපියාණන් වහන්සේ ගැන කියපුවහම අපි හිතන්නෙ නැහැ මේ එක ජීවිතයක බුද්ධත්වයට ආධාර වූ ගුණ සම්භාරය ඇතිකර ගන්නා කියල. හය අවුරුද්දක් උත්සාහ කිරීමෙන්වත්, එක ගහක් යට ඉඳගත්තු පමණින් වත් හිටි ගමන් පහළ වුනා කියල. දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරේ පාරමී ධර්ම පුරලයි, හිතාගන්න බැරි තරම් කල්ප ගණනක් පාරමී ධර්ම පුරලයි බුදු කෙනෙක් මෙලොව පහල වෙන්නේ. ඒ වගේම තමයි ධර්මතා හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ විශේෂ තනතුරු, අගුශ්‍රාවක තනතුරු, උපස්ථායක තනතුරු ආදී ඒ හැම එකක්ම දීර්ඝ කාලයක් ඊට අදාළ අන්දමින් පින් දහම් කරමින් ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් ප්‍රණිධි වශයෙන් පුරන ලද ඒ පාරමී ශක්තීන් වල ප්‍රතිඵලයක් හැටියටයි ඒ විදියෙ මහා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලා ලෝකයට බිහිවන්නේ. උන්වහන්සේලා පිරිනිවන් පෑව නමුත් උන්වහන්සේලා දැනට ජීවත්ව නැති නමුත්, අපි ඒ උන්වහන්සේලාගේ චරිතාදර්ශ පෙරමුණේ තබාගෙන ඒ අනුව තමයි මේ ශාසනය ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යන්න තියෙන්නේ. අද දවසේ අපි මේ උපහාර පූජාවක් හැටියට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ චරිතයයි ඉදිරියට ගත්තේ. උන්වහන්සේගේ කියාපු උපස්ථාන ගුණයන්, ධර්ම භාණ්ඩාගාරික හැටියට ශාසනයට කළ සේවාවන් අපි මේ ශාසනය පවත්වා ගැනීමට උපකාර වන අන්දමට අපගේ ජීවිත වලටත් එකතු කරගන්න වටිනාවා.

ඊළඟට මේ ශ්‍රද්ධාවේ ඇති වටිනාකම ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ඉන්ද්‍රිය ධර්ම පහක් සහ බල ධර්ම පහක්, සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා. මේවායේ ඇති අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව හොඳට කල්පනා කරලා බලන්න ඕනෑ. මේ ශ්‍රද්ධාව කියන එක ඇතැම් කෙනෙක් මේක මෝඩකමක් හැටියට හිතනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම යම්කිසි විශේෂ වැඩකට යොමුවීමට කලින් ඒ පිළිබඳව ගැඹුරු විශ්වාසයක්, යම්කිසි ප්‍රමාණයක ශ්‍රද්ධාවක් තිබෙන්නට ඕන. මොකද ශ්‍රද්ධාව නැතිව වියරිය මතුවන්නේ නැහැ. එතකොට ලෝකයේ යම්තාක් අරමුණු තිබෙනවා නම් ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ගත යුතු, ඒ හැම අරමුණකටම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨයි තරාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේ. එතකොට බුද්ධානුස්සතිය හැටියට අපි හිතන්නේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ සිහියට නගා ගන්නවා කියලා කියන්නේ, ඒක තුළින් ශ්‍රද්ධාව ඇතිකර ගැනීමයි. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට මෙය නිරායාසයෙන්ම ලැබුණා. ඒක කොයින්තරම් ද කියතොත් ඒ බුද්ධානුස්සති බලයෙන් - උන්වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ජීවිත ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවේදී කියනවා, සෝවාන්ව සිටියත් උන්වහන්සේට කාම විතර්ක ආදී කෙලෙස් මතුවූයේ නැතෙයි කියලා. මොකද උන්වහන්සේ නිරන්තරයෙන්ම බුදුගුණෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැනම හිතමින්ම කාලය ගත කළ නිසා.

ශ්‍රද්ධාව තුළින් අර නිවරණ ධර්ම ඉවත් වන බව අපට පේනවා. ශ්‍රද්ධාව කියන්නේ ප්‍රසාදය. ඊළඟට ඒවගේම ඒ ශ්‍රද්ධාව, ඇතෙකුට හොඳවැල වගේ, ඒ ශ්‍රද්ධාව උපකාර කරගෙන තමයි මේ ශාසනික

ගුණ ධර්ම පිරිමට පුළුවන් වනුයේ. ශ්‍රද්ධාව බිජය හැටියටයි දක්වල තියෙන්නේ. ශ්‍රද්ධාව බිජයක් කරගෙනයි අනෙකුත් ගුණ ධර්ම වැඩෙන්නේ. ශ්‍රද්ධාව පිහිට කරගෙන ඊළඟට වියඹ වඩනවා. වියඹ වැඩීම තුළින් කරන්නේ මොකක්ද? වියඹ වඩනවා කියලා කියන්නේ තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයට ගලාගෙන එන අකුසල ධර්ම ඉවත් කිරීමටත්, කුසල ධර්ම ලංකර ගැනීමටත් සතර ආකාර වියඹයක් යොදනවා. අන්න ඒ විදියට වියඹ දරනවා. ඒ වියඹ දරීමෙන් නූපන් අකුසල් වලට ඉඩ නැතිවෙන කොට, උපන් අකුසල් තෙරපා හරින කොට, නූපන් කුසල් ඇතිකර ගන්න කොට, උපන් කුසල් තහවුරු කරගන්න කොට, ඒ තුළින් මතු වෙන්නේ සතියයි. සිහියයි. ස්මෘතියයි. එතකොට ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති - ඒ ස්මෘතියයි. ඒ සතිය සෑහෙන කාලයක් අධිෂ්ඨානය අනුව පවත්වාගෙන යන්න පුළුවන් තත්ත්වයයි සමාධිය කියලා කියන්නේ. ඒ සමාධිය තුළ තිබෙනවා අපේ ඵදිනෙදා ජීවිතයේදී මේ විසිරෙන වික්ෂිප්ත හිත තුළ අපරාදේ විනාශයට යන ශක්ති සමූහය එකතු කරලා ගන්න බලයක්. මේ සමාධියයි, ඊළඟට සමාධිමත් සිත අන්තිමට අර ලෝකයේ යථා තත්ත්වය, ශරීරයේ යථා තත්ත්වය, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ තිබෙන ආකාරයට ලෝකයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් පක්ෂය පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධය ඇතිකර ගැනීමට උපකාරී වෙනවා. ඒකයි ප්‍රඥාව කියලා කියන්නේ.

මේ සද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රිය ධර්ම හැටියට දක්වන්නේ කෙනකුට මේවා උත්සාහයෙන් දියුණු කරගත යුතු දේවල් නිසයි. අපි දන්නවා කෙනෙක් උපදින කොට පංච ඉන්ද්‍රියයන් කියලා ඒ ඇස්, කන්, නාසා ආදිය මතු වෙනවා. ඒවා තිබෙනවා, නමුත් ඒවායින් බැහැ නිවන් දකින්න. මෙන්න මේ කියාපු ආධ්‍යාත්මික සද්ධා ආදී ඉන්ද්‍රිය පහ සද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා යන මේවා ඉන්ද්‍රිය තත්ත්වයට පමුණුවා ගන්න ඕන. ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නේ රජ. තමන්ට යම්කිසි විශේෂ කාර්යයක් කරන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති දෙයක් බවට පත් කරගන්නවා ශ්‍රද්ධාව. මොකක්ද ඒ විශේෂ කාරණය. ඒ ශ්‍රද්ධාව තුළින් අශ්‍රද්ධාව කියලා කියන දෙගිඩියාව, සැකය ඉවත් කරනවා. සැකය, දෙගිඩියාව තියාගෙන බැහැ මේ ගමන යන්න. තෙරුවන් කෙරෙහි හොඳ පිරිසිදු ශ්‍රද්ධාව ඇතිවියි, ඊළඟට තමන්ට සියයට සියයක්ම ඒ සඳහා චිරියය යොදන්ට පුළුවන් වෙන්නේ. අධ්‍යාල සිතකින්, දෙගිඩියාව ඇති සිතකින් නියම ආකාරයෙන් තමන්ට ආත්ම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පරිත්‍යාගයෙන් විශ්‍යයක් යොදනට බැහැ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය වන්නේ. ඒ විදියට ශ්‍රද්ධාව තුළ තියෙනවා - ඒකට කියනවා අධිමොක්‍ක කියලා. අධිමොක්‍ක කියන්නේ මුද්‍රා හැරීමයි. ශ්‍රද්ධාව මුද්‍රා හරින්නා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. මේ ශ්‍රද්ධා ශක්තිය තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි මුද්‍රාහැරියා නම් එතකොට කිසිදු පැකිලීමක් නැතිව වීථි දරන්න යොමු වෙනවා. ඒ වීථිය තමයි - අන්න අර කියාපු ආකාරයට ඒ වීථිය තුළින් සතිය ආදී ගුණධර්ම මතු වෙනවා.

ඒ නිසා අපි කල්පනා කර ගනිමු මෙන්න මේ ශ්‍රද්ධාදී ගුණ ධර්ම සමූහය වඩා ගැනීමටත් මේ ආනන්ද වර්තය අපට උපකාර වෙනවා. උන්වහන්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේට සෙවණැල්ල වගේ නිරන්තරයෙන් පසු පසින් යමින් මේ උපස්ථාන කිරීම තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඵලදායී ජීවිතයේ අනෙකුත් කටයුතු සඳහා කාලය ලබා දුන්නා පමණක් නොවෙයි උන්වහන්සේ ඊළඟට ඒ එක්කම තමන් වහන්සේත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඇසුරින් නියම ප්‍රයෝජන ගනිමින් අර ධර්ම කොට්ඨාස, නොයෙකුත් අවස්ථා වල තමන්ට පැමිණෙන ගැටළු ඉදිරිපත් කරලා, ඊට ලබාගත්තු පිළිතුරුයි අද දවසේ අපට මේ ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර කොටස් හැටියට දකිනට ලැබෙන්නේ. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට යම්කිසි විතර්කයක් සිතිවිල්ලක් ආවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවනට ගිහිල්ලා “මේක කොහොමද?” කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ගෙන් අහනවා. ඊට දෙන පිළිතුරුයි මේ ධර්ම කොට්ඨාස රාශිය. ඒ විදියට එකතු වූ ධර්ම කොට්ඨාස රාශියකුයි අපි මේ සූත්‍ර දේශනා හැටියට පරිහරණය කරන්නේ. අපි මේ හැම එකක් තුළින්ම කල්පනා කරන්න ඕන - මේ ධර්ම දේශනා තුළින් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මොකක්ද මේ සංසාර දුකින් එතෙර වීමයි, සංසාර දුකින් එතෙර වීම සඳහා යායුතු මාර්ගීය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා තිබෙනවා, සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියලා.

මේ ආයතී අෂටාංගික මාර්ගයේ එන සමායක් දෘෂ්ටිය මේක තුළත් තිබෙනවා මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය පිළිබඳව එක්තරා ප්‍රමාණයක ශ්‍රද්ධාවක්. ඒ ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගෙන අර

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතාගේ උපමාවෙන් චූලභක්ථපදෝපම සූත්‍රයේ ප්‍රකාශ කළා වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සම්බෝධිය පිළිබඳව යම්කිසි ප්‍රමාණයක ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගන්නවා. ඒ විශ්වාසය එක්තරා ප්‍රමාණයකට නැත්නම් කෙනකුට බැහැ මේ ධර්ම මාර්ගයේ යන්න. තමන්ගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කවුද කියල තෝරාගන්න බැරි වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ඇතිකරගත් ශ්‍රද්ධාව පිහිට කරගෙන ඒ හරි දර්ශනය, හරි දක්ම ඇතිකර ගත්තා නම් එතන ඉඳල ඊළඟට ඇතිවන සංකල්ප මාගීය සංකල්ප ධාරාවයි සම්මා සංකප්ප හැටියට තියෙන්නේ. ඒක තුළින් ඒ වචනය, ක්‍රියාව, ජීවිකාව ආදිය සකස් වෙලා අවසානයේ විත්ත සමාධිය මතුකර ගැනීමේනුයි මේ ලෝකයේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් වනුයේ. මේ ධර්ම මාගීයේ යාමට අත්‍යවශ්‍ය දේවල් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙන සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා, මේවා ඉන්ද්‍රිය ධර්ම වගේම බල ධර්ම වෙනවා. අර ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ කාරණා මතු වූ අවස්ථාවේ ශ්‍රද්ධාව සිහිපත් කරගෙන ඒ සැකය දෙගිඩියාව විවිකිච්ඡාව ජයගන්න පුළුවන් වෙනවා. වියඝීය ඉදිරිපත් කරගෙන සිතේ හැකිලෙන ගතිය, නිද්දම ගතිය ජයගන්න පුළුවන් වෙනවා. සතිය ඇතිකර ගැනීම වික්ෂිප්ත භාවය නැතිකර ගැනීමට උපකාර වෙනවා. සමාධිය, එකඟභාවය, ඊළඟට ප්‍රඥාව.

මෙන්න මේ කාරණා සම්පූර්ණ කර ගෙනයි යමෙකුට මේ ධර්ම මාගීයේ ඉහළම ප්‍රතිඵල ලබා ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕන මේ ශ්‍රාවක චරිත තුළ තිබෙන ගුණධර්ම සමූහය. අපිත් ඒවා ගැන කල්පනා කරලා උන්වහන්සේලාට කෘතඥතා වශයෙන්, උපහාර වශයෙන් ඒවා සිහිපත් කරන අතරම ඒවායෙන් අපට ගතහැකි ආදර්ශය අරගෙන මේ ශාසනික ගුණධර්ම අප තුළ වගා දිගා කරගන්න ඕන. ඒ තුළින් තමයි අපට යම්කිසි විමුක්තියක් ලබා ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ අනෙක් අයටත් ආදර්ශයක් දෙන්න. අපි සාමාන්‍යයෙන් පුදපූජා ආදිය නිරවික දේ හැටියට සැලකුවත් ඒවා තුළ තිබෙන්නේ මේ බුද්ධ උපස්ථානයට අදාළ දේවල්.

ඊළඟට මේ ධර්ම කොට්ඨාස ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ කළා වගේ මේවා ධාරණය කර ගැනීම තුළින්, මේවා ගැන නිරන්තරයෙන් ධර්ම කොට්ඨාස වල හිත පැතිරවීම, ඒවා දේශනා කිරීම ආදී හැම

කටයුත්තක්ම තමන්ගේ විමුක්තියට උපකාර වෙන ආකාරයට පාවිච්චි කරන්න ඕන. ඒවා තුළින් තමයි අර බහුශ්‍රැත භාවය පවා මේ ශාසනයේ පැවැත්මට උපකාර වෙන්නෙ. බහුශ්‍රැත භාවය තුළින් බොහෝ දෙනා ඒවායෙන් ප්‍රතිඵල ලබනවා. ඒ ධර්මය අසන්ට අවස්ථාව ලැබෙනවා. විශේෂයෙන්ම පොත පත නැති යුගයක ඒවා භාණක වශයෙන් පරම්පරා වශයෙන් සංඝයා වහන්සේලා ධාරණය කරගෙන පවත්වාගෙන ආව නිසා තමයි අපට මේ ධර්මය අද ලැබිල තිබෙන්නෙ. ඒ ධර්මය පවා අප පොත පතට සීමා කරල මුද්‍රණ පහසුකම් තිබෙන නිසා පොත් පත්වල මුද්‍රණය කරල පමණක් තැබුවොත් තව ටික කලක් යන විට මේවා තේරෙන්නෙ නැති තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. ඒ නිසා මේ ධර්මය තමන්ගේ සිතේ, චිත්ත සන්තානයේ, හදවතේ ධාරණය කරගෙන ඒවා නැවත නැවත මතු කරගෙන ඒවායේ අර්ථය පිරික්සා බලමින් ඒ ධර්මය තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ ආරක්‍ෂා කර ගන්න උනන්දු වෙන්න ඕන.

ඒ එක්කම තමන්ගේ ජීවිතයත් ඉබේට හැඩ ගැහෙනවා. තමන් නිරන්තරයෙන් යම්කිසි දෙයක යෙදෙනවා නම් තමන්ගේ සිතුවම් පැතූම් හැම එකක්ම ඊට අනුරූපව පවතිනවා. වැරදි සිතිවිලි වල, මිථ්‍යා දෘෂ්ටි වල සිත යොදාගෙන සිටින කෙනාගේ අනෙක් පැවතුම් සියල්ලක්ම ඊට අනුරූප වෙනවා. නමුත් ධර්ම කොට්ඨාස නිරන්තරයෙන් සිතේ මතුකර ගෙන ඒවා සිතමින් ඒවාට සිත යොමුකර ගනිමින් ජීවත් වන විට ඒ ධර්ම කොට්ඨාස වල තිබෙන ගුණ ධර්ම තමා තුළින් දියුණු කර ගැනීමට ඉබේම පෙළඹෙනවා. මෙන්න මේ කාරණා සිහිපත් කරගෙන අද දවසේ මේ පින්වතුන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට ඒ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ආමිෂ දයාද නොවී ඒ ධර්ම දයාද වශයෙන් මේ ශාසන දයාදය අපට මේ විදියට ගෙනැවිත් දීල තිබෙනවා.

උන්වහන්සේ වගේම ධර්ම සේනාපති හැටියට සඳහන් වන්නේ සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේයි. ධර්ම භාණ්ඩාගාරික හැටියට සඳහන් වන්නේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ. ඒ වගේම ඒ ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලාට අග්‍රස්ථානය බුදුපියාණන් වහන්සේ දී වදාලේ මේ ශාසනයේ ඉදිරි ගමන සඳහායි. එතකොට සංඝයා වහන්සේලා දන්නවා මෙන්න මේ මේ අංශයෙන් මේ මේ සංඝයා වහන්සේලා

විශේෂයි. ඒ නිසා ඒවාට අදාළ කාරණා ඒ ඒ සංසයා වහන්සේලාගෙන් ලබාගන්න පුළුවන්. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා උපාය මාර්ගයකින් තමන්ගේ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාට ඒ විශේෂ දක්‍ෂ්‍යා, කුසලතා ලෝකයාට ප්‍රදර්ශනය කිරීමට අවස්ථාව ලබා දුන්නා.

දැන් අර සේඛ සූත්‍රයේ කිව්වා වගේ, සේඛ ප්‍රතිපදාවේ කිව්වා වගේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇත්ත වශයෙන් අර සයනය කිරීමට තරම් සෑහෙන පිට රිදීමක් තිබෙන්න නැතිව ඇති. නමුත් උන්වහන්සේ ඒ අවස්ථාව යොදා ගත්තා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට දීර්ඝ දේශනයක් පැවැත්වීම සඳහා. උන්වහන්සේ විවේක ගත්තා, ආනන්ද මේ ශාක්‍ය කුමාරවරුන්ට ධර්මය දේශනා කරන්න කියල. ඒ විදියට නොයෙකුත් අවස්ථාවල කෙටියෙන් ධර්මය දේශනා කරලා උන්වහන්සේ විහාරයෙන් නැගිටල ගියේ ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලාටත් ඒ කුසලතා ප්‍රගුණ කිරීමට අවස්ථාව ලබාදීමට. මේ විදියට අපි හැම දෙනෙක්ම උත්සාහවත් වෙන්න ඕන මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය 'සාඤ්ඤා සංචාරාදි' කියපු ආකාරයට අර්ථයන් එහි ව්‍යංජන පක්‍ෂයත්, එහි අර්ථය සහ එහි පද පිළිවෙල ආදිය හරියාකාරව ධාරණය කරලා, ඒවා අනෙක් අයට දේශනා කිරීම කියාදීම, ඒවා තුළ හිත පැවැත්වීම, තමන්ට නොතේරෙන, තමන්ට නො පැහැදිලි තැන් අසා දැනගෙන ආදී වශයෙන් ඒ ධර්මය විත්ත සන්තානයේ තැන්පත් කරගෙන ඒ ධර්මානුකූලව ජීවත්වීම තුළින් තමයි අපට මේ ශාසනය ආරක්‍ෂා කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. මොකද නොයෙකුත් ආකාරයේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටි මතු වනුයේ ධර්මය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැති කමෙනි. නමුත් මේ අද ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර තිබෙන යම් ධර්ම කොට්ඨාසයක ව්‍යංජන පක්‍ෂය එහෙම නැත්නම් අකුරු ආදිය පද පිළිවෙල ආදිය වෙනස් වන විට ඒවායේ අර්ථයන් වෙනස් වෙනවා. ධර්මය විකෘත කර ගත්තොත් ධර්මයේ පාඨ ආදිය වැරදි ආකාරයට උච්චාරණය කරමින්, ඒවා වැරදි ආකාරයට ධාරණය කරගතහොත් ඒවායේ අර්ථයන් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් විකෘත භාවයට පත්වෙනවා. එලෙසයි ශාසන අන්තර්ධානයක් සැලසෙනුයේ. ඒ නිසා තම තමන්ගේ යුතුකමක් හැටියට සලකලා ශාසනයේ පැවැත්ම සඳහාත්, තමන්ගේ ආධ්‍යාත්මික ගුණ ධර්ම දියුණුව සඳහාත්, ධර්ම කොට්ඨාස හරියාකාරව ධාරණය කර ගැනීම, සජ්ඣායනා කිරීම, ඒවා අනෙක් අයට කියාදීම ආදී කටයුතු නියම ශ්‍රද්ධාවෙන් යුක්තව

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

‘යථාසුතං යථා පරියතතං’ තමන් ඇසූ හැටියට තමන් හැදෑරූ හැටියට අනෙක් අයට කියා දීමේ යුතුකමක් කරන්න ඕන.

මේ හැම දෙයටම ආනන්ද චරිතය ආදර්ශය හැටියට ගතහොත් - බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා පූජාව, ප්‍රශංසාව ලැබිය යුත්තාට පූජාව ප්‍රශංසාව නො කිරීමත් අඩුපාඩුවක්. මේ ආකාරයට අපි හිතල බලන කොට ඒ මහරහතුන් වහන්සේලාගේ ගුණස්කන්ධය අපි නිරන්තරයෙන් සිහිපත් කරගෙන, ඒවා අපේ ජීවිත වලටත් ආදර්ශ හැටියට අරගෙන, ඒ ගුණ ධර්ම තුළින් අපේ ඒ සංසාර ගමන කෙළවර කර ගැනීමට මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල ඒ අමා මහ නිවන, අර කියාපු සද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤ ආදී ගුණ ධර්ම ඉන්ද්‍රිය තත්ත්වයට, බල තත්ත්වයට අපේ විත්ත සන්තානය තුළට පමුණුවා ගැනීමෙන් හැකිතාක් ඉක්මනින්ම මේ ශාසන පරිභානියට කලින් කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය පිහිට කරගෙන තම තමන්ගේ බණ භාවනා සාර්ථක කරගැනීමට මේ අද දින අප කළ ධර්ම දේශනාවක් තමන් ලබාගත් ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසල ආනිසංසත් ඊට හේතු වාසනා වේවා! ඒ පිනෙන් හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසිල්ලට ඒකාන්තයෙන්ම හේතුවාසනා වේවා! අද දින රකින ලද ශීලය, අසන ලද ධර්මය ඒකාන්තයෙන්ම අපගේ ලෝකෝත්තර අභිවාද්ධිය සිද්ධ කරගැනීමට හේතුවාසනා වේවා! ශ්‍රී ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ විදියට ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

58 වන ඓක්‍යය

58 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 141)

‘නමො තස්ස හගචනො අරහනො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

නඤ්ඤා භවො භවො නිවෙචා
සංඛාරා වා පි සසසනා
උපපජ්ජනති ච තෙ ඛන්ධා
චචනති අපරාපරං

එතමාදීනවං ඤාතවා
භවෙනමහි අනඤ්ඤා
නිසසපටො සබ්බකාමෙහි
පතෙනා මෙ ආසවකයො ති.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

පැවැත්ම තුළ ඇති අනිච්චතාව හරියාකාර තේරුම් නොගැනීම නිසා, ලෝක සත්ත්වයා දීඪි කාලයක් සංසාරයේ සැරිසරන බව, තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හෙළි කර වදළා. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය වශයෙන් සලකන විපරීත දෘෂ්ටිය නිසා, සත්ත්වයා තුළ භව තණ්හාව ඉතාමත්ම සියුම් අන්දමින් තැන්පත් වෙලා තියෙනවා. මේ භව තණ්හාව නැතිකර ගැනීමට උපකාර වන අන්දමේ උපදේශ ගාථා දෙකක් තමයි අද අපි මාතෘකා කරගත්තේ. මේ ගාථා දෙක වදළ උත්තර මහා රහතන්වහන්සේ රහත් බව ලබාගත්තේ වේදනානුපස්සනා භාවනාව තුළිනුයි. අමුලික වෝදනාවක් පිට දිවස් උල හිටවන්න දඬුවම නියම කරලා තියෙන අවස්ථාවේ, ඒ දිවස් උල උඩ ඉඳගෙනම, ඒ වේදනාව - වේදනානුපස්සනා භාවනාව තුළින් ඡය අරගෙන රහත් බව ලබා ගත්තා. ඒ උත්තර තෙරුන් වහන්සේගේ ඒ කතා ප්‍රවෘත්තිය මේ විදියටයි දැක්වෙන්නේ.

මගධ රටේ එක්තරා ධනවත් බ්‍රාහ්මණ පවුලක උපන්න දරුවෙකුට උත්තර කියන නම, ඒ මව්පියො තැබුවා. මේ පින්වත් උත්තර දරුවා වැඩෙන කොට ගුණනුවණින්, දැනුමෙන්, රූප සම්පත්තියෙන් එහෙම වැඩෙනවා දැකලා, මගධ රටේ වස්සකාර කියන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මහාමාත්‍යයා තමන්ගේ තරුණ දූව සරණ පාවා දෙන්න යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කළා. නමුත් මේ වෙනකොටම සාංසාරික බුද්ධිය මුහුකුරා ගිහින් තිබුණු නිසා, මේ උත්තර මානවකයා ඒ විවාහ යෝජනාව ප්‍රතික්‍ෂේප කරලා, සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගේ ඇසුරට වැටුණා. සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේට උපස්ථාන කරමින්, බණ අසමින්, ඉක්මනින්ම පැවිද්ද ලබාගත්තා. පැවිද්ද ලබාගෙන සමීප උපස්ථායකයකු හැටියට උන්වහන්සේට උපස්ථාන කළා.

එක් අවස්ථාවක සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ අසනීප වූනහම බෙහෙත් පිණිඩපාතය සොයන්න මේ උත්තර සාමනේරයන් වහන්සේ උදැසනම පිටත් වෙලා ගිහිල්ලා, පොකුණක් ළඟ පාත්‍රය තියලා, පොකුණට බැහැලා මුහුණ කට සෝදලා එන අතර, එදා රැ උමඟකින් ගෙයක් බිඳලා බඩු පැහැරගත් හොරෙක්, නගරයේ ප්‍රධාන දෙරටුවෙන් පිටවෙලා, රාජපුරුෂයන් එලවාගෙන එනකොට, ඒ පොකුණ ළඟට ඇවිල්ලා, පාත්‍රය ඇතුළට අර ඒ මැණික් මල්ල දමලා දිව්වා. පලාගියා. ඉතින් අර රාජපුරුෂයෝ ඇවිත් බලනකොට මේ පාත්‍රයේ මැණික් මල්ල දකලා මේ සාමනේරයන් වහන්සේ අල්ලාගත්තා හොරෙක් කියලා. අල්ලාගෙන ගිහිල්ලා පෙන්නුවේ කාටද, අර වස්සකාර අමාත්‍යයාට තමයි. ඒ අවස්ථාවේ විනිශ්චයකාරයා හැටියට හිටිය වස්සකාර මහාමාත්‍යයාට ද්වේශයක් ඇතිවෙලා තිබුණා තමන්ගේ යෝජනාව ප්‍රතික්‍ෂේප කිරීම ගැන. තමන්ගේ යෝජනාව ප්‍රතික්‍ෂේප කරලා තවුසන් අතර පැවිදි වුණා කියලා ද්වේශය නිසාම නඩු අහන්නේම නැතිව උල හිටුවන්න නියම කළා. ඉතින් ඒ වධකයන් ගෙනිහිල්ලා උත්තර සාමනේරයන් වහන්සේ උල හිටවන අවස්ථාව වෙනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේට මේක පෙනිලා එතනට වැඩම කරලා, උල හිටෙව්වාට පස්සෙ, හිසට අත තියලා ප්‍රකාශ කළා 'උත්තර, මේ ඔබගේ අතීත කමීයක් විපාක දෙන්නේ. ඒ නිසා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා බලයෙන් ඒ වේදනාව විඳ දරාගන්න කියලා. ඒකට ගැලපෙන යම්කිසි උපදේශයකුත් ධර්මවිවාදයකුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කළා. මේක අහලා උත්තර සාමනේරයන් වහන්සේ වේදනාව විෂ්කම්භනය කරගෙන, ඒ භාවනාව කුලින්ම අභිඤ්ඤ සහිත අර්හත්‍යය ලබාගෙන එතන සඳහන් වන හැටියට ඒ උලෙන් අහසට නැගීසිට ප්‍රාතිහාර්ය පවා දැක්වුවා. ඒ එක්කම ඒ වණය - තුවාල වෙලා තිබුණු එක - සුව වුණා කියනවා.

සංඝයා වහන්සේලා ඇහැව්වා 'කොහොමද ආයුෂ්මතුන් මේ තරම් වේදනාවක් තියෙද්දී විදර්ශනා භාවනාවෙන් ප්‍රයෝජනය ලබා ගත්තේ' කියලා. එතකොට උත්තර රහතන්වහන්සේ කියනවා 'මම දීඝි කාලයක් තිස්සේ හවයේ ආදීනව දූකලයි තිබුණේ. සංස්කාරයන්ගේ ස්වභාවයත් මම වටහාගෙන තිබුණා. ඒ නිසා මට පුළුවන් වුණා වේදනානුපස්සනා භාවනාවෙන් රහත් බව ලබාගන්න' කියලා. ඒ අදහස ප්‍රකාශ කරමින් මෙන්න මේ ගාථා දෙක වදළ බවයි කියවෙන්නේ.

නඤ්ඤා භවො නිවෙවා - නිත්‍ය වූ කිසිදු පැවැත්මක් නැත.

සංඛාරා වා පි සසසතා - ශාස්වත වූ - සදකාලික වූ සංස්කාරයෝ ද නැත.

උපපජ්ජනති ව තෙ ඛණ්ඩා - ඒ ඒ ස්කණ්ඩයෝ පැන නගිත්.

වචනති අපරාපරං - වෙන වෙන ස්කණ්ඩයන් හැටියට ඒවා ගෙවී යෙත්. පැන නගින ස්කණ්ඩයන්ම නොවෙයි වෙනස් වෙලා ගෙවී යන්නේ කියන එක.

එතමාදීනවං ඤාණා - මේ හවය - මේ පැවැත්ම පිළිබඳ ආදීනව දූක,

හවෙනමහි අනඤ්ඤා - මට තවත් මේ හවයෙන් නම් වැඩක් නැත යන ස්ථාවරයට මම පැමිණ සිටිනවා.

නිසසටො සබ්බකාමෙහි - සියලු කාමයන්ගෙන් ඉවත් වෙලා

පතො මෙ ආසවකකියෝති - ආශ්‍රවක්‍ෂයට අර්භන්වයට මම පත්වුණා කියලා උත්තර ස්වාමීන් වහන්සේ, ස්වාමීන් වහන්සේලාට පිළිතුරු දුන්නයි කියලා කියනවා.

මේ කතාව මහා ආශ්චර්යවත්. මේ විධියේ ආශ්චර්යවත් දේවල් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. මීටත් වඩා ආශ්චර්යවත් දේවල් සමහර විට සඳහන් වෙනවා. අතීතයේ මහා පුණ්‍යවන්ත අයට සමහර විට යම් යම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කම්චේග නිසා අර විදියේ උපද්‍රව ඉදිරිපත් උනත්, ඒ උපද්‍රව තුළින්ම, මේ වතුරාර්ය සත්‍යය, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දුක පිළිබඳ සත්‍යතාව අවබෝධ කරගෙන අර්හත්‍යය ලබාගන්න පුළුවන් වුණු බව නොයෙකුත් ධර්ම කථා වල සඳහන් වෙනවා.

දැන් මෙතන මේ කියවෙන විශේෂ කාරණා ගැන අපි හිත යෙදෙව්වොත්, 'නිත්‍ය වූ කිසිදු පැවැත්මක් නැත.' මොකක්ද මේ පැවැත්ම කියන්නේ? දැන් මේ පින්වතුන් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැන යම් අවබෝධයක් ඇති අය දන්නවා ඇති, 'උපාදන පච්චයා භවො' කියලා සඳහන් වෙනවා. උපාදනය අල්ලාගත්තු තැනයි පැවැත්ම තියෙන්නේ. මේ පැවැත්ම කියන එක උපාදනයත් එක්කම යන එකක්.

බෞද්ධයන් හැටියට අපි කවුරුත් දන්නවා පුද්ගලයා හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නේ ආත්මයක් නොවෙයි. මෙතන තියෙන්නේ රූප ගොඩක්, වේදනා ගොඩක්, සංකෘතිය ගොඩක්, සංඛාර ගොඩක්, විඤ්ඤාණ ගොඩක්. මේවා උපාදන වශයෙන් අල්ලාගෙන ඉන්නවා. අල්ලා ගැනීම තුළින්, අල්ලාගෙන ඉදීම තුළින් තමයි මේ පැවැත්මක් කියන අදහස මතු වන්නේ. ඉතින් ඒ අල්ලාගැනීම නිසාම ඒක සංඛත දෙයක් වෙනවා. දැන් සංස්කාර කියන වචනය කියවුනා.

සංස්කාර කියන වචනය බෞද්ධයන් හැටියට අපි කවුරුත් අහලා තියෙනවා. නමුත් මේක තේරුම් ගන්න අමාරු වචනයක් බව කියන්න වෙනවා. සාමාන්‍ය මට්ටමකින් අපි කල්පනා කර බැලුවොත්, මූලික අර්ථය සකස් කිරීම. සංස්කාර කියල කියන්නේ 'සකස් කිරීම'. ඒ බව ධර්මයෙහිත් සඳහන් වෙනවා. මේ එක එක ස්කන්ධ හඳුන්වන අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ජරකාශ කරනවා 'කිංච භික්ඛවෙ සංඛාරා ති වදාමි' මොනවාද මේ සංස්කාර කියන්නේ? 'සංඛතං අභිසංඛරොනති සංඛාරා' සකස් වූවක් සකස් වූ බවට පත් කරනවා. සකස් වූවක් සකස් වූ බවට පත් කරන්නේ සංස්කාර මගිනුයි. ඊළඟට මොනවාද සකස් වූ දෙය හැටියට කියන්නේ?

'රූපං රූපතතාය සංඛතං අභිසංඛරොනති' රූපය රූපයක් හැටියට සකස් වූවක් කර දක්වන්නේ මේ සංස්කාරයි.

සිත තුළ ඇතිවෙන සිතිවිලි, අවිද්‍යාව නිසා සිත තුළ ඇතිවෙන සිතිවිලි සමූහයක් තුළින්, මෙය මාගේය කියා ගැන්මක් තියෙනවා. ඒ තුළින් රූපය 'මගේ රූපය' කියා අල්ලා ගන්නා. අන්න එතකොට සීමාවක් එනවා. සංඛතයක් සකස් කරගත්ත දෙයක්.

වේදනාවත් එහෙමයි. මේ මගේ වේදනාව කියා අල්ලා ගන්න තැන, ඒ ග්‍රහණය තුළින්ම ඒවා සකස් වූ දෙයක් බවට පත්වෙනවා. සඤ්ඤාවත් එහෙමයි. සංඛාර අන්තිමට සංස්කාරත් සංස්කාර තත්ත්වයට පත්කරන්නේ සංස්කාර තුළින්. හරි අමාරුයි ඒක තේරුම් ගන්න. තර්කානුකූලව හිතලා තේරුම් ගන්න හරි අමාරුයි. සංස්කාර සංස්කාර තත්ත්වයට පත්කරන්නේ සංස්කාර. මොකද එහෙම කියන්නේ? පුද්ගලයෙක් මගේ සංස්කාර කියලා ගන්නේත් අන්න අර ඒකත් සංඛතයක්. ඒකත් අල්ලාගැනීම තුළින්, උපාදනය තුළින්. විඤ්ඤාණයත් එහෙමයි. විඤ්ඤාණයත් සංඛත තත්ත්වයට සකස් වූවක් බවට පත්කරන්නේ සංස්කාර මගින්. ඒ නිසා තමයි කියන්නේ අවිජ්ජා නිසා සංඛාරා, සංඛාරා නිසා විඤ්ඤාණ. පංචඋපාදන ස්කන්ධය පිළිබඳ, අල්ලාගැනීම පිළිබඳ කතන්දරය ඔතන තියනවා.

තවත් ඕක ලස්සනට හෙළිවෙන අවස්ථාවක් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ තමන්ගේ හිතවත් සංසයාවහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා. 'ඇවැත්නි, අපි මහණ වුණු ළඟදී අපට පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත ආයුෂ්මතුන් වහන්සේ නිතර අවවාද දුන්නා, ධර්මාවවාද දුන්නා.' පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ තමයි එතදග්ග තනතුර ලබලා තියෙන්නේ ධර්ම කපිකයන් අතර. බුද්ධ කාලයේ ධර්ම කපිකයන් අතර. ඉතින් උන්වහන්සේ තමාට හිතවත් ස්වාමීන්වහන්සේලාට බොහොම අවස්ථාවල මහ ගැඹුරු ධර්මදේශනා පවත්වපු කෙනෙක්. ඉතින් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ මතක් කර දෙනවා තමන්ට ඒ මහණ වුණු ළඟදී කළ සිහිකටයුතු දේශනාවක්. මොකක්ද? 'පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත මට මෙහෙම කිව්වා. ඇවැත්නි ආනන්ද, අල්ලාගැනීම තුළින් 'අස්මි' කියන 'වෙමි' කියන අදහස ඇතිවෙන්නේ.' 'උපාදය අස්මි'නි හොති නො අනුපාදය' අල්ලාගැනීම තුළින් කෙනකුට 'වෙමි' කියන අදහස එන්නේ. අල්ලා ගැනීමක් නැතිව නොවෙයි. එතන යම්කිසි ගැඹුරු කාරණයක් කියවෙනවා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අල්ලාගත්තු තැනයි 'වෙමි' කියන්න පුළුවන්. එතකොට ඒකට උපමාවකුත් දෙනවා.

බොහෝවිට උපමාවක් ඇසුරෙන් අපට යමක් තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඔය ධර්මකාරණයේ වාක්‍යය එක පාරට තේරුණේ නැතත්, ඊළඟට ලස්සන උපමාවක් පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ තමාට ප්‍රකාශ කළ බව මේ අනිත් ස්වාමීන්වහන්සේලාට, ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. මේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ 'ඇවැත්නි, හැඩවැඩ ඇතිව ඉන්න කැමති යම් ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් හෝ පැහැදිලි කැඩපතක - කණ්ණාඩියක හෝ පිරිසිදු දිය බඳුනක දිය තලියක, තමන්ගේ මුහුණ දකින අවස්ථාවේ, 'වෙමි' කියන අදහස ගන්නේ යමක් අල්ලාගෙනයි. යමක් උපකාර කරගෙනයි.' දැන් මේ කාලයේ හැටියට කියනවා නම් යමකට සාපේක්ෂව.

මෙතන කියන කතන්දරය උපමාව ආශ්‍රයෙන් ගත්තොත්, කෙනකුට තමන්ගේ රූපය සිහිවෙන්නේ කණ්ණාඩියක් දිහා බැලුවාම. මේ මමය කියන්න පුළුවන් අවස්ථාවේ. මොකද? කණ්ණාඩියේ තියෙනවා පිළිබිඹු කරන ගතියක්. පිළිබිඹු කරනවා කියන්නේ නැවත පෙන්නුම් කරනවා. මවා පානවා වගේ.

ඉතින් මේ පිළිබිඹු කිරීමේ ගතිය මේ විඤ්ඤාණයේ තියෙනවා. මනුෂ්‍යයාගේ සිත තුළ තියෙනවා, විඤ්ඤාණය තුළ තියෙනවා මේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂාව. ආපසු හැරී බලනකොට යමක් අනුවෙනවා, හිතට යමක් අනුවෙනවා. අන්න ඒ අනුවෙන ටික තමයි මේ මගේ රූපයයි කියලා අල්ලාගන්නේ. දැන් අර කණ්ණාඩිය දිහා බලන්නේ තමන්ගේ රූපය හරිගස්සාගන්න. සකස් කර ගන්න. මේ මගේ රූපයයි කියලා. එතකොට ඔය උපමාව ආශ්‍රයෙන් අර උපාදනය අල්ලාගැනීම තුළ පැවැත්ම ඇතිවෙන බව පෙන්නුම් කරනවා.

තවත් අවස්ථාවක බුද්ධ දේශනාවක් වශයෙන්ම දැක්වෙනවා යම් කෙනෙක් රූපය ආත්මය වශයෙන් දකිනවා. රූපය ආත්මය වශයෙන් සලකනවා. අන්න ඒ සැලකීමම සංස්කාරයක්. ඔන්න සංස්කාර කියන වචනයටත් යම් ඉඟියක් ලැබෙනවා. මේක මගේ රූපයයි කියාගැනීමම සංස්කාරයක්. සංස්කාරයක් කියන්නේ සකස්

කරගත් දෙයක්. සකස් කරගත් දේවල තියෙන්නේ කෘත්‍රීම ස්වභාවයක්. අසත්‍ය ස්වභාවයක්. ස්වාභාවික තත්ත්වයෙන් ඉවත්වීමක් වගේ දෙයක් තියෙනවා සංස්කාර කියන වචනය තුළ. ඉතින් මේක මගේ රූපය කියලා අල්ලාගන්නවා. ඉතින් ඒකෙන් පෙන්නුම් කරනවා රූප වේදනා ආදිය මමය මාගේය කියාගැන්මම සංස්කාරයක්.

ඔය විදියට සංස්කාර උඩයි මේ සංඛ්‍යය ගොඩනැගෙන්නේ. ඊළඟට මේ සංඛ්‍යය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ වටිනා දේශනාවක් තියෙනවා. 'මහණෙනි, මේ සංඛ්‍යයේ ලක්ෂණ තුනක් තියෙනවා. යමක් සකස් කරගත්තා නම්, ඒ සකස් කරගත් හැම දෙයකම මේ ලක්ෂණ තුනක් තියෙනවා. මොනවාද ඒ තුන? 'උප්පාදෙ පඤ්ඤායති, වයො පඤ්ඤායති, ධීතස්ස අඤ්ඤාථතං පඤ්ඤායති'. සකස් කරගත් ඕනෑම දෙයක හටගැනීමක් දක්වන්න පුළුවන්. වයො කියන්නේ ගෙවියාමක් දක්වන්න පුළුවන්. ධීතස්ස අඤ්ඤාථතං කියන්නේ ඒ හටගැනීමත් ගෙවියාමත් අතර ඒ ටිකට තමයි අපි පැවැත්ම කියන්නේ. අන්න ඒ පැවැත්ම තුළත් පැවැත්මට මෙතන කියන්නෙ ධීති, පවතින බව. ඒ ස්ථිතිභාවය තුළින් ධීතස්ස අඤ්ඤාථතං. අන්න එතනයි විශේෂ දේ. එහි වෙනස් වීමක් දකින්න ලැබෙනවා. ඔය ටිකයි ලෝකයාට මතක් කර දෙන්න සිද්ධ වුනේ, බුදුරජාණන් වහන්සේට.

දැන් තමතමන් ගැන හිතලා බලන්න. තමතමන්ගේ ජීවිතය ගැන හිතන කොට එක කෙළවරක් උපත. අනිත් කෙළවර, දැන් මේ කාලයේ විපත කියන මරණය. ඔය දෙක අතරතුර කාලය තුළ කවුද මරණය ගැන හිතන්නෙ? කියෙන් කීදෙනාද? මේ අනිත්‍යතාව ගැන හිතන්නෙ කවුද? මමය මාගේය යන මානය උඩ, මේක නිත්‍ය හැටියට පවතින බව, තව ඕනනම් මේක ජරාව පෙන්නුම් කරන්න යනවා නම්, ඒ ටිකත් වහගන්නවා මොනවා හරි සායම් ටිකක් ගාලා ඒ ටිකත් වහගන්නවා. මේවාට දැන් ඔය වාහනවල දන්නවානෙ එකම නොමිමර තහඩුව තියෙනවා නමුත් විටින් විට අලුත් වාගෙ කැලි පුරුද්දලා මේක ගෙතියනවා. පිළිගන්න කැමති නැහැ. ඉතින් එතකල් පවතිනවා අන්න ඒකයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා 'ධීතස්ස අඤ්ඤාථතං' ස්ථිති කියලා මේ අල්ලාගත්තු ටික නිත්‍ය නෑ. ඒ තුළ තියෙන්නෙ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අඤ්ඤාථා භාවයක්. ඉතින් අඤ්ඤාථාභාවය තියෙනකොට අපට සමාජයේ තියෙන නොයෙකුත් අවශ්‍යතාවන් නිසා සමහර විට අනන්‍යතාව ඔප්පු කරන්නත් වෙනවා. නැති අනන්‍යතාවක් ඔප්පු කරන්නත් වෙනවා. ඔය නොයෙකුත් රාජකාරි කටයුතු වලදී.

නමුත් ලෝකයේ ස්වභාවය අඤ්ඤාථාභාවයමයි. වෙනස්වීමමයි. මේකේ අනන්‍ය දෙයක් නැහැ. අනන්‍ය වීමක් නැහැ. ඔන්න ඔය ටිකම තමයි අනිත්‍යතාව කියලා ගන්න තියෙන්නේ. ඉතින් මේ වර්තමානයේ අනිත්‍යතාව දැකීමයි අමාරු.

අතීත දේ ඉවර වුනා කියා සිතාගන්න එක පහසුයි. අනාගතයත් සමහරවිට මේක නැතිවෙලා යනවා කියලා හිතාගන්න එක පහසුයි. නමුත් වර්තමානයේ එතන එතනම අනිත්‍යතාව දැකීම ඉතාම අපහසුයි. අන්න ඒ ටික තමයි විපස්සනාවෙහිදීත්, ගැඹුරු විපස්සනාවෙහිදීත් සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍යතාව වශයෙන් මෙනෙහි වෙන්නේ. ඔය උදයව්‍යය ඥාන ආදී වශයෙන් සඳහන් වෙන්නේ විපස්සනාවෙදී ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක ශීඝ්‍ර අන්දමින් පෙනෙන්න පටන් ගන්නේ අර තමන්ගේ මනසිකාරය එතනට යොමු වූ අවස්ථාවේදී. මේකට අපි තවත් උපමාවක් කිට්ටු කරමු. අර කණ්ණාඩිය පිළිබඳ උපමාවට ආසන්නව, නමුත් පොතක පතක ඇති දෙයක් නොවෙයි. අපි මේ යම් යම් ධර්ම කාරණා තේරුම් කරන්න යොදා ගන්න උපමාවක්. ඒක එහෙම පිටින්ම අපෙයි කියන්නත් බැහැ. දැන් මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති අර හිවලෙක් ඒදණ්ඩක් උඩින් යන අතරේ මස් කැල්ලක් අරගෙන වෙන හිවලෙක් යයි හිතලා, ඒකට පැනලා ඒ මස් කැල්ල ගන්න ගිහිල්ලා ඒ මෝඩකමක් කළායි කියලා.

ඒ ආශ්‍රයෙන් අපි තවදුරටත් හිතනවා නම් ඒදණ්ඩක් උඩ යනවා යම්කිසි බල්ලෙක්. යන අතරේ ඒ තමන්ගේ ඡායාව දකිනවා. සමහරවිට හිතාගන්න පුළුවන් යාලු බල්ලෙක් කියලා. වලිගය වනනවා. තරහකාරයෙක් කියලා, ගොරවනවා. එහෙම නැත්නම් කුකුළුලෙන් බලනවා මේ බල්ලා කොහෙන් ආ එකෙක්ද කියා. මේ ඔක්කොම බලන්න හේතුව මොකක්ද? අර වතුරේ පිළිබිඹු කරන ස්වභාවයක් ඇති බව ඒ බල්ලාට අමතක වීමයි. ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවක්, නියම ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවක් තියෙනවා නම් - ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව කියන්නේ හිත තුළින් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා

කිරීම, අවබෝධයක් කරගැනීම. මේ බලන්නේ කණ්ණාඩියක තියෙන දෙයක් කියලා හිතාගෙන බලනකොට, ඒකේ කෘත්‍රීම ස්වභාවයත් අපේ හිතට වැදිලා ඉවරයි. දැන් අර බල්ලා වතුර දිහා බලන්නේ, වතුරේ තියෙන පිළිබිඹු කිරීමේ ස්වභාවය අමතක කරලයි. ඒකයි ඒකට රැවටෙන්නේ. නමුත් ඒ මුළාව දුරු කරන්න නම් ඒ ටිකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කළේ යෝනිසෝමනසිකාරය නමින්. එතකොට අයෝනිසෝමනසිකාරය තුළින්, වැරදි විදියට සිහිකිරීම තුළින්, බල්ලා රැවටිලා පැය ගණනක් වුනත් එතන නැවතිලා ඉන්න පුළුවන්. නමුත් යෝනිසෝමනසිකාරය අවදි කරගත් අවස්ථාවේදී තේරෙනවා මේ වතුරේ තියෙන පිළිබිඹු කරන ස්වභාවය නිසා, මගේම මේ ඡායාවයි පෙනෙන්නේ කියලා. අන්න ඒ විදියට විදර්ශනාවේ ඉදිරියට යනකොට උපකාර වෙන්නේ යෝනිසෝමනසිකාරය.

යෝනිසෝමනසිකාරය අවදි කරගන්න තැන, තමන්ට පෙනෙනවා මේ ලෝකයා දෙයක් - දෙයක් කියලා ගන්න එක තුළ තියෙනවා - ඒකට කියන ධර්මානුකූල පදයක් තියෙනවා 'නාමරූප' කියලා. අපි මේ ක්‍රමානුකූලව යන්නේ, භාවනා කරන පින්වතුන්ට මෙයින් යමක් ඉගෙනීමට උපකාර වෙන විදියට. නැතුව බණක් ඇහුවයි කියලා නැගිටලා යන්න නොවෙයි. 'නාමරූප' කියන්නේ විදර්ශකයා ඒ තමන්ට පෙනෙන අරමුණ දකින්නේ මෙතන නාම ධර්ම ටිකකුත් රූප ධර්ම ටිකකුත් එකිනෙකට උපකාර වෙමින් තියෙන අවස්ථාවක් හැටියටයි. නාම ධර්ම කියලා එතන දැක්වෙන්නේ ඉස්සෙල්ලාම අපේ අවධානය යොමුවෙන්නේ මොකකටද? හිතලා බලන්න. දැන් මේ ඉන්න අවස්ථාවේ පවා හදිසියේ යම් තැනක උලක් අතින තරම ලොකු වේදනාවක් නොවුණත් යම්කිසි පොඩි වේදනාවක් දැනුනයි සිතමු. ඉස්සෙල්ලාම දැනෙන්නේ, වේදනාව තේද? වේදනාව තුළ තේද යම් ක්‍රියාකාරිත්වයකට අප පොළඹවන්නේ? කොයි තරම්ද කිව්වොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් එක්තරා අවස්ථාවක අනන්වා, 'ආනන්ද යම් තැනක වේදනාවක් නැත්නම් එතන ආත්ම කියා සංඥාවක් ඇතිවිය හැකිද?' 'නැත ස්වාමීනි'යි පිළිතුරු දෙනවා. එයින්ම පෙනෙනවා වේදනාව තුළින් ආත්ම හැඟීම අවදිවෙන්නේ. අනුසය වශයෙන් තිබුණත් වේදනා අවස්ථාවේදී ඔන්න ඒක අවදි වෙනවා. ඉතින් ඒ වේදනාවයි ඉස්සෙල්ලාම අපට අහු වෙන්නේ. ඊළඟට ඒ වේදනාව ඔස්සේ අපි

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සංඥාව - හඳුනාගන්න උත්සාහ කරවා. ඒ වේදනාව මොකක් හරි අපි හිතමු සතෙක් කැවා කියලා, පත්තෑයෙක් කැවා කියලා, හදිසියෙන් මෙතන ඉදගෙන ඉන්න අතරේ. ඉතින් සංඥාව එතන. ඊළඟට ඒ සංඥාව අනුසාරයෙන් මේකෙන් මිදෙන්නත්, අත්මිදෙන්නත් ක්‍රමයක් යොදන්නත් එපායැ. චේතනාව යෙදෙනවා. චේතනාව යෙදෙන කොට ස්පර්ශය. ස්පර්ශයට එතන පාළි එස්ස කියන වචනය යෙදෙනවා. ස්පර්ශ වෙන තැන පස්ස වෙන්නත් බැරි නෑ. කොතන හෝ වේවා, අන්න ස්පර්ශ වෙන තැනටත් හිත යෙදෙනවා. ඉතින් මේ ටිකට කෙළවරෙන් තියෙන්නේ මොකක්ද? මනසිකාරය, මෙනෙහි කිරීම. ඔන්න ඔය ධර්ම ටික තමයි නාම ධර්ම හැටියට දැක්වෙන්නේ. වෙදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර. ඒ නාමධර්ම තුළින් තමයි අපි මූලිකව යමක් හඳුනාගන්නේ අර මොකා කැවාද අපි දන්නේ නෑ. එය හඳුනාගන්න අපට උපකාර වුනේ අර වේදනාවත්, ඒ අනුව ගිය සංඥාවත්, ඒ අනුව යෙදූ චේතනාවත්, එතනදී ඊට අදාළ ස්පර්ශයත්, ඊට උපකාර උන මනසිකාරයත්. එතකොට ඒ නාමධර්මයි.

ඊළඟට රූපධර්ම හැටියට දැක්වෙන්නේ මොනවාද? රූපය හැටියට සතර මහා භූත ධර්මයන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියා අපි හතරකින් කිව්වත්, ඒවා හඳුනා ගන්නේත් අර නාමධර්ම ආශ්‍රයෙනුයි. තද ගති, බුරුල් ගති, උණුසුම් ගති, සිසිල් ගති ආදී වශයෙන් මේ පින්වතුන් අසා ඇති, සතර මහා භූතයින්ට අදාළ ලක්ෂණ. අපි ඒවා හඳුනාගන්නේත් අර නාමධර්ම තුළින්. ඔන්න ඕක තමයි නාමධර්මයි රූපධර්මයි අතර නිරන්තර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක් තියෙනවා කියන්නේ.

කොහොම හරි ඔය නාමරූප ධර්මයන් තුළින් තමයි, නාම රූප හඳුනා ගැනීමෙන් තමයි අපි අර විඤ්ඤාණයේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ස්වභාවය හඳුනා ගන්නේ. විඤ්ඤාණය කෙරෙහි අපේ අවධානය යොමු කරන්නේ නාමරූප ධර්මයි. නාමරූප ධර්මයන් නිසා විඤ්ඤාණය පවතිනවා. ඔය ආශ්‍රයෙන් තමයි ඉදිරියට යන්න වෙන්නේ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා, නාමරූප ධර්මයන් තුළ හිර වෙලා ඉන්න ලෝකයා යම් අවස්ථාවක මේවායේ අනිත්‍යතාව වටහා ගන්නවා නම් - මෙතෙක් ගත්තු සක්කාය දිට්ඨිය හැටියට ගැනෙන්නේ මේ ගොඩවල්. රූප ගොඩවල්, වේදනා ගොඩවල්. මේ ඔක්කොම මමය, මාගේය කියා

ගැනීමයි. ඒ ගැන්මට අනුවෙනවා පංචස්කන්ධ ගොඩ. ගොඩ කියන්නේ මොකක්ද කියලත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. බන්ධු කියන්නේ ගොඩ. මේ රූප ගොඩ හඳුන්වන්නේ එකොළොස් ආකාරයකට. අතීත, අනාගත, වර්තමාන. දැන් තමන්ගේ රූපය ගැන හිතනකොට 'මේ මගේ රූපය, අතීත ළමා කාලය ගත්තොත්, තරුණ කාලය ගත්තොත් - පින්තුරයක් වෙන්න පුළුවන්. ඒත් 'මේ මගේ රූපය' ඉතින් ඒ විදියට ඉතින් අතීත, අනාගත, වර්තමාන. ඊළඟට රළු හෝ ගොරෝසු වෙන්න පුළුවන්. තමාගේ ඇතුළත හෝ පිටත හෝ ඒ කියන්නේ තමාගේ රූපයක් වෙන්න පුළුවන්, බාහිර රූපයක් වෙන්න පුළුවන්, අනුන් පිළිබඳ. එහෙම නැත්නම් ගොරෝසු එකක් වෙන්න පුළුවන්, රළු එකක් වෙන්න පුළුවන්. පහත් එකක් වෙන්න පුළුවන්, උසස් එකක් වෙන්න පුළුවන්. ඇත තියෙන එකක් වෙන්න පුළුවන්, ළඟ තියෙන එකක් වෙන්න පුළුවන්. මෙන්න මේ ඔක්කොම රූප ගොඩවල්. මේ ඔක්කොම මමය, මාගේය කියා ගන්නවා. වේදනා පිළිබඳවත් එහෙමයි. දැන් වේදනාවක් යන්නම් දැනෙන කොට, ඒක තුළ අවිදි වෙලා ඉවරයි. ඊළඟට ඒක හිතීන් මවාගන්නවා.

වේදනානුපස්සනාව ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම්, නිවනට ඉතාම කෙටි මගක් වගේ. කෙටි වුනාට දුග්ඵ මාගීයක් වගේ. හැම දෙනාටම ඒකට මුහුණ දෙන්න අමාරු තරම් ප්‍රබල එකක්. ඒකයි මේ ආශ්චර්යය කියන්නේ. උල උඩ ඉඳගෙන කොහොමද මේ භාවනාව කරන්නේ? අපි භාවනා කරන්නත් හොඳ සැප ආසනයක් සොය සොයා යනවා. නමුත් උත්තර ස්වාමීන්වහන්සේ හවය - පැවැත්ම පිළිබඳ අර අවබෝධය තිබුණු නිසා, සංස්කාරයන් පිළිබඳ අර අවබෝධය තිබුණු නිසා, අන්ත අර වේදනාවම උපකාර කරගත්තා. ඒක වෙස් වලාගත්ත ආශීර්වාදයක් බවට පත් කරගත්තා. දුක පිළිබඳ චතුරායභිසත්‍යය අවබෝධ කරගත්තා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ පැවැත්ම පිළිබඳ දුක.

අපි අපේ තරමින් මේ හැම පින්වතෙකුටම, මේ භාවනා කරන පින්වතුන්ට භාවනාවේදි එන ගැටළු මොනවද කියලා හිතලා බලමු. පළමුවෙන්ම තිබෙන්නේ ගුරුවරයා යම්කිසි කමටහනක් දුන්නා නම් ඒ කමටහනට සිත නංවා ගන්න. අමාරුයි. මොකද? පළපුරුදු සිතිවිලි වලටයි සිත දුවන්නේ. ඒවට තමයි නීවරණ ධර්ම කියන්නේ. නානාවිධ

දේවල් වලට, අතීතයට, අනාගතයට, වැදගැම්මකට නැති දේවල් හිතට කඩාගෙන එනවා සිතියිලි. එතකොට එතනදී තියෙන්නේ විතර්ක එක්ක සටනක්. විතර්ක එක්ක සටන කරන කොට, තමන් ඉන්නේ මෙතන නොවෙයි. සමහරවිට ගෙදර, සමහරවිට තවත් කොහේ හරි. ඒ නිසා මේ ශරීරය තියෙන බවත් දන්නෙ නෑ. වේදනාවලුත් දූනෙන්නෙ නෑ. ඒ වෙලාවේ සිත රවුම් ගහන නිසා. නමුත් යම් අවස්ථාවක විතර්ක මර්දනය කර ගන්නා කියලා හිතමු. කමටහනට සිත නංවන්න උත්සාහ කරනවා. ඕකට කියන්නේ විතර්ක විජය.

භාවනාවේ විවිධ අවස්ථා තියෙනවා. දියුණුව පිළිබඳව කියනවා නම්, මුල් අවස්ථාවේදී විතර්ක විජය. විතර්ක තමයි පළමුවෙන් ඉදිරිපත් වෙන්නේ, මාරයා හැටියට. විතර්ක මාරයා ටිකක් දමනය කරනකොට, යම්කිසි ප්‍රමාණයකට, විතර්ක විජය හැටියට සලකන්න පුළුවන්. ඊළඟට එන එක තමයි වේදනාව. එක ඉරියව්වක ඉන්න එපායැ හිත තැන්පත් කරගන්න. සමාධිමත් කරගන්න. නමුත් ඒකට ඉඩ දෙන්නෙ නැහැ. මොකද ශරීරයේ ස්වභාවය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කර තියෙනවා මේක තනිකර දුක් ගොඩක් කියා. ඒක දුක් ගොඩක්, ලෙඩ ගොඩක්. කොටින්ම පැවැත්ම එහෙම පිටින්ම උලක් කියලා හිතුවට කමක් නැහැ. බුද්ධ වචනයේ තියෙනවා රූප ස්කන්ධය පමණක් නොවෙයි වේදනා, සඤ්ඤ, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පහ දිහාම විදර්ශනාත්මක ඇසින් බලන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවාත් එකොළොස් ආකාරයකින් දක්වලා තියෙනවා. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති. අනිච්චතො-අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක්ඛතො-දුකක් වශයෙන්, රොගතො-රෝගයක් වශයෙන්, ගඩක් හැටියට, ලෙඩක් හැටියට, උලක් හැටියට, ව්‍යසනයක් හැටියට, ආබාධයක් හැටියට, අනාත්ම හැටියට, තමන්ගේ දෙයක් නොවන හැටියට, ශුන්‍ය හැටියට බලන්න කිව්වේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකට අමුතුවෙන් ආරූඪ කිරීමක් නොවෙයි. මේකෙ යථා ස්වභාවයයි. එතකොට අර රූප ගැන කිව්වා වගේ, වේදනාවත් තනිකරම උලක්. සැප වේදනාව හෝ වේවා, දුක් වේදනාව හෝ වේවා, නොදුක්නොසුව වේදනාව හෝ වේවා, මේ හැම එකක් තුළම අන්න අර කියපු අනිත්‍යතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා. තවත් දේශනාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා, සැප වේදනාව දුක් හැටියටත්, දුක් වේදනාව උලක් හැටියටත් නොදුක්නොසුව වේදනාව ශාන්ත නමුත් ඒකත් අනිත්‍ය හැටියටත්

දකින්න කියලා. ඒ විදියට වේදනාව පිළිබඳ අවබෝධය තුළින් කියමෙක් රහත් වෙන්නේ. ඒ පැත්තෙන් බැලුවොත්.

මේ රහත් වීම කියන්නේ නිවන් දැකීම කියන එක. කීප පැත්තකින් ඒකට කිට්ටු වෙන්න පුළුවන්. වේදනානුපස්සනා භාවනාවේදී අන්න වේදනා ගැන කලකිරීම, සම්පූර්ණ වශයෙන් කලකිරීම. ඒ කලකිරීමට උපකාර වෙනවා අන්න අර වේදනාව. වේදනානුපස්සනාවේදී කරන්නේ, මේක මගේ දෙයක් හැටියට බැලීම නොවෙයි, වේදනාව වේදනාව හැටියට බැලීම. වේදනාව වේදනාව හැටියට බලන්න පුරුදු වෙනකොට, දැන් ඔන්න අපි කිව්වා විතර්ක විජය කරලා, ඊළඟට ශරීරයේ යම් තැනෙක වේදනාවක් තියෙනවා, ඉඳගන්න ඉරියව්වේදී, බොහෝ අවස්ථා වලදී අපි ඉරියව් මාරු කිරීමෙන්, ඒ වේදනාව, ශරීරයේ දුක් ස්වභාවය වහ ගන්නවා. ශරීරය අපට මතක් කර දෙනවා, මේක දුක් ගොඩක් කියලා. අපි ඒක වහගන්නේ කොහොමද? ඉරියව් මාරු කිරීමෙන්. නමුත් යම් අවස්ථාවක ඉරියව් මාරු නොකර වේදනාව හඳුනාගන්න උත්සාහ කරනවා නම් විදර්ශනාත්මකව, ඒක බොහොම අමාරු දෙයක්. එක සැරේට කරන්න අමාරුයි. නමුත් අධිෂ්ඨාන ශක්තියක් තිබෙනවා නම්, කැඩිලා ගියත් කමක් නෑ කියලා ඒ වෙලාවේ, අන්න විදර්ශකයා කරන්නේ අතෙත්ට හිත යොදනවා. ඒක මගේ වේදනාවක් හැටියට බලන්නේ නැහැ. ඒක අනිත්‍ය වශයෙන් දකිනවා. වේදනාව කියන්නේ මේ අනිත්‍ය වූ කය තුළින් එන එකක්. ඒ ඒ ස්පර්ශය නිසයි ඒ ඒ වේදනා ඇතිවෙන්නේ. ඒකත් ඒ ධර්මයේ දක්වලා තියෙනවා ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගැනීම පිළිබඳ පාඨයක් තියනවා භාවනාවට උපකාරවෙන.

තජ්ජං තජ්ජං පච්චයං පටිච්ච තජ්ජා තජ්ජා වේදනා උපපජ්ජන්ති

තජ්ජස්ස තජ්ජස්ස පච්චයස්ස නිරොධා තජ්ජා තජ්ජා වේදනා නිරුජ්ඣන්ති.

ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන් නිසා ඒ ඒ වේදනා හටගන්නවා. ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන් නැතිවීම නිසා ඒ ඒ වේදනා නැතිවෙලා යනවා. එතකොට මමය මාගේය කියලා ගන්නේ නැතිව, අන්න හේතුප්‍රත්‍යයන් අනුව

මෙතෙහි කිරීම. ඒක තුළදී වේදනාවක් හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙනවා අනිත්‍ය හැටියට. ඒකයි වේදනානුපස්සනා භාවනාව.

එතකොට ඒ අවස්ථාවේදී යෝගාවචරයා කරන්නේ කමටහනෙහි හිත රඳවාගන්න බැරිනම් අන්න අර වේදනානුපස්සනා වශයෙන්, අර වේදනාව දෙන තැනට හිත යොමු කරනවා. ඒ තුළින් හුඟක් දේවල් ඉගෙනගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඇතැම් විට ඒ වේදනාව ජයගන්න, පර්යංක වේලාව, ඉදගත්ත වේලාව දික්කරගන්නත් පුළුවන්. ඒක සමථයට උපකාර වෙනවා. ඒ මොකද, ඒ තුළ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය, දැන් මොකද වේදනාවට අපි කවුරුත් බයයි. ඒක කිට්ටු වෙනකොටම බයයි. අල්පෙනෙත්තක් කිට්ටු කරනකොට, ඉදිකට්ටක් කිට්ටු කරනකොට බයයි. ඒවාගේ වේදනාව යන්නම් දැනෙන කොට බයයි. නමුත් ඒක දරාගන්න පුළුවන් මට්ටමකුත් තියෙනවා. ඒක නිසා යෝගාවචරයා ඒ අවස්ථාවේ වේදනාවට මුහුණ දුන්නහම, තමන්ට ඊට වඩා ඇතට යන්න පුළුවන් බව තේරුම් ගන්නවා. ඒකෙන් සමථ පැත්ත වැඩෙනවා. ඊළඟට වේදනාව දිහා කෙලින්ම බලනකොට ඒකත් කර්මස්ථානයක් කරගෙන, අන්න අර සංස්කාර වල ස්වභාවය වැටහෙනවා. මේවා ඔක්කොම රැලි ගොඩක්, සංස්කාර ගොඩක්. වේදනාව කියන්නේ එකක් නොවෙයි.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙන ‘වේදනා බුබ්බුලුපමා.’ දිය බුබුළු - ඇත්ත වශයෙන් තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ වන අවස්ථා මේ අර රූපය පෙණ පිඩක් කිව්වා වගේ වේදනාව මේ වගේ වැහි වෙලාවක වැටෙන දිය බිංදු වාගෙයි. ඒවා බොහෝ වේලා පවතින්නේ නැහැ. ඒ වතුර වැටෙනකොට වහලෙන් එහෙම, දිය බිංදු ඇති වෙනවා, නැතිවෙලා යනවා. ඇතිවෙනවා, නැතිවෙලා යනවා. අන්න ඒ අවබෝධය තුළින් තමයි වේදනානුපස්සනාවේදී අනිත්‍යතාව වැටහෙන්නේ. මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයයි කියලා ප්‍රත්‍යක්ෂ වුණු අවස්ථාවේදීහි හරියාකාර සිත තුළ අර විදර්ශනා ඥාන පරම්පරාව මතුවෙන්නේ. මොකද ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙකයි අපි සාමාන්‍යයෙන් සලකන්නේ. ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙකොන මැද තියෙනවා අර කියාපු අඤ්ඤාභාවය. වෙනස්වීමක්. ඒ වෙනස්වීම අන්න අහුවෙනවා ඊළඟට. රැලි රැලි වගේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන්. ඒක එකක්. අහුවෙන්නේ කොහොමද? අන්න අර

නාමරූප වශයෙන්. අවධානය යොමු වෙනවා, මනසිකාරය යොමු වෙනවා, මනසිකාරයට අහු වෙනවා මෙතන තියෙන පොඩි පොඩි වේදනා සකැකැ වේතනා ස්පර්ශ, මනසිකාර. මේ නාමරූප ධර්මයන් ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යනවා. මමෙක් නෑ කියන අවබෝධය ඒ තුළින් එනවා. ඔන්න ඔය විදියට තමයි විදර්ශනාවෙදි ඉදිරියට ගමන් කරන්නෙ වේදනානුපස්සනාව.

මේ උත්තර ස්වාමීන් වහන්සේ කොහොම කළාද කියා අපට හිතාගන්න බැහැ. අර විදියට උලක් උඩ ඉඳලා. නමුත් වේදනානුපස්සනා මාර්ගය මේ විදියටයි ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තේ. ඉතින් අපට ඇත්ත වශයෙන් ජීවිතය තුළ ආරාධනා කර වේදනා ගන්න වන්න ඕනෑ නැහැ. මේ එන වේදනා ටිකම ඇති අපට භාවනාවට දන්න. එදිනෙදා ජීවිතය තුළ අපට නොයෙකුත් වේදනා විඳින්න සිදුවෙනවා. නමුත් ඒවායේ ඇති භාවනාමය අගය අපි දන්නේ නැහැ.

අන්න ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක වටිනා දේශනාවක් කළා 'මහණෙනි, අග්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා සැප වේදනාත් විඳිනවා, දුක් වේදනාත් විඳිනවා. නොදුක්නොසුව කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාත් විඳිනවා. ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයාත්, සැප වේදනාත් විඳිනවා, දුක් වේදනාත් විඳිනවා. නොදුක්නොසුව කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාත් විඳිනවා. මොකක්ද මහණෙනි මේ දෙගොල්ල අතර වෙනස? සංඝයාවහන්සේලාගෙන් ප්‍රශ්නයක් මේ අහන්නෙ. සංඝයාවහන්සේලා කියනවා, 'ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එබඳු අවස්ථා වල - විශේෂ වාක්‍යයක් කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් තමයි අපි ධර්මය ලබාගන්නෙ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමයි අපේ ගුරුවරයා. අපට සමාවෙලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාරණය පැහැදිලි කරලා දෙන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කර දුන්නට පසුව, අපි සංඝයාවහන්සේලා දරාගන්නවා' කියලා. කොටින්ම කියතොත් උත්තර දුන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන්ම උත්තරයක් බලාපොරොත්තු වුනා. මේක ගැඹුරු ප්‍රශ්නයක් නිසා වෙන්න ඇති. ඔන්න ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේම ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා, 'මෙන්න මේකයි හේතුව' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරනවා අර අග්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා කියන, ධර්මය නොදත් සාමාන්‍ය පුද්ගලයා දුක් වේදනා ඇති වුනහම

හඬනවා වැළපෙනවා. පපුවේ අත් ගසා ගන්නවා. ක්ලාන්ත වෙලා වැටෙනවා. දුක් වෙනවා. ඒ තුළින් අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජනයා තවත් වේදනාවක් හඳුන්නවා.’ ඒකට බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවක් දෙනවා ‘ඔන්න යම්කිසි කෙනකුට ඊතල පහරක් වදිනවා. ඊතල පහරක් වැදිලා තියෙන කොට, තවත් ඊතලයක් ඇවිල්ලා වදිනවා.’ අන්න ඒ වගේ මේ අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජනයා කායික දුකකින් මෙහෙයවන දුකකින් එකතු කරගන්නවා. එතකොට ඊ පහර දෙකක් විදිනවා. අර අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජනයා අර දුක් වේදනාව නිසා, අර කියාපු ප්‍රතිචාරයෙන්. ඒකට දැක්වූ ප්‍රතිචාරයෙන්.

ඒ වගේම, අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජනයා පිළිබඳ තවත් දුච්චකමක් හැටියට දක්වන්නේ, ඒ පුද්ගලයා දුක් වේදනාවක් ඇති වුනහම ‘පටිඝවා’ පටිඝයක් ඇති කරගන්නවා. ගැටීමක් ඇති කරගන්නවා. දෙවිෂයක් ඇති කරගන්නවා, පුද්ගලයෙක් පිළිබඳව හෝ වේදනාවක් පිළිබඳව. දුන් අපි හිතමු, ‘කොහෙද මට භාවනා කරන්න දෙන්නෙ නෑ මේ වේදනාව’ කියලා ශරීරය එක්කත් කීපෙනවා. එතකොට මෙතනදී අපට හිතාගන්න පුළුවන් අර උත්තර සාමණේරයන් වහන්සේට ‘උත්තර, ඔය අතීත කම් වේගයක්. එය දරාගන්න, ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්න, අධිවාසනය කරන්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයෙන් කමිය ගැන මතක් කර දුන්න නිසා ඒක උපකාර වෙන්න ඇති උන්වහන්සේට. නැත්නම් අපි හිතමු අපි ඒ තත්ත්වයේ හිටියා කියලා ඒ අවස්ථාවේ. අර අමුලික වෝදනාවට උල හිටවනකොට කෙනකුට ලොකු පටිඝයක් ඇතිවෙනවා පළමුවෙන්ම වස්සකාර බ්‍රාහ්මණයා ගැන. නිර්දෝෂී මට මේ විදියේ දඬුවමක් දුන්නා නේද? අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කමියට සම්බන්ධ කර කිව්ව නිසා ‘මේක දරාගන්න සිදුවෙන දෙයක්. අතීත කමියක්’ අන්න ඒකත් උපකාර වෙන්න ඇති උත්තර ස්වාමීන්වහන්සේට අර අවස්ථාවේ වේදනානුපස්සනාවට හිත යොමු කරන්න. නමුත් සාමාන්‍ය පුද්ගලයා තුළ තියෙන්නෙ එයින් පටිඝයක් ඇතිකර ගන්නවා. කමීවේගයකින් ආවා කියලා හිතෙන්නෙ නෑ. ඒ වෙනුවට පටිඝයක් ඇතිකර ගන්නවා. එතකොට ඒ අනිත් එක.

ඊළඟට ඔන්න තවත් දුච්චකමක් තියෙනවා. අශ්‍රැතවත් පාඨග්ජනයා දුක් වේදනාවක් ආවහම සැප වේදනාවක් ප්‍රාර්ථනා

කරනවා. මොකද ඊට හේතුව? අශ්‍රැතවත් පෘථග්ඡනයාට දුක් වේදනාවෙන් මිදීමේ මගක් හැටියට පෙනෙන්නේ සැප වේදනාවක්. ඒ ඇර වෙන විමුක්ති මාර්ගයක් පෙනෙන්නේ නැහැ. සාමාන්‍ය පුද්ගලයා දුක් වේදනාවක් දැනෙනකොට ප්‍රතිකර්මයක් හැටියට ඒක ඔස්සේ - සැප වේදනා ඔස්සේ යනවා. ඒකයි අපි කියන්නේ මේ සාමාන්‍ය පෘථග්ඡන පුද්ගලයා දුක් සැපත් අතර සිසෝ පැදිලිලකයි යෙදිලා ඉන්නේ. දුක එන එන තරමට සැප බලාපොරොත්තු වෙනවා. නමුත් මේක විසඳුමක් නොවෙයි. අන්න එතකොට ඒ පෘථග්ඡන පුද්ගලයා පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන එක දුච්චකමක් තමයි අර එක ඊතලයට තව ඊතලයක් එකතු කරගන්නවා. අර වේදනාව ගැන අඩලා වැළපිලා පපුවේ අත් ගසාගෙන දුක්වීම තුළින් කායික වේදනාවට අමතරව. දෙවැනි කාරණය තමයි මේ පුද්ගලයා තුළ වේදනාව ගැන පටිඝයක් ඇති වෙනවා. ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා මේ පුද්ගලයා තුළ පටිඝ අනුඝය සිතේ තැන්පත් වෙනවා. පටිඝය, ද්වේෂය. ඒකත් නරක දෙයක්. ඊළඟට ඒ වෙනුවට දුක් වේදනාවෙන් මිදීමේ මගක් හැටියට, සැප වේදනා ඔස්සේ දිවීම තුළින් රාගානුඝයක් ලැබෙනවා. එතකොට අශ්‍රැතවත් පුද්ගලයා තුළින් ඒ අඩුපාඩුකම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලා පෙන්වුම් කරනවා.

ඊළඟට දක්වනවා ශ්‍රැතවත් - ධර්මය ඇසූ - ආර්යශ්‍රාවකයා කොහොමද ක්‍රියා කරන්නේ කියලා. ධර්මඥනය ලත් ශ්‍රාවකයා වේදනාවක් ආවහම අර විදියට අඩන්න, වැළපෙන්න, පපුවේ අත් ගසාගන්න යන්නේ නෑ. ඒ විදියට කායික වේදනාවට චෛතසික වේදනාවක් එකතු කරගන්නේ නෑ. ඊළඟට ආර්යශ්‍රාවකයා ඒ පිළිබඳ පටිඝයක් ඇති කරගන්නේ නැහැ. මේ වේදනාව පිළිබඳ ගැටීමක් නැහැ. වේදනාව කියන එක මේ ශරීරයට අදාළ දෙයක්. ඒ පිළිබඳව පුදුම විදියේ වාක්‍යයක් ප්‍රකාශ කරනවා සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ - ඉවසීම පිළිබඳව. මහා පුදුම ආදර්ශයක් දීපු ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් තමයි සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ. ඒවගේම පඨවි ආපො තෙජො වායො කියන ධාතු කම්ප්පාන පිළිබඳව, වටිනා දේශනා පවත්වපු ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ.

එක් අවස්ථාවක උන්වහන්සේ වදරනවා දැන් ඔන්න කවුරුන් හෝ තම ශරීරයට පහරක් ගැහුවොත්, අපි හිතමු පොල්ලකින් ගැහුවා

කියලා. එතකොට ඒ පොල්ලෙන් ගහපු තැනැත්තා දිහා නොවෙයි සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ බලන්නේ. බලන්නේ තමන්ගේ ශරීරය දිහා. මොකද? මේ ශරීරය කොයි විදියටද හැදිලා තියෙන්නෙ කියනොත්, පොල්ලෙන් ගැහුවහම රිදෙනවා. පොල්ලෙන් ගැහුවහම රිදෙනවා. කෙනකුට හිතා යන්න පුළුවන් මේ භාසාජනක දෙයක් කියලා. නමුත් අපි ටිකකට හිතමු, මේ ශරීරය යකඩ වලින් හැදිලා තියෙනවා කියලා. එහෙනම් අර පොල්ල පොලා පැන අර මනුස්සයාටම නෙ වදින්නෙ. නමුත් මේ ශරීරය තමන්ගෙ දෝසෙ. ටිකකට හිතලා බලමු. අපේ තුවාලයක් තියෙනවා. අපි ඕකට වෙළුමක් දගෙන යනවා රැස්වීමකට. හැපෙන හැපෙන එක්කෙනා එක්ක අපි ගැටෙනවා. අපේ තුවාලෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා මේ ශරීරය සම්පූර්ණ තුවාලයක්, ගඩක්, ලෙඩක්, ආබාධයක්. එතකොට අර පොල්ල එක්කවත්, පොල්ල එව්ව තැනැත්තා එක්කවත් නොවෙයි ගැටෙන්න තියෙන්නෙ. මේ ශරීරයේ ස්වභාවය. අන්න සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේගේ ආකල්පය. අපට ඕක අහනකොට විහිළුවක් වගේ. එතකොට විදර්ශකයාටත් ඒ විදියටයි හිතන්න වෙන්නේ. අර වේදනාවත් එක්ක අපි ගැටෙන්න නරකයි. ඇතැම්විට අපට නොපෙනෙන අතීත කර්ම වේගයක් වෙන්න ඇති. නිරපරාදේ සමහර විට අපට පීඩාවක් එන්න පුළුවන්. අල්ලාගෙන ගිහිල්ලා මොකක් හරි බරපතල සතුරකුගේ පීඩාවක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක යට යම්කිසි කර්ම වේගයක් තියෙන්න පුළුවන්. අපි ඒක ගැන අවබෝධයක් නැතිව, ඒකත් එක්ක ක්‍රියා කරන්න යාමෙන් තවත් කම් ගොඩ ගහගන්නවා. නමුත් විදර්ශකයා ඒක අවස්ථාවක් කරගන්නවා - මේ වේදනාව කමටහනක් කරගන්නවා. දෙකම කමටහනක් කරගන්නවා. නිවනට කෙටි මගක්. දුර්ග මාර්ගයක්. නමුත් කෙටි මගක්.

මොකද ආත්ම සංඥාව බැඳිලා තියෙන්නේ වේදනාවත් එක්කයි. කඩන්න තියෙන්නෙත් එතනයි. 'වෙමි' කියලා ගන්න මේ ගැමීම, 'මම'ය කියලා. දැන් 'වෙමි' කියන එකම තමයි සක්කාය දිට්ඨියට තියෙන්නෙත් 'වෙමි' - කියලා මූලික වෙන අස්මිමානය. 'වෙමි' කියන ප්‍රස්තුතය. සාමාන්‍යයෙන් පැවැත්ම පිලිබඳ මූලික ප්‍රස්තුතය තමයි වෙමි කියන්නෙ. නමුත් 'වෙමි' කියන එක තව ටිකක් විස්තර කරන්න

වෙනවා කෙනකුට. 'මම වෙමි' කියන්න වෙනවා. එහෙම නැත්නම් 'මේ මම වෙමි' කියලත් කියනවා. දැන් ඔය රූප වේදනා ආදීන්ගෙන් එක එකක් අරගෙන 'මෙය මම වෙමි' කියලත් කියනවා. අන්න අර කොතෙකුත් පැවැත්ම උපුටලා දක්වන, මතුකරල දක්වන අවස්ථාවකදී කෙලින්ම කියන්න වෙනවා, 'මේ මම වෙමි' කියලා. නමුත් මේක ආරම්භයේ අන්න අර වේදනාව ආශ්‍රයෙන් එන්නේ, මමය මාගේය යන හැඟීම. මොකද? මෙතන දී වේදනාව අර විදියට හේතුප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගත් දෙයක්.

අර සාරිපුත්ත භාමුදුරුවන් වෙත පොල්ලෙන් ගැහුවා. ශරීරය කියන එක - ඒ පොලු පාර වැදුනාම ඉදිමෙන එකක්. එහෙම නැත්නම් රිදෙන එකක්. ඉතින් එව්වරයි තියෙන්නෙ එතන කතාව. ශරීරය අර විදියේ යකඩ දෙයක් නම් ඒ මොකක් වත් වෙන්නෙ නෑ. ඔන්න ඒ විදියටයි එතකොට හිතන්න වෙන්නෙ ඒ පැත්තෙන් බලනවා නම්. මේ ආර්ය ශ්‍රාවකයා ඒ විදියට පටිඝයට යන්නෙ නෑ. ආර්ය ශ්‍රාවකයා දුක් වේදනාව ආවහම ඒකට විසඳුම් වශයෙන් සැප වේදනාව ඔස්සේ යන්නෙ නෑ. මොකද අර ශ්‍රාවකයා දන්නවා, දුක් වේදනාවෙන් මිදෙන වෙත මාර්ගයක්, නිවන් මගක් තියෙන බව. ඒ පොඩි දුක් වේදනාව අරමුණු කරගෙන සමහර විට සම්පූර්ණ සංසාර දුක කෙළවර කරගන්නත් පුළුවන් බව. මේ වේදනාවන්ගේ අවබෝධය තුළින් කර ගන්න එකක්. ඒකට උපකාර වෙන්න තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ මේ වේදනාවන් දැකීමේ අනේක ක්‍රම. ඇතිවීමක්, නැතිවීමක් හැටියට, මේවායේ ආස්වාද පක්‍ෂය, මේවායේ ආදීනව පක්‍ෂය, මේවායින් නික්මීම - මිදීම හැම එකක් පිළිබඳවම යථා අවබෝධය ලබාගන්න අවස්ථාවක් හැටියට සැලකීමෙන් ඒක කර්මස්ථානයක් කරගැනීම. ඔන්න එතකොට ඒ විදියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයාත් ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයාත් අතර වෙනස දක්වන්නේ වේදනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී.

ඉතින් ඔය විදියට කොතෙකුත් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. අපි කල්පනා කරන්න ඕනෑ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයට අනුව සැප වේදනාව - දැන් සැප වේදනාව තමයි කවුරුත් ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා ඒකත් දුකක් හැටියට දකින්න කියලා. ඇයි ඒ? ධර්මයෙහි සඳහන් වෙනවා මේ සැප දුක සහ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නොදුක්නොසුව කියන වේදනා වර්ග කරලා තියෙනවා මේ විදියට. සැප වේදනාව පිළිබඳව කියවෙන්නේ 'ධීතිසුඛා විපරිණාම දුක්ඛා' සැප වේදනාව තිබෙන තාක් සැපයි. වෙනස් වෙනකොට දුකයි. වෙනස් වෙනකොට දුකයි.

එතකොට අපි මේ සැප වේදනාවට ආරාධනා කරනකොට ඒ එක්කම සුදුනම් වෙන්න ඕනෑ, මේක වෙනස් විමෙන් ලැබෙන දුකත් පිළිගන්න. අන්න ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ආර්ය ශ්‍රාවකයාට නියම ආකාරයෙන් වේදනාව ගැන සැලකීමේදී මෙන් මේ විදියට බලන්න කියන්නේ. 'යො සුඛං දුක්ඛොදදුක්ඛි' සැප වේදනාව දුකක් හැටියට දකින්න කියලා. මේ දුක අරගෙන එන නිසා සැප වේදනාවට අපි ආරාධනා කළාට මොකද ඒකත් එක්ක එන්නේ ඒක ඉවර වෙනකොට එන හිස් බව, දුක. ඉතින් දැන් කුඩා දරුවෙක් අපි දන්නවා සබන් බෝල පුම්බලා, ඒකෙ අර ලස්සනට තියෙන නිසා ඒක පිටිපස්සේ දුවනවා. කොච්චර දුර දුවන්න පුළුවන්ද, අන්තිමට කොහේ ගියාද කියලා නැහැ. අන්න එතකොට ඒ විදියයි සැප වේදනාව පිළිබඳ. ඒක නිසා තමයි ඒක දුකක් හැටියට දකින්නේ.

ඊළඟට දුක් වේදනාව - කෙලින්ම කියනවා ඒක උලක් හැටියට දකින්න. දුක් වේදනාව උලක්ම තමයි. ඉතින් උල උල හැටියටම තේරුම්ගන්න ඕනෑ. ඊළඟට නොදුක්නොසුව, මධ්‍යස්ථ වේදනාව. ඒක ශාන්තයි. ඒක ශාන්තයි. නමුත් ඒකත් අනිත්‍යයි. මොකද අර සැපත් දුකත් අතර සීසෝ පැදිල්ල මැදින් තියෙන්නේ ඔය නොදුක්නොසුව වේදනාවයි. එයත් නිත්‍ය නෑ. එතනත් කෙලෙස් තියෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි ඔය නොදුක්නොසුව වේදනාව උපකාරී කරගෙන යන ධ්‍යාන මට්ටම් පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවාත් ප්‍රතික්ෂේප කරලා, ඊටත් එහා ගියේ. මේ වේදනාව පිළිබඳ සීසෝ පැදිල්ලෙන්, සම්පූර්ණයෙන් ඉවත්වෙන තත්වය. මේ සීසෝ පැදිල්ල සම්පූර්ණයෙන්ම තියෙන්නේ 'වෙමි' කියන මානය උඩයි. එතකොට වේදනාව වේදනාව හැටියට දකිනවා. වේදනානුපස්සනා කියන්නේ ඒකටයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ යථාභූත ඥානයට ලංවෙන හැටි. මමය මාගේය කියන ගැන්ම, සක්කාය දිට්ඨි ප්‍රභාතය අවස්ථාවේදී ගොරෝසු මට්ටම කඩලා, ඊළඟට ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඒ ටික තමයි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තියෙන්නේ. 'කායෙ කායානුපස්සී' කය,

කය හැටියට බලන්න. 'වේදනාසු වේදනානුපස්සි' වේදනාව, වේදනාව හැටියට බලන්න. මොකද ඒ හැටියට බලන්න කියන්නේ? අනුපස්සනා කියන්නේ? අනුපස්සනා කියන්නේ ඒවායේ යථාතත්තවය වටහාගන්න. මමය, මාගේය කියන හැඟීමෙන් ඉවත් කරලා මේ මගේය, මේ අනුන්ගේය කියලා. තමන්ගේ වේදනාව හෝ අනුන්ගේ වේදනාව හෝ වේදනාව වේදනාවමයි. අන්න ඒ හැටියට දකින්නයි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ අපට පුරුදු කරන්නේ. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා 'අජ්ඣාතං බහිද්ධා' කියන යෙදුම. බුදුරජාණන් වහන්සේට කියන්න තිබුණා මේක තමන්ගේ අනුන්ගේ කියලා. තමන්ගේ අනුන්ගේ කතා නෑ මෙතන. තියෙන්නේ ඇතුළතයි පිටතයි. ඇතුළතයි පිටතයි කතාව. ඇතුළත එක තමන්ගේ කියනවා. පිටත එක අනුන්ගේ කියනවා. නමුත් ඒ දෙකේම තියෙන්නේ එකම ධර්මාවක්. කය පිළිබඳ, සිත පිළිබඳ, වේදනා පිළිබඳ, ධර්ම පිළිබඳ, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තියෙනවා. ඒවා ආශ්‍රයෙන්ම තමයි විදර්ශනාවෙන් ඉදිරියට යන්න වෙන්නේ. ප්‍රධාන දේ තමයි සිහිය - සතිසම්පජ්ඣාඤාය. ඊළඟට යෝනිසෝමනසිකාරය. එතන තමයි වැදගත්ම දේ. ප්‍රඥාවේ මූල බීජය අප කා තුළත් තියෙනවා. ඒක අවදි කරගන්න එකයි තියෙන්නේ. යෝනිසෝමනසිකාරය කියන්නේ ඒකයි. ඒ ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නා ලෝකය දිහා බලන ආකාරය. ඒ ටික තමයි ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ. විපල්ලාස කියන්නේ. ලෝකයා තුළ අපි අර කිව්වේ විපරීත දෘෂ්ටියක් තියෙනවා කියලා. එකක් නොවෙයි විපරීත දෘෂ්ටි හතරක්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා.

- අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට සලකනවා.
- දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සලකනවා.
- අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සලකනවා.
- අසුභ දේ සුභ හැටියට සලකනවා.

මන්න මය සඤ්ඤා හතර තමයි විපල්ලාස ධර්ම හැටියට දැක්වෙන්නේ. මේ විපරීත බව තුන් මට්ටමකින් සත්ත්‍වයා තුළ තියෙන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. සඤ්ඤා විපල්ලාස, විත්ත විපල්ලාස, දිට්ඨි විපල්ලාස කියලා. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට ගන්න

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සඤ්ඤා විපල්ලාසයක් තියෙනවා. සඤ්ඤා කියන්නේ හඳුනාගැනීම. දක්ක හැටියේ ඒක නිත්‍යයි කියලා සඤ්ඤාවක් ඇති කරගන්නවා. ඒ සඤ්ඤාව පිට සිතියලි ධාරාවක් ඇතිකර ගන්නවා. සිතූම් පැතූම් ඇතිකර ගන්නවා. ඔන්න විත්ත විපල්ලාස. එතකොට අර විපරීත සංඥාවෙන් පටන්ගන්න එක විපරීත සිතූම් පැතූම් කරා යනවා. ඒ සිතූම් පැතූම් හරියට පැලපදියම් වුනාට පස්සේ, ඒක දෘෂ්ටියක් වෙනවා. ආයෙත් හොල්ලන්න බැරි දෘෂ්ටියක් වෙනවා. ඒක තමයි දිට්ඨි විපල්ලාස කියන්නේ.

එතකොට මේ විපල්ලාස ධර්ම තුන් ආකාරයකින් ලෝකයා වෙත බලපාන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. සඤ්ඤා විපල්ලාස, විත්ත විපල්ලාස, දිට්ඨි විපල්ලාස. අර හතර පිළිබඳවත් එහෙමයි. අනිවෙච නිවචසඤ්ඤා - අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට සැලකීම හෝ වේවා දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සැලකීම හෝ වේවා, අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සැලකීම හෝ වේවා, අසුභ දේ සුභ හැටියට සැලකීම හෝ වේවා, ඒවා සඤ්ඤා මට්ටමින් ඇතිවෙලා, ඒවා තුළ විචිත්‍ර විසිතුරු සිතූම් පැතූම් හැටියට තහවුරු වෙලා, අන්තිමට දෘෂ්ටියක් හැටියට ඇති වෙනවා. ඔන්න ඔය විපරීත තත්ත්වය තුළයි ලෝකයා සිටින්නේ.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ටික ලෝකයාට මතුකර දුන්නේ මොකද? අන්න ආරම්භයක් කරන්න. හරි දැක්ම ඇති කරගන්න අර අයෝනිසෝමනසිකාර තත්ත්වයෙන්, යෝනිසෝමනසිකාර තත්ත්වයට බුදුරජාණන් වහන්සේ අපව පත්කර තියෙනවා ඒ ධර්මාවබෝධය තුළ. අන්න එතන ඉඳලා අපටයි අයිති වැඩේ. එතන ඉඳලා යන ගමනයි විදර්ශනාව. සමථ භාවනාවෙන් යම්කිසි සමාධි මට්ටමක් ඇති කරගෙන, සතිසමපඤ්ඤාය වඩාත් දියුණු අන්දමින් ක්‍රියාත්මක කරන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති කරගෙන, ක්‍රමක්‍රමයෙන් - ඒක අමුතු දෙයක් නොවෙයි. මේ පංචඋපාදන ස්කන්ධය තුළම අපට පෙනෙනවා - අන්න අර බුද්ධ වචනය නැවතත් අපට මතුකර ගන්න වෙනවා 'ඉමසම්. යෙව ඛ්‍යාමමතෙත කලෙබරෙ සසඤ්ඤාමහි සමනකෙ ලොකං ව පඤ්ඤාපෙමී, ලොකසමුදයං ව ලොක නිරොධං ව ලොක නිරොධගාමිනී පටිපදං ව' ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ බුද්ධ වචනය. ඒක තමයි අපට සමාලෝචන වශයෙන් හිතුවොත් ගන්න තියෙන්නේ. එතනදී

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මොකක්ද? 'මහණෙනි, මම කියනවා 'ඉමසමිං යෙව බ්‍යාමමතො කලෙබරෙ සසඤ්ඤිමහි සමනකෙ' මේ බඹයක් පමණ වූ කලේබරයේ කියන්නේ මාත කලේබරය, මළකඳ, නමුත් මෙතන කලේබරය කියන වචනය යෙදිලා තියෙන්නේ 'සසඤ්ඤිමහි සමනකෙ' සංඥවත් මනසත් ඇති මේ කලේබරය තුළ. මාත කලේබරය කියන්න බැහැ එතන සංඥවත් මනසත් තියෙන නිසා, නමුත් කලේබරය කියා යොදලා තියෙන්නේ අපට හිතන්නයි. මේ සංඥවත් මනසත් නැත්නම් මේක මළකඳක් වාගේ තමයි. ගහක් කොලක් වගේ දෙයක් තමයි. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා සඤ්ඤවත් මනසත් ඇති මේ බඹයක් පමණ ගරීර කුඩුව තුළම මම පෙන්වා දෙනවා ලෝකයත්, ලෝකය හටගැන්මත්, ලෝක නිරෝධයත්, ලෝකනිරොධගාමිනී මාර්ගයත්.

මේ කියාපු සඤ්ඤ, මනස යන වචන දෙකත් මෙතෙක් අපි කළ විග්‍රහය තුළින් තව අර්ථවත් කරන්න පුළුවන්. ඇයි බුදුරජාණන් වහන්සේ සඤ්ඤවකුත්, මනසකුත් එකතු කළේ මෙතෙන්නට? ඒවා අපට උපකාරී වෙනවා. විපරීත සඤ්ඤ හැටියට, විපල්ලාස ධර්මී හැටියට, සඤ්ඤව ගැන අපි එක පැත්තකින් දෙස් කිව්වාට මොකද, ඒකමයි අපි උපයෝගී කරගන්නේ විදර්ශනාවට. නිව්ව සඤ්ඤ හොඳ නැහැ, ඒ වෙනුවට අනිව්ව සඤ්ඤ, දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා ගිරිමානදු වාගේ සූත්‍ර කියවපු මේ පින්වතුන් දන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ආර්ය ශ්‍රාවකයින් දියුණු කළ යුතු සඤ්ඤ පෙළකුත් හඳුන්වා දීලා තියෙනවා. අනිව්ව සඤ්ඤ, අසුභ සඤ්ඤ, අනතත සඤ්ඤ, ආදීනව සඤ්ඤ, පහාන සඤ්ඤ, විරාග සඤ්ඤ, නිරෝධ සඤ්ඤ - ඒ ඔක්කෝම සඤ්ඤ තමයි. අන්න දියුණු කරගත යුතු සඤ්ඤ. එතකොට ලෝකයේ තියෙන, සසර වඩන සඤ්ඤ වෙනුවට, විපරීත සඤ්ඤ වෙනුවට, අවිපරීත සඤ්ඤ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අනුව පුරුදු කරනවා. ඒක තමයි මාර්ගය.

දැන් මෙතන කිව්වා බඹයක් පමණ ගරීරය තුළ වතුරායභිසත්‍යයම තියෙනවා. එතන ලෝකය කිව්වේ මේ දුක පිළිබඳ කතාන්දරයමයි. දුකත්, දුක හටගැනීමත්, දුක නිරෝධයත්, දුක නිරෝධගාමී මාර්ගයත් ගැන කිව්වා වාගේ තමයි ලෝකයත්, ලෝක සමුදයත් කිව්වේ. ඇතැම් විට ලෝකයම දුකක් හැටියට අදහස් කළා.

‘දුකෙකි ලොකො පතිට්ඨිනො, දුකිං ලොකෙ පතිට්ඨිතං’ ලෝකයන් දුකත් එකක් හැටියට, පියන්පත් දෙකක් හැටියට සඳහන් කරලා තියෙනවා. මේ ලෝකය ගැන කියපු කතන්දරේමයි දුක පිළිබඳවත් කියන්නේ. බුද්ධ වචනය අනුව බඹයක් පමණ ගර්චය තුළ දුකත් තියෙනවා, දුක සමුදයත් තියෙනවා, දුක නිරෝධයත් තියෙනවා, දුක නිරෝධගාමී මාර්ගයත් තියෙනවා. මාර්ගය කිව්වාම අපි මේ දැන් කතා කරන විදර්ශනා මාර්ගය. ඒ මාර්ගයට අයිතියි මේ සඤ්ඤා කතාවත්, අනිච්ච, අසුභ, ආදීනව ආදී සඤ්ඤා මිරිඟුවක් පමණයි. නමුත් ඒ මිරිඟුවෙන් මිදීමට යම්කිසි සඤ්ඤා මට්ටමක්, ධර්මානුකූල සඤ්ඤා මට්ටමක් තුළින් තමයි අපි අවබෝධය කරා යන්නේ.

ඊළඟට මනස ගැන කියනවා. මනසිකාරය. අයෝනිසෝමනසිකාරය. මෙව්වර කල් සංසාරයේ අපි අරගෙන ඇවිත් තියෙන්නේ මාරයා අයෝනිසෝමනසිකාරය තුළින්. වැරදි මෙනෙහි කිරීම තුළින්. අර ඒදණ්ඩ උඩ ඉන්න බල්ලාගේ මෙනෙහි කිරීමයි, මෙතෙක් කාලයක් අපි සංසාරේ අරගෙන ඇවිත් තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කර දීලා තියෙනවා හරියාකාර ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීම තුළින් මේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීමට උපකාර වන යෝනිසෝමනසිකාරය අවදි වන බව. අයෝනිසෝමනසිකාරය කියන්නේ යමක් හටගත් තැන අමතක කරලා මුඛා මිරිඟුව කරා දුවන්නා වාගේ දිවිල්ලයි. යෝනිසෝමනසිකාරය කියන්නේ යමක් හටගන්න තැනට එල්ල කරලා ඒ පැත්තට හැරිලා එන එකයි. ආපහු ගෙදර එන්න වාගේ ගමනක් ඒක. එතකොට අර මුඛා මිරිඟුව ඔස්සේ දුවලා දුවලා හති වැටිලා මැරෙනවා මිසක් කවදවත් එතනට පැමිණෙන්නේ නැතිවා වාගේ, ලෝකයා දීඪි කාලයක් සංසාරයේ දුකේ කෙළවර සොයමින් දුවනවා. නමුත් දුකමයි හමුවන්නේ. අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළා යෝනිසෝමනසිකාරය - මේවා හටගන්න තැනට එන්න. වේදනාව - එය පටන්ගන්නේ ස්පර්ශයෙන්. අන්න ඒ ධර්ම හඳුනාගන්න, නාමරූප ධර්ම. අන්න එතන යෝනිසෝ පටන්ගන්න තැන. විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප ධර්ම පවතිනවා. නාමරූප ධර්ම නිසා විඤ්ඤාණය පවතිනවා. ඔතෙන්නටයි අපි එන්නේ අන්තිමට. යම් අවස්ථාවක විඤ්ඤාණය තේරුම් ගත්තා නම්, නාමරූප තේරුම් ගත්තා වෙනවා. යම්

ආකාරයකින් නාමරූප තේරුම් ගන්නා නම්, විඤ්ඤාණය තේරුම් ගන්නා වෙනවා. එතනම සංසාර විමුක්තියයි. ඕක බුද්ධ වචනයයි.

මේ වටිනා පෝය දවසෙ වටිනා සීලයක් සමාදන් වෙලා, මේ අවස්ථාවේ ධර්මශ්‍රවණය කිරීමෙන් තම තමන්ගේ භාවනාවට ආධාර වෙන අන්දමින්, විදර්ශනාවට උපකාර වෙන විශෙෂයෙන්ම වේදනානුපස්සනාවට අදාළ ධර්ම කොට්ඨාස එකතු කරගන්න ඇතැයි කියලා හිතනවා.

මෙතෙක් මේ ධර්මශ්‍රවණානිසංසය වගේම තමන්ගේ බණ භාවනාවට අදාළ වන අන්දමේ මේ වින්තනය තුළින් නිවනට ළංවෙන්න උපකාර උනා නම් ඒ කුසල ශක්තියත් පිහිට කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ජීවිතය තුළදීම, සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අර්හත් කියන මාගී එල වලට පැමිණීමෙන්, මේ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදි සංසාර දුකින් අත්මිදී ලැබිය යුතු අමාමභ නිවන ලැබීමෙන් සැනසීමට මේ කුසල ශක්තිය හේතුවාසනා වේවා කියා කල්පනා කරන්න.

එසේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා ඇති යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාවෙන් හා ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් ලැබුණු කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් තම තමන් ප්‍රාර්ථනා කරන බෝධියකින් අමාමභ නිවනට පත්වී සැනසීමට හේතු වාසනා වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කර ගන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහහි...’

59 වන දේශනය

59 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 172)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

බිණං පුරාණං නවං නතී සමභවං
විරතත චිත්තා ආයතිකෙ භවසමීං
තෙ බිණබීජා අවිරුලිභිවජ්ජු
නිබ්බන්ති ධීරා යථා’යං පදීපො
ඉදමපි සංසෙ රතනං පණීතං
එතෙන සවෙචන සුවතී හොතු

සැදහැවත් පින්වතුනි,

තෙරුවන් සරණ යාම මහානුභාව සම්පන්න රත්නත්‍රයක පිහිට සෙවීමක්. බුද්ධ ධර්ම සංඝ යන ඒ ත්‍රිවිධ රත්නයේ අපරිමිත ගුණ මහිමය සත්‍යක්‍රියාවකට පදනම් කර ගැනීමට තරම් ප්‍රබලයි. ඒ බව මේ පින්වතුන් නිතර භාවිතා කරන රතන සූත්‍රයෙන් හොඳට පැහැදිලි වෙනවා. සැදහැවත් බෞද්ධයින් බොහෝවිට උපද්‍රව අවස්ථාවල ආරක්‍ෂක මන්ත්‍රයක් පිහිටක් හැටියට සජ්ඣායනා කරන රතන සූත්‍රයේ අග භරියේ එන ගාථාවක් තමයි අපි අද මාතෘකාව හැටියට ඉදිරිපත් කළේ. මේ රතන සූත්‍රයේ නිදන කථාව හැටියට අටුවාවල දැක්වෙන්නේ විසාලා මහ නුවර ඇතිවුණ දුර්භික්‍ෂ භය, අමනුෂ්‍ය භය, රෝග භය කියන ත්‍රිවිධ භයක් දුරු කරලා සෙත ශාන්තිය සලසන්න තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සූත්‍රය දේශනා කළ බවයි. විසාලා මහ නුවර, බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළවන කාලයේදී ඒ දඹදිව තිබුණු ඉතාමත්ම සමෘද්ධිමත් රාජ්‍යයක්. බොහොම ධාර්මිකව, ඉතාමත්ම ක්‍රමානුකූලව සමූහාණ්ඩු ක්‍රමයකට පැවැත් වුණු රාජ්‍යයක් හැටියට පොතපතේ සඳහන් වෙනවා. නමුත් යම් කිසි අවස්ථාවක නියං සායක් ඇතිවෙලා දුර්භික්‍ෂයක් ඇතිවුණා.

පළමුවෙන් දුගී දිලිඳු මනුෂ්‍යයින් මැරෙන්න පටන් ගත්තා. නගර වාසීන් ඒ මළ සිරුරු නගරයෙන් පිටට දැමීමා. ඒවා කුණු වෙලා අන්තිමට ඒක නිසා අමනුෂ්‍යයින් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඇවිල්ලා නගරයට ඇතුළු වුණා. තව තවත් මිනිසුන් මැරෙන්න පටන් ගත්තා. ඒ එක්කම එතන සඳහන් වෙනවා අභිවාතක රෝගය කියලා. දැන් මේ කාලයේ හැටියට නම් - මහාමාරිය රෝගය කියන වසංගතයකුත් ඇති වුණා.

මය විදියට දුර්භික්ෂ භය, අමනුෂ්‍ය භය, රෝග භය කියන ත්‍රිවිධ භයක් ඇතිවුණ අවස්ථාවේ ඒ විසාලා මහනුවර වැසියන් ඇවිත් රජවරුන්ට පැමිණිලි කළා. එතකොට ඒ පිරිස සන්ධාගාරයේ රැස්වීම් ශාලාවේ රැස්වෙලා කළ යුත්ත ගැන සාකච්ඡා කරන අතරේ මහා සෘද්ධිමත්, මහානුභාව සම්පන්න තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පහළවෙලා තිබෙනවා - තථාගතයන් වහන්සේ. උන්වහන්සේට අපට පිහිට වෙන්න පුළුවන් කියන ඒ නිගමනයට ඇවිල්ලා ලිච්ඡවී රජවරුන්ගෙන් දෙදෙනෙක් පඬුරුත් සහිතව රජගහ නුවර බිම්බිසාර රජු වෙත යැව්වා. මොකද ඒ අවස්ථාවේ වේළවනාරාමයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටියේ. එතකොට එතන කියවෙන හැටියට රජතුමා මේ ගැන උපේක්ෂා වෙලා, තමන්ම ඒක දැනගන්න කියල කිව්ව නිසා ඒ පිරිස ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ආයාචනයක් කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන් මේක පිළිඅරගෙන, පොත පතේ ඒ ආකාරයට මහා විස්තරයක් සඳහන් වෙනවා. ඒවා කියන්න ගියොත් අපට වඩා වැදගත් දේවල් කියන්න බැරි වෙනවා. කොහොම නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසාලා මහනුවරට වැඩම කළා. විසාලා මහනුවර සීමාව හරියට එතකොටම මහා මේස ගර්ජනාවක් වැහැලා ඒ මිනී කුණප ආදිය ගඟට ගසාගන ගියා කියලා තියනවා. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ නගර දෙරටුවේ ඉඳගෙන රතන සූත්‍රය දේශනා කරලා, ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට කිව්වා “මේ සූත්‍රයෙන් පිරිත් කරමින් නගරයේ ප්‍රාකාර තුළ හැසිරෙන්න ලිච්ඡවී කුමාරයන් එක්ක” කියලා. ඒක අනුව ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මේ සූත්‍රය පිරිතක් හැටියට සජ්ඣායනා කරමින් වැඩම කරලා අර කියාපු ත්‍රිවිධ භය දුරුකල බව කියනවා. ඕක තමයි කෙටියෙන් කිව්වොත් රතන සූත්‍රයේ නිදන කථාව.

දැන් මේ රතන සූත්‍රය මේ පින්වතුන් කවුරුත් පරිත්‍රාණයක්, පිරිතක් හැටියට භාවිතා කරනවා. රතන සූත්‍රයේ - අපි විග්‍රහ කරනකොට තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙයි - බුද්ධ ධම්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගැඹුරු ගුණ පිළිබඳව සත්‍යක්‍රියා ස්වරූපී ගාථා මාලාවක් ඇතුළත් වෙන්නේ. එතකොට සත්‍යක්‍රියාවක් නම් සත්‍යය මොකක්ද කියල දැනගන්න සිද්ධ වෙනවා. අර්ථය සත්‍යය හරියට තේරුම් ගන්නේ නැතිව කරන සත්‍යක්‍රියාව ඒ තරම්ම ආනිසංඝ සම්පන්න නැහැ. ඒක නිසා අපි මේ ඉදිරියට කරන්න බලාපොරොත්තු වන විවරණයේදී ශබ්ද රසයට වඩා අර්ථ රසය ගැන සැලකිලිමත් වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. මේ පින්වතුන් බොහෝ විට පරිවර්තන ආදියෙන් මේවා දැනගෙනත් ඇති. ඒ නමුත් හැකිතාක් දුරට

හැම කෙනකුටම තේරුම් යන ආකාරයට අපි පළමුවෙන්ම මාතෘකාවට කරන ලද ගාථාවට එන්න කලින් රතන සූත්‍රයේ පිළිවෙලින් ගාථා වල අර්ථය කාල වේලා හැටියට විග්‍රහ කරන්න බලමු.

පළමුවෙනි ගාථාව මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා

‘යානිධි භූතානි සමාගතානි
භූමමානි වා යානිව අනතලිකෙකි
සබ්බෙව භූතා සුමනා භවනතු
අපොපි සකකච්ච සුණනතු භාසිතං’

එතනදී භූතයින් පිළිබඳ ආරාධනාවක් කියවෙන්නේ ‘යානිධි භූතානි සමාගතානි භූමමානි වා යානි ව අනතලිකෙකි’ යම් භූමාධු නැත්නම් පොළව ආශ්‍රිත හෝ අහසේ වාසය කරන හෝ භූතයින් මෙන් රැස්වෙලා ඉන්නවා නම් ‘සබ්බෙව භූතා සුමනා භවනතු’ ඒ සියලු භූතයෝ සොම්නස් වෙත්වා ‘අපොපි සකකච්ච සුණනතු භාසිතං’ මේ කියන වචනයට මේ භාෂිතයට හොඳට සවන් දෙන්නවා.

තසමා හි භූතා නිසාමෙථ සබ්බෙ
මෙතතං කරොථ මානුසියා පජාය
දිවා ච රතෙනා ච හරනති යෙ බලිං
තසමා හි නෙ රකඛථ අපපමතතා

‘තසමාහි භූතා’ එම නිසා ‘නිසාමෙථ සබ්බෙ’ හැමදෙනාම කන් දෙන්න ‘මෙතතං කරොථ මානුසියා පජාය’ මනුෂ්‍ය ප්‍රජාව කෙරෙහි මෙහි කරන්න. ‘දිවා ච රතෙනා ච හරනති යෙ බලිං තසමා හි නෙ රකඛථ අපපමතතා’ රැ දවල් දෙකේ බිලිපුජා ගෙනියනවා නම් යම් මනුෂ්‍යයින්, ඔවුන්ව එම නිසා අප්‍රමාදීව ආරක්‍ෂා කරන්න. අන්න එතන ඉඳලයි නියම සත්‍යක්‍රියාව ආරම්භ වන්නේ.

යං කිඤ්චි චිතතං ඉධ වා හුරං වා
සගෙහසු වා යං රතතං පණිතං
න නො සමං අතී තථාගතෙන
ඉදමපි බුද්ධෙ රතතං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවතී හොතු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

‘යං කිඤ්චි විතතං ඉධ වා හුරං වා සගෙහසු වා යං රතනං පණිතං’. මේ ලෝකයේ හෝ අනික් ලෝකවල හෝ දිව්‍ය ලෝක වල හෝ යම් වස්තුවක් යම් උතුම් රත්නයක් වෙයිද, ‘න නො සමං අඤ්චි තථාගතෙන’ ඒ කිසිම රත්නයක් තථාගත රත්නය හා තථාගතයන් වහන්සේ හා සම නැත. ‘ඉදමපි බුද්ධෙ රතනං පණිතං’ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ රත්න ස්වභාවය මෙයයි. ‘එතෙන සචෙචන සුවඤ්චි හොතු’ ඒ සත්‍ය බලයෙන් යහපතක්ම වේවා. ඒ බුදු ගුණ අළලා කළ සත්‍යත්වයයි.

බයං විරාගං අමතං පණිතං
යදජ්ඣගා සකාමුනී සමාහිතො
න තෙන ධමමෙන සමඤ්චි කිඤ්චි
ඉදමපි ධමමෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චි හොතු

‘බයං විරාගං අමතං පණිතං’ මේ ඔක්කොම නිවනට යෙදෙන නම් - තණ්හකඛයො කියල කියනව නිවනට ‘තණ්හකඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං’ කියනව. ඒක මේ පින්වතුන් අහල ඇති. බයං - ඒ තෘෂ්ණාව ක්‍ෂය කිරීමේ ස්වරූප ඇති, ‘විරාගං’ විරාග කියන එක නිවනටම නමක්, ‘අමතං පණිතං’ උතුම් වූ අමෘත තත්ත්වය ‘යදජ්ඣගා සකාමුනී සමාහිතො’ ශාක‍්‍ය මුනින්ද්‍රයන් වහන්සේ. ඒ යම් අර කියාපු තණ්හා ක්‍ෂය කිරීමක්, විරාගයක්, උතුම් අමෘත තත්ත්වයක් සමාධිමත්ව ලබා ගත් සේක්ද, ‘න තෙන ධමමෙන සමඤ්චි කිඤ්චි’ ඒ උතුම් නිර්වාණ ධර්මය හා සමාන කිසිවක් නැත. ‘ඉදමපි ධමමෙ රතනං පණිතං’ මෙයද ධර්මයේ රත්න ස්වභාවයකි. ‘එතෙන සචෙචන සුවඤ්චි හොතු’. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

‘යං බුද්ධසෙට්ඨො පරිචණණයි සුචිං’
සමාධිමානනතරිකඤ්ඤමාහු
සමාධිනා තෙන සමො න විජජති
ඉදමපි ධමමෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චි හොතු’.

‘යං බුද්ධසෙට්ඨො පරිචණණයි සුචිං සමාධිමානනතරිකඤ්ඤමාහු’ බුද්ධ ශ්‍රේෂ්ඨයන් වහන්සේ යම් සමාධියක් නිරන්තරයෙන්ම

වණිනා කළ සේකද, යම් සමාධියක් නුවණැත්තෝ ආනන්තරික යයි කියත්ද 'සමාධිනා තෙන සමො න විජ්ජති' ඒ සමාධිය හා සමාන සමාධියක් නැත. 'ඉදමපි ධමෙම රතනං පණිතං එතෙන සවෙචන සුවඪී හොතු'. මෙයද ධර්මයේ උතුම් වූ රත්න ස්වභාවයකි. ඒ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

දැන් මෙතන කියන කාරණය ටිකක් විස්තර කරන්න වෙනවා. මෙතන මේ කියන්නේ මාගී සමාධිය ගැන. 'යං බුද්ධ සෙට්ඨො පරිවණණයි සුවිං' යම් පිරිසිදු වූ සමාධියක් බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරන්තරයෙන් වණිනා කළ සේකද, බුද්ධාදී රහතන් වහන්සේලා එය හඳුන්වන්නේ ආනන්තරික සමාධිය කියලා. 'ආනන්තරිකං යං ආහු' එය ආනන්තරික නමින් හැඳින්වෙනවා. ඒ සමාධියට කිසිම සමාධියක් සම වෙන්නේ නැහැ කියල ප්‍රකාශ කරල තියනවා. ඒ කියන්නේ ලෝකෝත්තර වශයෙන්. ලෝකෝත්තර මාගී සමාධිය පිළිබඳව සඳහන් වෙන්නේ ආයඪී අෂටාංගික මාගීයේ - මේ පින්වතුන් දන්නවා - මේ මාගී අංග අටම එක සිතක ඉතාම ප්‍රබල අන්දමින් පහළ වන අවස්ථාවක් තමයි ඒ ලෝකෝත්තර මාගීය. ඒ මාගීයට අනතුරුවම එලයට වැටෙනවා. ඒකයි ඒකට ආනන්තරික සමාධිය කියලා කියන්නේ. ඒ මාගීය හා සමගම ඊට අනතුරුවම එලයට වැටෙනවා. ඒ සමාධිය ලෝකික වෙනත් කිසිම සමාධියකට සමවන්නේ නැහැ. ඒකයි මෙතන අදහස 'සමාධිනා තෙන සමො න විජ්ජති' මේ මාගී සමාධියයි. ධර්මයේ මාගී පැත්තයි මේ ප්‍රකාශ කරන්නේ.

'යෙ පුගලා අටඨ සතං පසඨා
චතාරි එතානි යුගානි හොනති
තෙ දකඛණෙය්‍යා සුගතස්ස සාවකා
එතෙසු දිනනානි මහපච්චානි
ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සවෙචන සුවඪී හොතු'

'යෙ පුගලා අටඨ සතං පසඨා' යම් පුද්ගලයින් අටදෙනෙක් සන්පුරුෂයින් විසින් ප්‍රශංසා කරල ලදද 'චතාරි එතානි යුගානි හොනති' ඒ අටදෙනා යුග හතරක් බවට පත්වෙනවා. මෙතන යුගල හතරක් තිබෙනවා. 'තෙ දකඛණෙය්‍යා සුගතස්ස සාවකා' සුගතයන් වහන්සේගේ දක්ෂිණාභී වූ පුද පඬුරු ලැබීමට සුදුසු වූ ශ්‍රාවකයෝ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වෙන්ද, 'එතෙසු දිනනානි' මේ සංඝයා වහන්සේලා කෙරෙහි දෙන ලද්ද - දෙන ලද දනය 'මහපඵලානි' මහත් ඵල වෙනවා. 'ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණිතං' මෙයද සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ උතුම් වූ රත්න ස්වභාවයකි. 'එතෙන සචේවන සුවඤ්චි හොතු'. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා.

'යෙ සුප්පයුතතා මනසා දළෙහන
නිකකාමිනො ගොතම සාසනමහි
තෙ පතතිපතතා අමතං විගයන්
ලද්ධා මුඛා නිබ්බුතිං භුඤ්ජමානා
ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචේවන සුවඤ්චි හොතු'

'යෙ සුප්පයුතතා මනසා දළෙහන නිකකාමිනො ගොතම සාසනමහි' - ඒ සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳවයි කියන්නේ යම් කෙනෙක් ගෞතම ශාසනයෙහි 'මනසා දළෙහන' දැඩි මනසකින් දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් 'නිකකාමිනො' කාය ජීවිත නිරපේක්ෂකව 'සුප්පයුතතා' වීථි කිරීම් වශයෙන් මැනවින් යෙදෙද්ද 'තෙ පතතිපතතා අමතං විගයන්' ඔවුහු අරහත් ඵලය නමැති ඒ ප්‍රාථමිකයට, ඒ තැනට පැමිණිලා 'අමතං' විගයන් අමාත්‍ය නමින් හැඳින්වෙන ඒ නිවනට බැහැරගෙන 'ලද්ධා මුඛා නිබ්බුතිං භුඤ්ජමානා' මුඛා කියන්නේ වියදමක් නැතිව නොමිලයේම ලැබෙත් ඒ නිවීම භුක්ති විඳින්නාහුය. 'ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණිතං එතෙන සචේවන සුවඤ්චි හොතු' මෙයද සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ වූ උතුම් රත්න ස්වභාවයකි. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

මෙතන ප්‍රකාශ කරන්නේ දැඩි චීර්යයෙන් මේ ශාසනයේ යෙදෙන අය 'යෙ සුප්පයුතතා මනසා දළෙහන - නිකකාමිනො ගොතම සාසනමහි තෙ පතතිපතතා' - ඔවුන් ඒ අර්හත් තත්ත්වයට පැමිණිලා ලද්ධා මුඛා නිබ්බුතිං ඔවුන් ලබන්නේ නිවීමක්. ඒ නිවීම කිසිම වියදමක් නැතිව ලැබුණු එකක්. දන් ලෝකයේ අනෙකුත් තෘෂ්ණා ආදී ආශාවන් - ඒ දැවීම් - යම් යම් දේවල් ලබා ගැනීමට තිබෙන ඒ දැවීම් ඒවා නිවෙන්නේ කියක් හරි වියදම් කරලා ඒවා ලබාගත්තහම. නමුත් මේ කියන නිවීම ලැබෙන්නේ හැම දෙයක්ම අත හැරීමෙන්. ඉබේම ලැබෙන නිවීමක් 'මුඛා' කියන්නේ ඒකයි. නොමිලේම ලැබෙන නිවීම

ලබාගෙන ඒක පරිභෝග කරනවා අරහත් එල සමාපත්තියෙන්. එයත් සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ ගුණයක් හැටියට දක්වන්නේ.

‘යථිඤ්ඛිලො පඨවිං සිතො සියා
චතුබ්භි වාතෙහි අසමපකම්පියො
තථුපමං සප්පුරිසං වදමී
යො අරිය සචචානි අවෙචච පසසති
ඉදම්පි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’

‘යථිඤ්ඛිලො පඨවිං සිතො සියා - චතුබ්භි වාතෙහි අසමපකම්පියො’ යම්සේ, ඉඤ්ඛිල කියන්නේ අතීතයේ නගර දෙරටු වල සිටුවන ලද දූඩි කණුවක්, ටැඹක්. යථා ඉඤ්ඛිලො - යථිඤ්ඛිලො පඨවිං සිතො සියා - පොළවේ හොඳට බහින හැටියට සිටවපු ටැඹක් ‘චතුබ්භි වාතෙහි අසමපකම්පියො’ සතර දිසාවෙන් එන කුණාටු වලින් කම්පාවෙන් නැහැ ‘තථුපමං සප්පුරිසං වදමී යො අරිය සචචානි අවෙචච පසසති’ ඒ සත් පුරුෂයා-සෝවාන් ආර්ය පුද්ගලයා, අවබෝධයෙන් ප්‍රඥාවෙන් ආර්ය සත්‍යයන් අවබෝධ කර ගනීද, ඒ පුද්ගලයා අන්න අර ඉන්ද්‍රිඛිලයට සමකොට කියමි. ‘තථුපමං සප්පුරිසං වදමී, යො අරිය සචචානි අවෙචච පසසති. ඉදම්පි සංඝෙ රතනං පණිතං එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’ මෙයද සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ උතුම් රත්ත ස්වභාවයයි. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

‘යෙ අරියසචචානි විභාවයනති
ගමහිරපඤ්ඤාන සුදෙසිතානි
කිඤ්චාපි තෙ හොනති භුසප්පමතතා
න තෙ භවං අට්ඨමං ආදියනති
ඉදම්පි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’

‘යෙ අරියසචචානි විභාවයනති ගමහිරපඤ්ඤාන සුදෙසිතානි’ ගමහිර ප්‍රඥ වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මනාකොට දේශනා කරන ලද ආර්ය සත්‍යයන් යම් කෙනෙක් අවබෝධ කර ගනිත්ද, කිඤ්චාපි තෙ හොනති භුසප්පමතතා - ඉදින් ඔවුහු බොහෝසේ ප්‍රමාද වූවාහු නමුත් ‘න තෙ භවං අට්ඨමං ආදියනති’ අටවන භවයක් ඔවුන් ගන්නේ

නැහැ. 'ඉඳමපි සංසෙ රතනං පණිතං එතෙන සවෙචන සුවඤ්චි හොතු'. මෙයද සංසයා පිළිබඳ උතුම් වූ රත්න ස්වභාවයකි. ඒ සත්‍යයන් යහපතක්ම වේවා. මේ කිව්වෙ සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳවයි. ඒ ආර්ය සත්‍යයන් - චතුරාර්ය සත්‍යයන් පළමුවෙනි වරට අවබෝධ කර ගත්තු එහෙම නැත්නම් ඒ නිවන ඇතිත්ම දුටුව, ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන් අවබෝධ කර ගත්තු අය, 'කිඤ්චාපි තෙ හොනති භුසපමන්තා'.

මෙතන විග්‍රහ කළ යුතු යමක් තියනවා. ඉදින් ඔවුහු බොහෝ සෙයින් ප්‍රමාදයට වැටුණේ වී නමුත් අටවෙනි භවයක් ගන්නේ නැහැ. සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව තිබෙනවා විග්‍රහයක්. ඇතැම් කෙනෙක් සෝවාන් වෙලා ඒ භවය තුළ ඊට ඇතට යන්නේ නැහැ. මේ පින්වතුන් දන්නවා නේ විශාඛා ආදී ඒ අයට කියන්නේ 'පමාද සේඛ' කියලා. ඒ අය සෝවාන් වුණා ඊට එහා සකදගාමී ආදී තත්ත්ව වලට යන්න නැහැ.

එබඳු අය මිය පරලොව ගියාට පස්සේ පන්ති තුනකට වැටෙනවා. අපි එහෙම කියමු. පන්ති තුනකට වැටෙනවා. ඒ සෝවාන් පුද්ගලයාගේ කෙළවර තියෙන්නේ අන්තිමට වැඩිම උනොත් හත් වරයි. ඒකයි මෙතන කියල තියෙන්නේ. නැවතත් අටවෙනි භවයකට යන්න නැහැ. ඒ කියන්නේ පමාද සේඛ කෙනෙක්, මේ ජීවිතයේදී ඉහළ මාර්ගීචල වලට ගියේ නැහැ. මිය ගියාට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා, ගණ තුනකට අයිති වෙනවා 'එකඛීජී, කොලංකොලො, සත්තකඛතතුපරම' කියලා. එකඛීජී කියලා කියන්නේ ඇතැම් සෝවාන් කෙනෙක් නැවත එක භවයයි ගන්නේ. හුගක් ඔය සද්ධා ආදී ඉන්ද්‍රියයන් දියුණු කළ අය වෙන්න ඇති එකඛීජී. කොලංකොලො කියන සෝතාපන්න පුද්ගලයා කුල දෙකක් තුනක් ඒ කියන්නේ නැවත හව උත්පත්ති දෙකක් තුනක් අරගෙන සසර දුක් කෙළවර කරනවා රහත් වෙනවා. සත්තකඛතතුපරම කියන්නේ ඊටත් වඩා ප්‍රමාද වූ කෙනා වැඩිම උනොත් හත්සැරයයි. අන්න ඒ ධර්මතාව අනුවයි මෙතන කියන්නේ. 'න තෙ භවං අටඨමං ආදියනති' අටවෙනි භවයක් ගන්න නැහැ. ඒකත් සත්‍යයක්. ඒක නිසයි ඒක සත්‍ය ක්‍රියාවක් උනේ. එතෙන සවෙචන සුවඤ්චි හොතු'. ඒ සත්‍යයන් යහපතක්ම වේවා!

‘සභාවසස දසසන සමපදය
තයසසු ධමමා ජහිතා භවනති
සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡතං ච
සීලබ්බතං වා’පි යදන්ථී කිඤ්චි

චතුහපායෙහි ච විපපමුනෙතා
ඡ වාහිධානානි අභබ්බො කාතුං
ඉදමපි සංඝෙ රතනං පඤ්ඤතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්ථී හොතු’

‘සභාවසස දසසන සමපදය තයසසු ධමමා ජහිතා භවනති’, සහ එම අසස දසසන සමපදය - ඒ සෝවාන් පුද්ගලයාගේ දර්ශන සම්පත්තිය හා සමගම, ‘තයසසු ධමමා ජහිතා භවනති’ ‘තයො ධමමා’ ධම් තුනක් අනභැරියා වෙනවා. ඒවා නැති වෙනවා ප්‍රභීන කළා වෙනවා. මොනවද ඒ ‘සකකාය දිට්ඨි විචිකිච්ඡතං ච සීලබ්බතං වා’පි යදන්ථී කිඤ්චි’ - සකකාය දිට්ඨිය, විචිකිච්ඡාව, සීලබ්බත පරාමාස. මේ පින්වතුන් අහල තියනවා ඔය සංයෝජන තුනක් සෝවාන් පුද්ගලයා නැති කරන බව. අන්න ඒකයි මේ කියන්නේ ‘චතුහපායෙහි ච විපපමුනෙතා’. ඒ වගේම ඒ පුද්ගලයා සතර අපායෙන් මිදෙනවා. ‘ඡ වාහිධානානි අභබ්බො කාතුං’ ඡ ව ආහිධානානි අභබ්බො කාතුං - ආහිධාන කියන්නේ පින්වතුනි, මේ ධම්මයේ තියනවා සෝවාන් පුද්ගලයාට කළ නොහැකි දැඩි පාප කම් හයක්. ඒවා හඳුන්වන්නේ ආහිධාන නමින්. ඡ කියන්නේ හය. ඒ ආහිධාන නමින් හැඳින්වෙන දැඩි පාප කම් සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් නොකළ හැකිය කියන එක තමයි ඡ වාහිධානානි අභබ්බො කාතුං. අභව්‍ය - ඒ පිළිබඳ අභව්‍යතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියනවා.

මොනවද ඒ හය? මව මැරීම, පියා මැරීම, රහතන් වහන්සේ කෙනකුගේ දිවි තොර කිරීම, බුද්ධ ශරීරයෙන් ද්වේශ සහගතව ලේ සෙල්වීම, සංඝ හේදය, අවසානයට කියන්නේ අනෙකුත් ශාස්තෘවරයෙකුගේ සරණ යාම මේ මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේය කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ හැර වෙනත් කෙනෙක් දැක්වීම. එබඳු ඒ හය කරන්න අභව්‍යයි, කළ නොහැකියි සෝවාන් පුද්ගලයාට. ඒකත් සත්‍යයක්. ඉදමපි සංඝෙ රතනං පඤ්ඤතං එතෙන සචෙචන සුවඤ්ථී

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

හොතු. මෙයද සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ උතුම් රත්න ස්වභාවයක්. ඒ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

‘කිඤ්චාපි සො කමමං කරොති පාපකං
කායෙන වාචා උද චෙතසාවා
අභබ්බො සො තසස පටිච්ඡාදය
අභබ්බතා දිට්ඨපදසස චුත්තා
ඉදම්පි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’

‘කිඤ්චාපි සො කමමං කරොති පාපකං’ ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා ඉදින් පාප කමීයක් කළේ වී නමුත් ‘කායෙන වාචා උද චෙතසාවා’, කයින්, වචනයෙන් හෝ සිතීන් යම් පාප කමීයක් කළේ වී නමුත් ‘අභබ්බො සො තසස පටිච්ඡාදය අභබ්බතා දිට්ඨපදසස චුත්තා’. ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා එය වසන් කිරීමට නොහැක්කේ වෙයි. දිට්ඨපද කියල කියන්නේ නිවන. නිවන දුටුවා වූ ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව අභව්‍යතාව - නොකළ හැකි බව කියන ලද්දේමය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේමය. ‘ඉදම්පි සංඝෙ රතනං පණිතං එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’ මෙයත් සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ උතුම් රත්න ස්වභාවයක්. ඒ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

‘චනප්පගුමෙඛ යථා චුසසිතගෙහ
ගිම්හාන මාසෙ පඨමසමීං ගිමෙහ
තථුපමං ධම්මචරං අදෙසයි
නිබ්බානගාමීං පරමං හිතාය
ඉදම්පි බුද්ධෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචෙචන සුවඤ්චී හොතු’

ලස්සන උපමාවක් එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන්නේ ‘චනප්පගුමෙඛ යථා චුසසිතගෙහ ගිම්හාන මාසෙ පඨමසමීං ගිමෙහ’ - යම්සේ ග්‍රීෂ්ම ඍතුවෙහි ප්‍රථම මාසයෙහි වන ලැහැබෙක අතු අග මල් පිපිල තියෙනවද ‘තථුපමං ධම්මචරං අදෙසයි’. අන්න එබඳු වූ ඒ උපමාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දීල තියෙන්නේ උන්වහන්සේ දේශනා කළ පර්යාප්ති ධර්මයටයි. අන්න එබඳු වූ ධර්මයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ

දේශනා කරල තියනවා. 'ඉදමපි බුද්ධෙ රතනං පණිතං එතෙන සචේවන සුවතී හොතු'. මෙයද බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ උතුම් රත්න ස්වභාවයයි. ඒ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

'වරො වරඤ්ඤා වරදෙ වරාහරො
අනුත්තරො ධම්මවරං අදෙසයි
ඉදමපි බුද්ධෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචේවන සුවතී හොතු'

'වරො' කියන්නේ උතුම් වූ. එතන බුදුරජාණන් වහන්සේට විශේෂණයක් හැටියටයි ඒ වචනය යෙදෙන්නේ. උතුම් වූ 'වරඤ්ඤා' උතුම් වූ නිවන දන්නා වූ, 'වරදෙ' උතුම් වූ නිවන දෙන්නා වූ, 'වරාහරො' උතුම් වූ නිවන ගෙන එන්නා වූ, 'අනුත්තරො ධම්මවරං අදෙසයි'. අනුත්තර උත්තරීතර බුදුරජාණන් වහන්සේ, උතුම් වූ ධර්මයක් දේශනා කළ සේක. 'ඉදමපි බුද්ධෙ රතනං පණිතං එතෙන සචේවන සුවතී හොතු'. මෙයද බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ උතුම් රත්න ස්වභාවයකි. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

ඊළඟට අපි මාතෘකා කළ ගාථාවට එනම්;

'බිණං පුරාණං නවං නතී සමභවං
විරතතචිත්තා ආයතිකෙ භවසමීං
තෙ බිණබීජා අචිරුළුභිවජ්ඤ
නිබ්බන්ති ධීරා යථා'යං පදීපො
ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණිතං
එතෙන සචේවන සුවතී හොතු'

'බිණං පුරාණං' පැරණි යමක් තිබුණා නම් එය ඤය වුණා. 'නවං නතී සමභවං' අලුතින් හට ගැනීමක්ද නැත. 'විරතතචිත්තා ආයතිකෙ භවසමීං' මේ රහතන් වහන්සේලා ගැන කියන්නේ. උන්වහන්සේලා 'ආයතිකෙ භවසමීං' අනාගත භවයක් පිළිබඳව නොඇලුණු සිත් ඇත්තාහු. 'තෙ බිණබීජා අචිරුළුභිවජ්ඤ' ඒ බිණ බීජ වූ. ඒවා පසුවෙලා තේරුම් කරනවා. ඒ බීජය ඤය කළා වූ 'අචිරුළුභිවජ්ඤ' ඡන්දය, ආශාව නැවත නොවැඩෙන ස්වභාවයක් ඇත්තා වූ 'නිබ්බන්ති ධීරා යථා'යං පදීපො', ඒ රහතන් වහන්සේලා, ඒ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ධර්මයන් වහන්සේලා, ඒ ප්‍රාඥයෝ මේ පහන මෙන් නිවී යෙත්. 'ඉදමපි සංඝෙ රතනං පණීතං එතෙන සචෙවන සුවතී හොතු'. මෙයද සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳ උතුම් රත්න ස්වභාවයයි. මේ සත්‍යයෙන් යහපතක්ම වේවා!

ඊළඟට තිබෙන ගාථා තුන සාමාන්‍යයෙන් නමස්කාර ගාථා තුනක්. අටුවා වල තිබෙන හැටියට මේ සජ්ඣායනා වෙන් පස්සේ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයාත් ඒ භූතයන්තුත් එකතු වෙලා තුණුරුවන් නැමදීමට පාවිච්චි කළ ගාථා තුනක් හැටියටයි කියවෙන්නේ.

'යානීධ භූතානි සමාගතානි
භූමමානි වා යානි ව අනතලිකෙඛ
තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං
බුද්ධං නමසසාම සුවතී හොතු'

අර කලින් කිව්ව ආකාරයට භූමියේ වසන්නාවූත්, අහසේ වසන්නාවූත් යම් භූතයින් මෙතන රැස් වූවාහුද 'තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං' දෙවියන් හා මනුෂ්‍යයින් විසින් පුදනා ලද තථාගතයන් වහන්සේට, ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර කරමු.

'යානීධ භූතානි සමාගතානි
භූමමානි වා යානි ව අනතලිකෙඛ
තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං
ධම්මං නමසසාම සුවතී හොතු'

ඉස්සෙල්ල විදියටමයි යම් භූමියේවූ හෝ අහසේ සිටිනා වූ භූතයින් මෙතන රැස්වී සිටිනවාද අපි සැවොම, ඒ කියන පුද්ගලයාත් මේ පිරිසට එකතු වෙලා. ඒකයි අර ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයාත් එකතු වූනා කියල කියන්නේ. තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං ධම්මං නමසසාම සුවතී හොතු - තථාගතයන් වහන්සේගේ දෙව මිනිසුන් විසින් පුදන ලද්ද වූ ධර්මයට නමස්කාර කරමු. යහපතක්ම වේවා!

තුන්වෙනුව කියන්නේ;

‘යානිධ භූතානි සමාගතානි
භූමමානි වා යානි ව අනතලිකෙක
තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං
සංඝං නමසසාම සුවතී හොතු’

යම්තාක් බුමාටු හෝ අභසේ වසන්තා වූ හෝ භූතයෝ මෙහි රැස්ව ගත්තාහුද, ‘තථාගතං දෙව මනුසස පූජිතං සංඝං නමසසාම සුවතී හොතු’ දෙවි මිනිසුන් විසින් පුදනා ලද තථාගත සංඝයා වහන්සේලාට නමස්කාර කරමු. සංඝ රත්නයට නමස්කාර කරමු.

මය අපි කිව්වේ රතන සූත්‍රයයි. අපි කලින් ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට මේක සත්‍යක්‍රියාව පදනම් කරගත්තු ආරක්‍ෂක මන්ත්‍රයක්. එබඳු දේවල් වලට මේ ශාසනයේ ඉඩ තිබෙන බව ඇතැම් කෙනෙක් මේවා ප්‍රශ්න කරන නිසා කියන්න වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථා වල මේ බුදු ගුණ වල මහිමය ප්‍රකාශ කරල තියනවා. ‘අගභසාද’ ආදී සූත්‍රවල. යම්තාක් සත්ත්‍වයින් සිටිනවා නම් අපා, දෙපා, සිවුපා, බුහුපා, රූපී, අරූපී, සඤ්ඤී, අසඤ්ඤී, නෙවසඤ්ඤී, නාසඤ්ඤී වශයෙන්, ඒ සියලු සත්ත්‍වයන් අතර තථාගතයන් වහන්සේ, තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ අග්‍රයි. යම් කෙනෙක් ඒ තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව, ප්‍රසාදය ඇතිකර ගන්නවා නම් ඒ ඇතිකර ගත්තේ අග්‍ර වූ පුද්ගලයා පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාවයි. ප්‍රසාදයයි. ‘අගෙහ බො පන පසනනානං අගෙහා විපාකො හොති’ අග්‍ර වූ තථාගතයන් වහන්සේ - බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රසාදය ඇතිකර ගත්තොත් ඒකෙ විපාකත් ඒ වගේම අග්‍රයි. ඒ විදියටම ප්‍රකාශ කරනවා ‘යාවතා භික්ඛවෙ ධම්මා සංඛතා අරියො අට්ඨච්චිකො මගෙහා තෙසං අගගමකොයති’. යම්තාක් සංඛත ධර්මයන් තිබේ නම් ඒ සංඛත ධර්ම අතර ආයථී අෂටාංගික මාර්ගීය ශ්‍රේෂ්ඨයි. අග්‍රයි. යම් කෙනෙක් ආයථී අෂටාංගික මාර්ගීය කෙරෙහි ප්‍රසාදයක් ඇතිකර ගන්නවා නම් ඒ ඇතිකර ගත්තේ උතුම්ම වස්තුවක් කෙරෙහි ප්‍රසාදයයි. එහි ආනිසංසත් විපාකත් ඒ වගේමයි.

ඒ වගේම ප්‍රකාශ කරනවා හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගත් හා හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හට නොගත් - සංඛත - අසංඛත ධර්මයන් වේ නම් ඒවා අතර අසංඛත වූ විරාගය නම් වූ නිර්වාණයම ශ්‍රේෂ්ඨයි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

උතුම් වූ ඒ නිර්වාණය කෙරෙහි ප්‍රසාදය ඇතිකර ගත්තොත් එහි ආනිසංසත් ඒ වගේමයි.

ඊළඟට කියනවා යම්තාක් ලෝකයේ සමූහයන් ගණයන් - පිරිස් සිටිනවා නම් ඒ පිරිස් අතර තර්කානුකූල සංඝයා වහන්සේලා අග්‍රයි. යම් කෙනෙක් ඒ අග්‍ර වූ සංඝයා වහන්සේලා ගැන ප්‍රසාදයක් ඇතිකර ගන්නවා නම් එහි විපාකත් අග්‍රයි. ඔන්න එතකොට ත්‍රිවිධ රත්නය වගේම මාග්ධී සත්‍යය හා නිර්වාණ සත්‍යය පිළිබඳව විශ්වාස කිරීම, ප්‍රසාදය ඇතිකර ගැනීම පවා ආනිසංස සම්පන්න බව ප්‍රකාශ වෙනවා.

ඒ වගේම ඇතැම් විට මේ පින්වතුන් පිරිස් පොත් වල තිබෙන නිසා දන්නවත් ඇති ධර්මය පරිත්‍රාණය කියලා පරිත්‍රාණයක් පිරිතක් කියනවා. ඒ පිරිස් දේශනය බුදුරජාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් දේශනා කළේ නඩුහබ වලින් මිදෙන්න වාගේ දේවල් වලට නොවෙයි. නිවන සඳහා උත්සාහ කරමින්, 'අරඤ්ඤගතො වා, රුක්ඛමූලගතො වා, සුඤ්ඤගාරගතො වා' ආදී වශයෙන්, ආරණ්‍යගතව, රුක්ඛමූලගතව, සුඤ්ඤගාරගතව ඉන්න සංඝයා වහන්සේලාට බණ භාවනා කරන අවස්ථාවේදී යම්කිසි හේතුවක් නිසා 'භයං වා, ඡම්භිතතං වා, ලොමහංසො වා' බියක්, තැති ගැනීමක්, ලොමුඩැහැගැනීමක් ඇතිවන අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මා මෙනෙහි කරන්න, මා සිහි කරන්න කියලා. 'මමෙව තසම්. සමයෙ අනුසසරෙය්‍යාථ'. මා ගැන සිහිය යොදන්න. කොහොමද සිහි කරන්නෙ? මේ පින්වතුන් දන්නවා 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සමමාසමබුද්ධො' ආදී වශයෙන්. එතකොට ඒ කැලේ වෘක්ඛමූලගතව සුඤ්ඤගාරගතව ඒ විදියට ඉන්න සංඝයා වහන්සේලාට භාවනාවේදී යම් උපද්‍රවයක් බියක් තැතිගැන්මක් ඇති උනොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දීල තියනවා ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කරන්නය. ඒ මෙනෙහි කිරීම තුළින්, සිහිපත් කිරීම තුළින් ඒ භය තැති ගැන්ම ලොමුඩැහැ ගැනීම නැතිවෙලා යනවා කියලා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා යම් හෙයකින් මා මෙනෙහි කරන්න බැරිනම්, මා සිහිපත් කරන්න බැරිනම් මේ සද්ධර්මය - ධර්මය සිහිකරන්න. ඉස්සෙල්ලා නව ගුණය, දූන් භය ගුණයකින් යුතු ධර්මය මෙනෙහි කරන්න 'සවාක්ඛාතො' ආදී පාඨයයි සඳහන් වෙන්නේ. ඒ මෙනෙහි කිරීම තුළින් අර බිය තැති ගැන්ම

ලොමුඩැහැ ගැනීම නැතිවෙනවා. ඒත් බැරින්ම මාගේ සංඝයා වහන්සේලා - තථාගත සංඝයා වහන්සේලා මෙනෙහි කරන්න 'සුපට්ඨන්ත' ආදී වශයෙන්. එතකොටත් අර විදියේ තැනි ගැනීම් නැති වෙනවා. එයින් අපට ජේතවා ඔය ධජග්ග පරිත්තයත් ආරක්‍ෂාව සඳහා සිහිකළ හැකි එකක්.

මේ පින්වතුන් පරිත්ත යන වචනය භාවිතා කළත් සමහර විට නිරුක්තිය දන්නේ නැතිව ඇති. පරිත්තාණ කියල කියනවා 'පරි' කියල කියන්නේ අවටින් හාත්පසින් කියන අර්ථයෙන්. 'ත්තාණ' කියල කියන්නේ ආරක්‍ෂාව, හාත් පසින් ආරක්‍ෂාව සලසන. දන් අර විසාලා මහ නුවරට හාත්පසින් ආරක්‍ෂාව සැලසුවා. හාත්පස කියන කොට පෙනෙන නොපෙනෙන නා නා විධ දේවල් වෙන්න පුළුවන්. විසාලා මහ නුවර රෝග පීඩා ආදිය මෙන්ම අමනුෂ්‍ය හය ආදිය තිබුණු නිසා. ඒක නිසා භාවනා යෝගීව සිටින සංඝයා වහන්සේලාට ඒ විදියේ අනියම් දේවල් ඇති වෙන්න පුළුවන්. පරිත්තාණ - අර විදියේ හාත් පසින් ආරක්‍ෂාව සලසන විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පිරිත් දේශනාව අනුමත කරල තියනවා.

ඒ වගේම අපේ ආරක්‍ෂාවට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ පිරිත ආරක්‍ෂා කර ගැනීම අපෙන් යුතුකමක්. මොකද එහෙම කියන්නේ ශත වර්ෂ ගණනක් තිස්සේ බොහොම දුකසේ ඒ භාණක පරම්පරාව කට පාඩමින් ප්‍රවේසමින් ආරක්‍ෂා කරන ලද මේ පිරිත් දේශනා දන් නා නා විධ බලපෑම් නිසා සමහර විට නොයෙකුත් සංගීත රැළි වලට අහුවෙලා - අර පිරිත් දේශනා දියවෙලා යනවා. අර්ථ රසය වෙනුවට ශබ්ද රසය කුළු ගැන්වෙනවා. ඒ විදියේ දෙයක් සමාජයේ වෙනවා. බොහෝ විට මේ පින්වතුන් වැඩිය ඇදිල යන්නේ ඒවටයි. සංගීතයට කොහොමටත් ඇදෙන එක පොඩි නිදහසට කරුණක් තියනවා අපි පිරිත් අහනවා කියලා. ඒත් සංගීතයක්. ඒක පසුබිම් සංගීතයක්. එතකොට මොකක්ද වෙන්තේ, අර්ථය දන්නේම නැතුව ගිලිහිලා යනවා. අපි රසය නැතිවෙලා යනවා. අර තරම් අමාරුවෙන් රැක ගෙන ආපු අල්පප්‍රාණ මහප්‍රාණ හේද ඇතිව බොහොම දුකසේ සංඝයා වහන්සේලා නිදි වරාගෙන දුර්භික්‍ෂ, නියං සායවල් මැද කට පාඩමින් රැකගත ආපු එක, දන් මේ තරම් යන්ත්‍ර

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සූත්‍ර තියන යුගයක, අපි ඒක දූෂණය කරනවා නම් කොහොමද ඒ වැඩේ.

මන්න මය නිසා තමයි පින්වතුනි, විශේෂයෙන්ම රතන සූත්‍රයේ තියෙන්නේ සත්‍යක්‍රියාවක්. බුදු ගුණ මෙනෙහි කරන්න නම් බුදු ගුණ පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාවත් ඇතිකර ගන්න ඕන. නිකම් මන්ත්‍ර නොවේ. ඇතැම් ආගම් වල මේ පින්වතුන් දන්නවා මය හින්දුන්ගේ හෙම, ඔවුන්ගේ තියනවා මන්ත්‍ර මය අප්ථ වේද ආදියේ. බලනකොට කිසිම අර්ථයක් නැහැ. නිකම් ශබ්ද මාලාවක් විතරයි. ඒකෙ යම්කිසි ගුප්ත ගුප්ත බලයක් තියනවා කියලා විශ්වාස කරනවා. ඒවා බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ විට ප්‍රතික්‍ෂේප කරනවා. ඒ වෙනුවට අර්ථවත් යමක් ඉදිරිපත් කරනවා. අපි මේ පින්වතුන්ට කලින්ම කියල ඇති මෙහි භාවනාවේ ඒ අර්ථ රාශිය.

ඒ වගේම කියල ඇති මහා මංගල සූත්‍රය අර්ථවත් කළ හැටි. අර දිට්ඨ මංගල, සුත මංගල, මුත මංගල කියල ඒ කාලයේ තිබුණු මිථ්‍යාමත ඉවත් කරලා අර්ථවත් මංගල කරුණු සමූහයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ, තමන්ම තමන්ගේ යහපත හදගන්න ආකාරය, ආත්මාරක්‍ෂාව සකස් කර ගන්නා ආකාරය එතන දැක්වුවා. මේ රතන සූත්‍රයේ තමන්ට නොපෙනෙන නොයෙකුත් බලවේග පවා අර ත්‍රිවිධ රත්නයේ බලයෙන් අපරිමිත ගුණ මහිමයෙන් මට්ටු කිරීමේ ශක්තියක් මෙහි තිබෙන්නේ. විශේෂයෙන්ම මෙනන කියවෙන්නේ සත්‍යයේ බලයයි. බුද්ධ කාලයේ පමණක් නොවේ බුද්ධෝත්පාද කාල වල පමණක් නොවේ, අපට ජාතක කථාවල දැනගන්න ලැබෙන හැටියට මේ සත්‍යක්‍රියාව කියන එක අබුද්ධෝත්පාද කාල වල පවා විශ්වයේ පවතින යම්කිසි ශක්තියක්. සත්‍යය ශක්තියක්. ශක්තියක් නැති ක්‍රියාවක් නැහැනෙ. සත්‍යය මොකක්ද වත් දන්නෙ නැතිව සජ්ඣායනා කරනවා නම් එතන සත්‍යක්‍රියාවක් නැහැනෙ. අන්න ඒක නිසා තමයි අපි මෙව්වර වෙහෙස වුණේ මේ පින්වතුන් කාටත් සමහර විට කටපාවම් හොදට සජ්ඣායනා කරන මේ ගාථාවල අර්ථය මතු කරලා දෙන්න.

අර කියාපු කාරණය නිසා මේ ශබ්ද රසය ඉස්මතු වෙනවා. සමහර විට පිරිත් සජ්ඣායනාවේදී ඒ වචන වල අර්ථය මැකිල යන ආකාරයට එහෙමත් සජ්ඣායනා වෙනවා දැන්. අපි මේව කියන්නේ

ශාසනයේ කාටවත් පහර ගහන්න නොවෙයි. මේ ශාසනය රැක ගැනීමේ ආශාවෙන්.

ඉතින් මේ පින්වතුන් ඒවාට ධෛර්යය දුන්නොත් ඒවායේ තියන අර්ථ රසය, ගම්භීර අර්ථය යටපත් වෙනවා. කොයි තරම් ගැඹුරු අර්ථ සමුදයක්ද මේ රහත සූත්‍රය තුළ තියෙන්නේ කියන එක දැන් මේ පින්වතුන්ට පැහැදිලි වෙන්න ඇති. දැන් ඒ ටික කිව්වේ තවත් අමතර විස්තර වශයෙන්.

දැන් අපි මාතෘකා වශයෙන් මතුකළ ගාථාවේ තව විස්තර ටිකක් විශේෂයෙන් කිව්වොත්, 'බිණං පුරාණං නවං නතී සමභවං' - මේ පුරාණ කියන එක, අපට කියන්න පුළුවන් පැරණි කමී කියලා. එතකොට පැරණි කමී ක්‍ෂය කළා නම් බුදු, රහතුන් වහන්සේලාට කමී විපාක දෙන්නේ කොහොමද කියලත් ඇතැම් කෙනෙක් අහන්නත් පුළුවන්. ඇතැම් කෙනෙක් කියනවා බුදු, රහතුන් වහන්සේලාට කමී විපාක දෙන්නේ නැහැ කියලා. නමුත් මෙන්න මෙතන යම්කිසි ගැඹුරු කාරණයක් තියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේම එක් අවස්ථාවක සංඝයා වහන්සේලාට දේශනා කළ සූත්‍රයක් 'නව පුරාණානි භික්ඛවෙ කමමානි දෙසිසසාමි'. මහණෙනි, මම නුඹලාට දේශනා කරනවා නව, පුරාණ කමී. ඒ කියන්නේ නව කමීයි, පුරාණ කමීයි.

නමුත් උන්වහන්සේ පළමුවෙන්ම ඉදිරිපත් කරන්නේ විග්‍රහයේදී පුරාණ කමී. මොකක්ද මහණෙනි, පුරාණ කමී කියල කියන්නේ. ඔන්න එක එකක් දක්වනවා. 'වක්ඛං භික්ඛවෙ පුරාණං කමමං අභිසංඛතං, අභිසංවෙතයිතං වෙදනීයං දට්ඨබ්බං'. මහණෙනි, ඇස කියන්නේ පැරණි කමීයක්. 'අභිසංඛතං, අභිසංවෙතයිතං' කමීය තුළින් අපි ඇති කරගත්තු චේතනා ශක්තිය තුළින් ඇති කරගත්තු ඒවගේම 'වෙදනීයං දට්ඨබ්බං' විඳින්න දීපු එකක්.

ඒක දැන් මේ පින්වතුන් හිතල බලන්න ඕන. දැන් මේ පින්වතුන් සමහර විට අහල ඇති වක්ඛපාල ස්වාමීන් වහන්සේ ගැන. උන්වහන්සේ රහත් වෙනවත් එක්කම ඇස් නැති වුණා. අතීත කමීයක් නිසා අත් වුණා. ඊළඟට ඊටත් වඩා පැහැදිලි කාරණයක් නේද, මේ කවුරුත් දන්නවානේ බුද්ධ ශාසනයෙහි සිටි සෘද්ධිමතුන් අතර අග්‍ර වූ ඒ මහා මොග්ගල්ලාන මහ රහතන් වහන්සේ ඉතාමත්ම ඇත අතීතයේ,

කියන්නත් බැරි තරම් ඇත අතීතයේ තමන්ගේ මවුපියන් ගහල කුඩු කරල මැරූ ඒ පාප කමියට හොරු පන්සියයක් දෙනා ඇවිල්ල ඒ ශරීරය කුඩු කළා. ඇහැ ගැන කියාපුව වගේම අතින් ඉන්ද්‍රියන් ගැනත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අපි දැන් කිව්වනේ 'වක්කුං භික්ඛවෙ පුරාණං කමමං අභිසංඛතං, අභිසංවෙනයිතං වෙදනීයං දට්ඨබ්බං'. වෙදනීයං - විදින්න දීපු එකක්. මේ පින්වතුන් දන්නවා වක්කු, සොත, සාන, ජීවහා, කාය, මන - ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන. ඔය කියාපු ඉන්ද්‍රිය හයම අපටත් බුදුරජාණන් වහන්සේටත්, රහතන් වහන්සේලාත් ඇතුළුව, ලැබිල තියෙන්නේ 'අභිසංඛතං අභිසංවෙනයිතං' අතීත කමී ශක්තීන් නිසා. ඒ වගේම 'වෙදනීයං දට්ඨබ්බං' ඒවා අපිට විදින්න වෙනවා. ඒ විදීම බුදු රහතුන්ටත් සමානයි. එතකොට ඒ විදීම ඉවරවෙන්නේ කොයි අවස්ථාවෙද? රහතන් වහන්සේලාගේ 'අනුපාදිසෙසා නිබ්බාන ධාතු' කියන අවස්ථාවේදී. ඒකයි මෙතන කියන්නේ.

ඇතැම් රහතන් වහන්සේලා අර්භත්වය ලබා ගන්නවාත් එක්කම ජීවිතය නැති වෙනවා. ඒ අයට කියන්නේ 'සමසීසී'. එහෙම නැත්නම් ජීවත් වෙන්න වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේටත් එය කොච්චර කල්පයක් ඉන්නය කිව්වත් ඒත් බැරිඋනානෙ. ඒ අතීත කමී නිසා මේ ශරීරයේ අර තරම් කායික වේදනා ආදිය විදින්න සිද්ධ වුණේ. ඒවා සවිස්තරව පොත්වල නැතත් යම්කිසි කමියක් නිසා. මොකද මේ ඇසත්, කණත්, නහයත්, දිවත්, කයත්, මනත් අපට දීල තියෙන්නේ විදපත් කියලා. අපි මාරයාගෙන් ඉල්ලුවානේ තණ්හාවත් අවිද්‍යාවත් නිසා. මාරයා දුන්නා විදපත් කියලා. ඉතින් විදින්න ඕන. හොඳ පැත්තත් එහෙමයි. දැන් මේ අපටත් කණ්ණාඩි පළඳින්න සිද්ධවෙලා තියෙන්නෙ ඒක නිසානෙ. විදපත් කියලා ඒකත් දුන්නා. මේ පින්වතුන්ට ටිකක් තේරෙන්නයි ඒ කිව්වෙ. අන්න එහෙමයි තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ 'බිණං පුරාණං'. ඒ අවස්ථාවේදී තමයි පැරණි කමී ගෙවිල ඉවරයි ඔක්කොම.

'නවං නඤ්ඤි සමභවං' අන්න එතන කියන්නේ නැවතත් භවයක් හටගන්න කමී, ඒව නැහැ රහතන් වහන්සේලාට. අන්න ඒ ටික උන්වහන්සේලා අවිද්‍යාව ඤය කිරීමේදී, සංස්කාර සංසිදීම දුටුවා. ඒ වගේම තෘෂ්ණාව ඤය කිරීමෙන් - තණ්හාව කිව්වහම කාම තණ්හා,

භව තණ්හා, විභව තණ්හා. එතකොට භව තණ්හාවත් ඤාය කලා. ඒක නිසා 'භවෙ න රජ්ජති සමභවෙ න රජ්ජති'. නැවත භවයක් පතන්නේ නැහැ. ඇල්මක් නැහැ. ඒකයි 'නවං නඤ්ඤි සමභවං' නැවත භවයක් නැහැ. 'විරතනවිතතා ආයතිකෙ භවසමිං' - 'ආයතිකෙ භවසමිං' කියන්නේ අනාගත භවයක් පිළිබඳ ආශාවකුත් නැහැ. 'විරතනවිතතා' ඒ පිළිබඳ ආශාවක් නැහැ.

දැන් ඇතැම් කෙනෙක් අපි ධර්මය විග්‍රහ කරන ආකාරයට අකැමැති වෙන්නේ රහතන් වහන්සේලා උචෙජඳ වෙනවනෙ. ඊට පස්සෙ නැහැනෙ. තණ්හාව නැත්නම් මොකටද අපි රහතන් වහන්සේලාට තව ජීවිතයක් දෙන්නේ. බඩගින්න නැති කෙනාට කවන්න යන්නේ මොකටද? පිපාසය නැති කෙනාට පොවන්න යන්නේ මොකටද? තෘෂ්ණාව නැති රහතන් වහන්සේලා නැවතත් භවයේ හිටවන්න යන්නේ - අර කියාපු සියදෝරිස් නිවන ඉදිරිපත් කරන්නේ මොකටද? 'විරතනවිතතා ආයතිකෙ භවසමිං' තවත් භවයක් පිළිබඳ විරත්ත සිතේ ඇල්මක් නැහැ.

'තෙ බිණ්ඤ්ජා' අන්න එතන තවත් ගැඹුරු කාරණයක් කියනවා. මොකක්ද මේ 'බිණ්ඤ්ජා' කියල කියන්නේ. බිජය කියල ධර්මයේ හඳුන්වන්නේ - බුදුරජාණන් වහන්සේගේ එක් දේශනාවක තියනවා 'කමමං ඛෙතතං විඤ්ඤාණං බිජං තණ්හා සිනෙහො'. නැවත උපත ගැන කථා කරන කොට දැන් ඕවා බොහෝවිට උගතුන් දන්නෙත් නැතිව ඇති. 'කමමං ඛෙතතං' කමීය කෙතක්. 'විඤ්ඤාණං බිජං' විඤ්ඤාණය බිජය. 'තණ්හා සිනෙහො' තණ්හාව දිය සිරාව. එතකොට බිජයක් වැඩෙන්න නම් දිය සිරාවක් ඕන. ඒ වගේම බිමකුත් ඕනෙ. එතකොට අන්න බිමත් නැති කරල රහතන් වහන්සේලා.

අර දේශනාවෙන් තව ටිකක් එකතු කරනවා නම්, දැන් අපි කිවුවන 'පුරාණං කමමං' කියල. ඒ දේශනාවෙම තියනවා 'නවං කමමං' කියලා. ඒ කියන්නේ මේ ජීවිතය තුළ කයින්, වචනයෙන්, මනසින් කරන කමී. කෙනකුට කියන්න පුළුවන් ඇයි රහතන් වහන්සේලා නිකම් ඉන්නවද? බුද්ධ පූජා ආදී නා නා විධ දේවල් කරනවා නේද. ඒවායින් කමී රැස්වෙන්නේ නැහැ. නැවත භවයක් හටගන්න ඕන කමී රැස්වෙන්නේ නැහැ එතන. දැන් එතකොට අපි මේ කියන්න ගියේ 'කමමං ඛෙතතං, විඤ්ඤාණං බිජං, තණ්හා සිනෙහො'

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කම් නමැති කෙතේ සාමාන්‍ය පුද්ගලයාගේ විඤ්ඤාණය නම් පැලවෙනවා. පැලවෙන්නේ මොකද, තණ්හා තෙතමනයත් තිබෙන නිසා.

ඊළඟට ඔන්න ගැඹුරු කාරණයක් තියනවා. 'බිණබිජා' කියල කියන්නේ මොකද, රහතන් වහන්සේලාගේ විඤ්ඤාණ බිජය පැලවෙන්නේ නැත්තේ ඒකේ මදය නැහැ. ඒ බිජයේ තියන මදය ගලවල දල. මොකක්ද ඒ මදය? නාමරූපය. මේ උපමාව ඒ විදියටම නැහැ මේ සූත්‍ර දේශනාවේ. අපි මේ පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න කියන්නේ. එතකොට ඒ ටික තමයි ධර්මය ඇසුරෙන් කියනවා නම් එබඳු ඒ රහතන් වහන්සේලාගේ විඤ්ඤාණය හඳුන්වන්නේ අනිදස්සන විඤ්ඤාණය නමින්. අනිදස්සන විඤ්ඤාණය - මේක බොහෝ උගතුන්ට මේ කාලයේ හැටියට නොපැහැදිලි තැනක්. අනිදස්සන විඤ්ඤාණය කියල කියන්නේ ඒ විඤ්ඤාණයේ නාම රූපයක් පෙන්වුම් කරන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ නාමරූපය විනිවිද යන ප්‍රඥාවක් රහතන් වහන්සේලා ලබාගත තිබෙන නිසා. නාම රූපයේ ඇලෙන්නෙ, ගැලෙන්නෙ, පැටලෙන්නෙ නැහැ.

ඒ නිසා ඒ විඤ්ඤාණය ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම් නිරුද්ධ විඤ්ඤාණයක්, නිරෝධ වෙලා. විඤ්ඤාණ නිරෝධය රහතන් වහන්සේලා අරහත් ඵල සමාපත්තියේදී අත් විදිනවා. ඒ ඵල සමාපත්ති සිතමයි රහතන් වහන්සේලාගේ අවසන් අවස්ථාවේදී ඉදිරිපත් වෙන්නේ. ඒ නිසා තමයි නැවත භවයකට යන්නෙ නැත්තෙ. 'තෙ බිණබිජා අවිරුළුභිවජ්ඤා'. ඒක නිසා අර ඡන්දය තමයි තණ්හාවේ ගිරිය කියල කියමු. පැලැටියක් පැලවෙනකොට ගිරියක් ඇදෙනවනෙ. ඒ වගේ තණ්හාවේ ඇහැට නොපෙනෙන පැත්ත තමයි ඡන්දය නමින් හැඳින්වෙන්නේ. දැන් මේ කාලයේ තියන ඡන්දය නොවෙයි. යමකට කැමැත්ත ඇති වුණාට පස්සෙ තමයි ඔක්කොම. ඡන්ද කියන එකේ තියනවා ඔනෑකම, කැමැත්ත පිළිබඳ යම්කිසි සියුම් තත්ත්වයක්. සියුම් විදියටයි ඒක ඇති වෙන්නේ. අවිරුළුභිවජ්ඤා කියන්නේ ඡන්දය පැන නගින්නේ නැහැ. කම් ඤය කළා. ඒ වගේම නාම රූපයත් අවබෝධ කර ගත්තම නාම රූපයෙන් මිදුණා. 'තෙ බිණබිජා අවිරුළුභිවජ්ඤා, නිබ්බන්ති ධිරා යථායං පදිපො'.

අන්ත එතකොට තමයි රහතන් වහන්සේලාගේ ඒ පරිනිර්වාණ අවස්ථාව. පහතක් නිවුණා වගේ වෙච්ච කාරණය සම්පූර්ණ වෙන්තේ. පහතේ තෙලුන් ඉවරයි, වැටියක් ඉවරයි, ඒක තමයි නිවන කියල කියන්නේ ඒ නිවීමයි. ඒ නිවනේ තත්ත්වය අමෘතය කියල කියන්නේ මොකද, ඒ මරණ භයත් නැහැ ඒ අවබෝධය තියන කෙනාට වෙන එකක් තබා සෝවාන් පුද්ගලයාට පවා යන්තමින් නිවන දුටු පුද්ගලයාට පවා ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙනවා. මොකද මොහොතකට විදුර්ගාඥන ශක්තිය තුළින් මේ පඤච උපාදනස්කන්ධය අතහැරෙනවා. ඒ අතහැරීම තුළ අඹුතුම, පුදුම විදියේ ලෝකයා හිතන්නෙ නැති විදියේ ලෝකෝත්තර සැනසීමක් ශාන්තියක් අත් දකිනවා. ඒකම තමයි වඩාත් ප්‍රකට වෙන්නේ. ඉහළම මට්ටමින් ප්‍රකට වෙන්නේ සියලු සංයෝජන ඉවත් කළ අවස්ථාවේදී රහතන් වහන්සේට.

උන්වහන්සේලා අරහත් ඵල සමාපත්තියේදී අර අමෘතතවය පරිභෝග කරනවා, භුක්ති විඳිනවා. ඒ භුක්ති විඳීම නිසා එතන තියෙන්නේ මරණය නැති බව පිළිබඳ සුවයයි. මරණ භයනෙ කාටත් තියෙන්නෙ. ඒ අමෘතතවය පිළිබඳ ඒ සුවය සවභාවිකයි. කය අතහරින්නේ නැතිව සිතෙන් උපාදනය අතහැරීම පමණකින් ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගත්ත නම් 'දිට්ඨව ධමම' මෙලොවම කය අතහරින වෙලාවට ඉදිරිපත් වෙන්නේ ඒකයි.

ඒක නිසා තමයි 'තෙ ඛණ්ණිජා අවිරුළුභිව්ඡ්ඤ නිබ්බනති ධීරා යථා'යං පදීපො' ඒ පහනට තවත් තෙල් වැක්කෙරෙන්නෙ නැහැ. තවත් වැටි දමන්නෙ නැහැ. පහන නිවුනා වගේ.

මේ පින්වතුන්ට අපි මේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් රතන සූත්‍රයේ අර කියපු අර්ථ රසය මතුකර දෙන්න උත්සාහ කළා. අපට වඩා හොඳ මිහිරි කට හඬ ඇති ගායකයින් ඉන්නවා. සමහර විට මේ පින්වතුන් මේවා අපි තැටිගත කළත් මේවාට සවන් දෙන්නත් වැඩි කැමැත්තක් නැති වෙන්න පුළුවන්. කෙසේ හෝ වේවා අපි මේ මාතෘකාව ඉදිරිපත් කරන්න කල්පනා කළේ දැන් එන්න එන්නම මේ වටිනා රතන සූත්‍රය අභාවයට යන්න ඉඩ තියන නිසයි. මේ නුවණැති පින්වතුන් ඒක නිසා මේවායේ අර්ථ රසය සැලකිල්ලට අරගෙන - සත්‍ය ක්‍රියාවක් හැටියටම - සතිය ගිලිහීම නිසා සමහර විට අර්ථ රසය අමතක වෙන්න පුළුවන්. උත්සාහ කරන්න ඕන. සජ්ඣායනා කරන අවස්ථාවේදී පවා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සත්‍යක්‍රියාවක් හැටියටම කරන්න. බුදු ගුණ, දහම් ගුණ, සඟ ගුණ. එහෙම නැත්නම් අපට බොහොම ලේසියි ලක්‍ෂ වාරයක් පිරිත් සජ්ඣායනා කරන්න මේ වගේ යන්ත්‍රයක් උපකාර කරගන්න පුළුවන්. මහන්සි වෙන්න ඕන නැහැ ලක්‍ෂ වාරයක් සජ්ඣායනා කරන්න. දැන් තියන යන්ත්‍රයක් යොදා ගන්න පුළුවන්. අන්න එතකොට සත්‍යක්‍රියාවක් වෙන්නෙ නැහැ.

මේ ටික අපි කියන්නේ මේ පින්වතුන්ට දැන් බොහෝ දෙනා ඇදිල යනව ඔය වගේ දේවල් වලට. ඒ තුළින් ගිහි පැවිදි දෙකොටසම පරිහානියට පත් වෙනවා. ඒ එක්කම ඊටත් වඩා භයානකයී ඉදිරි පරම්පරාවට මේ ශත වර්ෂී ගණනක් ආරක්‍ෂා කරගත ආපු වටිනා සූත්‍ර වලින් ඉතිරි වෙන්නේ ශබ්දය විතරයි. බොල් හඬක් විතරයි. අන්න ඒ නිසා ඇත්තටම අද දවසේ මේ පින්වතුන් කවුරුත් බොහොම ප්‍රිය කරන හැම දෙනාම අහන මතක් කරන අද උදයේ පවා මතක් කළා පිරිත් ගැන. හැම දෙනාම අහන්න කැමති පිරිතක්, අපි අර කිව්ව විදියට මේ පින්වතුන්ට අර්ථවත්ව ඉදිරිපත් කිරීමට උත්සාහ කළා. මෙයින් ප්‍රයෝජන ගන්න. මේ පින්වතුන්ගේ එදිනෙදා ජීවිතයටත් භාවනාවටත් හාත්පස ආරක්‍ෂාවක් පරිත්‍රාණයක් හැටියට පාවිච්චි කරන අතර ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගුණ තුළට වඩ වඩාත් කිට්ටු වෙලා, අප කවුරුත් බලාපොරොත්තු වෙන මේ රතන සූත්‍රයේත් කියවුණු ඒ උතුම් බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයෙන් අපට ලබාගන්න පුළුවන් අපගේ විමුක්තිය, සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අර්හත් යන මාගී එල සාධනය තුළින් අපට ලබාගැනීමට මේ දේශනාවත් උපකාර වේවා! කියා අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අවිච්චියේ සිට අකනිටා දක්වා යම්තාක් සත්ත්‍ව කෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාවත්, ධර්ම ශ්‍රවණයත් මගින් ජනිත පින් අනුමෝදන් වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් වූ අමා මහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියල මේ ගාථා කියල පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

60 වන දේශනය

60 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 177)

‘නමො තසස හගචනො අරහනො සමමා සමබුද්ධිසස’

මනුජසස පමතතචාරිනො - තණහා වඩස්ති මාලුචා විය
සො පලචති හුරා හුරං - ඵලමීච්ඡං ව වනසමීං වානරො

යං ඵසා සහතී ජමමී - තණහා ලොකෙ විසතතිකා
සොකා තසස පවඩස්නති - අභිච්චං ව බීරණං

යො චෙතං සහතී ජමමීං - තණහං ලොකෙ දුරච්චයං
සොකා තමහා පපතනති - උදබ්බිඤ්ච පොකබරා

තං චො වදමී හදදං චො - යාවනෙතස්ස සමාගතා
තණහාය මූලං බණථ - උසීරසොච බීරණං
මා චො නළංච සොතොච - මාරො හඤ්ඤි පුනප්පුනං

කරොථ බුද්ධච්චනං - බණො චො මා උපච්චගා
බණාතීතා හි සොචනති - නිරයමහි සමප්පිතා

පමාදෙ රජො - පමාදනුපතිතො රජො
අප්පමාදෙන විජජාය - අබබ්භෙ සලලමතතනො’ති

- මාලුචිකාපුතත ථෙරගාථා සු.නි. ථෙරගාථා

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ඉපදෙමින් මැරෙමින් අපි යන මේ සංසාර ගමන යන්නේ තණහාව නිසා බව තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදළා. පුනර්භවයට මූලික හේතුව වන නිසාම තණහාව ‘පොනොහවිකා’ නමින් හඳුන්වලා තිබෙනවා. තණහාව මුලිනුපුටා දමන තුරු සත්ත්වයා මේ සංසාරයේ හතීලලා දුවනවා. අද මේ මාතෘකා කර ගත්තු ගාථා පෙළෙන් දැක්වෙන්නේ තණහාවේ ස්වභාවයයි. තණහාවේ ආදීනව පක්‍ෂයයි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ටෙරගාථා පාළියේ මාලුඞ්කාසුත්ත ටෙර ගාථාවට අදළ නිදන කථාව පිළිබඳව අටුවාවේ දැක්වෙන හැටියට මේ ගාථා දේශනා කළේ මාලුඞ්කාසුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ. උන්වහන්සේ පිළිබඳව දැක්වෙන ප්‍රවෘත්තිය මේකයි. මේ මාලුඞ්කාසුත්ත භාමුදුරුවෝ සැවැත් නුවර උසස් කුලයක, පවුලක ඉපදුන කෙනෙක්. මාලුඞ්කාසා කියන මවගේ නම ඇසුරෙන් මාලුඞ්කාසුත්ත නමින් හැඳින්වුණා. ගිහිගෙයි කාලයක් වාසය කරලා ගිහිගේ ගැන කලකිරිලා ගිහිගෙයින් නික්මිලා ප්‍රවෘත්තාව ලැබුවේ පරිබ්‍රාජකයින් අතරෙයි. එතකොට පරිබ්‍රාජකයින් අතර කාලයක් ඉඳලා යම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙලා ධර්මය අහලා පැවිදිවෙලා විදර්ශනා වඩලා රහත්වුණා. රහත්වුණාට පස්සේ ඥාතීන්ට අනුග්‍රහ වශයෙන් තමන්ගේ උපන් ගමට නැත්නම් ගිහි ගෙදරට වැඩම කළ අවස්ථාවේදී ඥාතීන් ප්‍රණීත ආහාර පාන වලින් සංග්‍රහ කරලා දනය පූජා කලා. ඒ එක්කම මේ ස්වාමීන් වහන්සේ පොළඹවලා නැවත ගිහිගෙට ගන්න බලාපොරොත්තුවෙන් ඒ සන්තක ධනය ඉදිරිපිට රැස්කරලා එකතු කරලා ආරාධනා කලා. මේ සියල්ල භාමුදුරුවන් වහන්සේගේයි. ස්වාමීන් වහන්සේ නැවත ගිහි ගෙට ඇවිල්ලා ගිහියෙක් වෙලා අඹුදරුවන් පෝෂණය කරන්න මේ ධනයෙන් කියලා. ඒ අවස්ථාවේ උන්වහන්සේ අහසට පැන නැගිලා මේ ගාථා වලින් මේ තණ්හාවේ ආදීනව පක්‍ෂය ප්‍රකාශ කළ බවයි අටුවාවේ තියෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන් මේ සමහර ගාථා බුද්ධ වචන වශයෙන් 'ධම්මපදයේ'ත් සඳහන් වෙනවා. මේ ගාථා කීපයේ අර්ථය ඉතාම ගැඹුරුයි. අපි ඒක සාමාන්‍යයෙන් තේරුම් ගන්න බලමු.

'මනුජ්ජස පමතතචාරිනො - තණ්හා වඩවති මාලුඞ්කා විය' - ප්‍රමාදයට වැටී හැසිරෙන මනුෂ්‍යයාගේ තණ්හාව මාලුඞ්කා වැල වගේ වැඩෙනවා.

'සො පලවති හුරා හුරං - එලම්ච්ඡං ව වනසමිං වානරො' - ඒ තැනැත්තා පලකුරු බලාපොරොත්තුවෙන් වනයේ හැසිරෙන වඳුරෙක් වගේ ඔබ්බෙනාබ එහාට මෙහාට පැන පැන යනවා සංසාරයේ

'යං එසා සහති ජමමී - තණ්හා ලොකෙ විසතතිකා' - ලෝකයෙහි ඉතාමත්ම ලාමක වූ ඇලෙන සුලු ස්වභාවය ඇත්තාවූ 'විසතතිකා' නමැති තණ්හාව විසින් යමෙකු මැඩපවත්වයිද

‘සොකා තසස පවඩ්ඵනති - අභිවට්ටං ව ඛීරණං’ - ඒ තැනැත්තාගේ ශෝකයන් වැඩෙනවා හරියට වැහි දිය වැටුණු ඛීරණ පඳුරක් වගේ.

‘යො වෙනං සහතී ජමමිං - තණහං ලොකෙ දුරච්චයං’ - යම් කෙනෙක් ලෝකයේ ඉක්මවීමට අපහසු මේ ලාමක තණහාව මැඩ පවත්වයිද,

‘සොකා තමහා පපතනති - උදබ්බුච පොකඛරා’ - ඔහුගේ ශෝකයෝ ඔහු කෙරෙන් ගිලිහී වැටෙනවා. හරියට තෙළුම් පතෙන් දිය බින්දු වැටෙන්නා වගේ.

‘තං වො වදමී හද්දං වො - යාවනෙතඤ්ඤා සමාගතා’ - මෙතන රැස්වූ ඔබ සැමට මම කියනවා, ඔබ සැමට යහපතක්ම වේවා!

‘තණ්හාය මූලං ඛණථ - උසීරජොච ඛීරණං’ - ඛීරණ පඳුරේ ‘උසීර’ කියන ඛීරණ අල බලාපොරොත්තුවෙන් මූල භාරන්නා වගේ තණහාවේ මූල භාරන්න.

‘මා වො නළංච සොතොච - මාරො හඤ්ඤි පුනපුනනං’ - මහ සැඬවතුරකට බටගස් සිඳිලා යන්නා වගේ තමන්ව ඒ තණහා සැඬවතුරට ගසාගෙන යන්න ඉඩ තියන්න එපා. එහෙම නැත්නම් නැවත ඉපදීම් මරණ ආදිය තුළින් මාරයාට නැවත නැවත විනාශ කරන්න ඉඩ තියන්න එපා.

එහෙම ප්‍රකාශ කරලා ඊළඟට කියනවා ‘කරොථ බුද්ධච්චනං - බණො වො මා උපච්චගා - බණාතීතා හි සොචනති - නිරයමහි සමපජිතා’ - බුද්ධ වචනය අනුව ක්‍රියාකරන්න, උතුම් මොහොත ඉක්මයන්න නොදෙන්න. උතුම් මොහොත ඉක්මවා ගිය අය නිරයෙහි වැටිලා දුක් විඳිනවා.

‘පමාදෙ රජො - පමාදනුපතීතො රජො’ - ‘රජො’ කියන්නේ දුවිල්ලක්. ප්‍රමාදය අනුව කෙලෙස් දුවිල්ල ඇතිවෙනවා වැඩෙනවා. ඒක නිසා ‘අපමාදෙන විජ්ජාය’ අප්‍රමාදයෙන් ‘විජ්ජාය’ කියන්නේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවබෝධයෙනුත් නුවණින් තණ්හාව කියන ඒ උල උපුටා දමන්න ' අබබහෙ සලලමත්තනො'ති.

මෙයයි ඒ ගාථාවල අදහස. ඒ ගාථාවල සාමාන්‍ය අර්ථයයි මේ කිව්වේ. මේ ගාථාවල තියන උපමා ටික උනත් ඉතාමත්ම වටිනවා.

අර 'මාලුවා' වැල කියන්නේ ගස්වල පිළිල හැටියට වැඩෙන පැලෑටියක්. මාලුවා වැලක් තිබෙනවා බොහෝ විට දකින්න ලැබෙනවා ගස්වල. ඒ වැල පොඩියෙන් ආරම්භ වෙලා අන්තිමට ගහ වහගෙන ගහ විනාශ කරනවා. අන්න ඒ උපමාවයි මෙතන තියෙන්නේ. ප්‍රමාද වූ මනුෂ්‍යයාගේ තණ්හාව වැඩෙනවා.

ඊළඟට 'සො පලවති හුරා හුරං - එලමිවජං ව වනසමිං වානරො' ගෙඩි කන්න කැමති වඳුරෙක් කැලේ ගහින් ගහට පැන පැන යන්නා වගේ හවයෙන් හවයට ඒ තැනැත්තා ගෙන යනවා කියන එකයි.

ඊළඟට කියන උපමාව 'යං එසා සහතී ජමමී - තණ්හා ලොකෙ විසතතිකා' - ලෝකයේ ඉතාමත්ම ලාමක වූ ඇලෙන සුලු මේ තණ්හාව විසින් යම් කෙනකු යටපත් කරගනු ලැබේද ඒ තැනැත්තාගේ ශෝක වැඩෙනවා හරියට වැස්ස වැටුණු බීරණ පඳුරක් වගේ. නමුත් අනිත් අතට යම් කෙනෙක් ඒ තණ්හාව මැඩ පවත්වනවා නම් ඒ තැනැත්තාගේ ශෝකයත් පෙරලිලා යනවා හරියට නෙළුම් පතේ දිය බින්දු වගේ. ඉතින් ඔන්න ඔය විධියට ඒ නොයෙකුත් උපමා වලින් දැක්වෙනවා.

ඊළඟට කියන්නේ ඒ තණ්හාව නැති කිරීමට ආරාධනාවක් වශයෙන් 'තං වො වදමී හද්දං වො - යාවනෙතඤ්ඤා සමාගතා, තණ්හාය මූලං බණ්ඨ උසිරඤ්ඤාව බීරණං'. මේ බීරණ කියන පැලෑටියේ අල හඳුන්වන්නේ 'උසිර' කියලයි. සමහරු මේ පැලෑටිය 'බීර' කියලා හඳුන්වනවා. සමහර පලාත්වල සේර කියලා හඳුන්වනවා. මේ පැලෑටිය 'උසිර' කියන අල සඳහා භාරන්න වගේ තණ්හාවේ මූල භාරන්න. ඒ වාගේ නොයෙකුත් උපමාවලින් කියන්නේ. මේ ධර්ම කාරණාවලට අදාළ තවත් කරුණු ඉදිරියේදී කියන්න පුලුවන්.

ඊට කලින් මාලුච්ඡාසුතන මහරහතන් වහන්සේ ගැන සූත්‍ර දේශනාවල ප්‍රවෘත්ති රාශියක් සඳහන් වෙනවා. අපි ටිකක් කියමු. උන්වහන්සේ ගැන සංයුත් සඟියේ මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. මාලුච්ඡාසුතන තෙරුන් වහන්සේ යම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිත් මෙහෙම ආයාචනයක් කළා. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට කෙටියෙන් ධර්මය දේශනා කරන්න. ඒ දේශනාව උපකාර කරගෙන මම විවේකයට ගිහිල්ලා හුදකලාවම වීයඹී කරලා රහත් භාවයට පත්වෙනවාය කියලා. එහෙම කිව්වාම බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ‘මාලුච්ඡාසුතන, මම බාල - තරුණ භික්ෂූන්ට මොනවා කියන්නද? මහඵ වූ ඔබ ඇවිත් මෙහෙම කෙටි දේශනා අහනකොට කියලා. එක්තරා විධියක දෙසේ පැවරීමක් වගේ දෙයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වේ. එතකොට මාලුච්ඡාසුතන ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා, ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට කෙටියෙන් දේශනාවක් කරන්න. මම ඒ අයුරින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මයට දයාද කරුවෙක් වෙනවා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කෙටි දේශනාව කරන්නට කලින් සුදුසුකම් බලන්න වගේ මාලුච්ඡාසුතන භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා, ‘මොකද මාලුච්ඡාසුතන හිතන්නේ ඔබට මෙතෙක් නොදුටු රූපයන් - ඇසින් දැකිය යුතු රූප දැකීමට ආශාවක් ඇල්මක් ප්‍රේමයක් ඇතිවෙනවද? ඒ වාගේම අනිත් ඒවා හිතාගන්න පුලුවන්. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියලා කියන මේ සදෙරට හමුවන අරමුණු පිළිබඳව. ඒවා දැකීමට රාගයක් ප්‍රේමයක් ඡන්දයක් තිබෙනවාද ඔබ තුළ?’ ‘නැත’ කියලා හැම එකටම පිළිතුරු දුන්නා. ඔන්න එතකොට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර කිව්ව කෙටි දේශනාව වදලේ.

මෙන්න මෙහෙම අපි සිංහලයෙන් කියනවා නම් “එහෙනම් මාලුච්ඡාසුතන, යම් අවස්ථාවක දුටු, ඇසූ, දැනුන, සිතූන කියන ඒ ධර්මයන් එනම් දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤන කියන ඒ ධර්මයන් පිළිබඳව - දුටුවෙහි දුටු මාත්‍රයම වන්නේද, ඇසූනෙහි ඇසූණු මාත්‍රයම වන්නේද, දැනූනෙහි දැනූන මාත්‍රයම වන්නේද, සිතූනෙහි සිතූන මාත්‍රයම වන්නේද, එවිට මාලුච්ඡාසුතන ඔබ එයින් නොවන්නේය. යම් විටක මාලුච්ඡාසුතන ඔබ එයින් නොවන්නේද, එවිට මාලුච්ඡාසුතන ඔබ

මෙතනත් නැත. එතැනත් නැත. දෙතැන අතරත් නැත. එයම දුකෙහි කෙළවරයි” කියන මේ දේශනාව ප්‍රභේලිකාවක් බඳු දේශනාව කළා. මීට කලින් අපේ බණ අහපු පින්වතුන් දන්නවා ඇති අර ‘බාහිය දරුවිරිය’ තාපස තුමාට දේශනා කළ කෙටි දේශනාවමයි මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මාලුඞ්කාපුත්ත තෙරුන් වහන්සේට දේශනා කළේ.

ඉතින් මෙන්න මේ කෙටි දේශනාවේ අදහස අපි සලකා බැලුවොත්, දන් අර දුටුව, ඇසුන, දැනුන, සිතූන කියන පද හතරට පාලියෙන් කියනවා නම් දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤත. ඒ හතරට අනුවෙලා තියෙන්නේ අපේ ආයතන හය. ඒ කියන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ඒ ඉන්ද්‍රියයන් හයට ගොදුරු වන දේවල්මයි. ඒවා අපි සාමාන්‍යයෙන් පුරුදුවෙලා තියෙන්නේ දුටුදේ ඇසුන දේ ආදී වශයෙන්. මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා මේ ආයතන තුළින් එන හැම දෙයක්ම ඒ ඉන්ද්‍රිය අරමුණු සමූහයම මේ වචන හතරට දනවා. දුටුව, ඇසුන, දැනුන, සිතූන කියන වචන හතරට අනුවෙනවා. දිවෙන්, කයෙන්, නැහැයෙන් දූනෙන ටිකයි දැනුන කියන්නේ. එතකොට දුටුව කියන එක හිතාගන්න පුළුවන් ඇහැට එන අරමුණු. කණට එන අරමුණු ඇසුන කියලා කියන්නේ. නැහැයට, දිවට, කයට දූනෙන ඒ දැනීමයි දැනුන කියන්නේ. ඊළඟට සිතූන කියන්නේ මනසට එන දැනීම.

එතකොට ඒවා පිළිබඳව මෙතන මේ කියන්නේ මහ පුදුම විදියේ කෙටි දේශනාවක්. ඉතින් එහි තේරුම දුටුවෙහි දුටු පමණින් නතර වෙනවා. ඇසුනෙහි ඇසුන පමණින්. ඒ විධියට එහෙම නතරවීම තුළින් අවසානයේ වන දේ - ඒක ඉතාමත්ම ගැඹුරුයි. එවිට වෙන්නේ මොකක්ද? බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන හැටියට එවිට ඔබ එයින් නොවන්නේය. ඒ කියන්නේ දුටුවෙන්, ඇසුනෙන්, දැනුනෙන්, සිතූනෙන් ආදී වශයෙන් ඒවා පිළිබඳව උපකල්පනය කරන්නේ - ‘මඤ්ඤනා’ කරන්නේ නෑ කියන එකයි. ඒ කියන්නේ අපි ඒක තේරුම් යන ආකාරයෙන් කියතොත් දන් අපි සාමාන්‍යයෙන් දුටු යමක් ඇසට ගැටුනාම අපි එය දුටු දෙයක් කියලා ගන්නවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් මෙතන තියෙන්නේ දුටු බවක් පමණයි. ඇසුණු බවක් පමණයි. දැනුන බවක් පමණයි. සිතූන බවක් පමණයි. නමුත් ඒක අපට තේරෙන්න

නැ. ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් සිත ක්‍රියා කරලා අර ඒ දුටු දේ කියලා ගත්තු දේ අපි 'තණ්හා, මාන, දිට්ඨි' වශයෙන් එහි පැළපදියම් වෙනවා. තණ්හාවෙන් මේ මගේ කියලා ගන්නවා. මානයෙන් මේ මම තමයි කියලා ගන්නවා. දෘෂටියෙන් මේක ආත්මයක් හැටියට ගන්නවා. අන්න ඒ ගැනීම තුළින් තමයි - පැළපදියම් වීම තුළින්, අන්න දැන් හිතාගන්න පුළුවන් එයින් වෙනවා කියන්නේ ඒකයි. 'දුටුවෙන්' ඒක තමාගේ දෙයක් හැටියට පත්කර ගත්තාට පස්සේ ඊළඟට එයින් කියලා ගැනීම තුළින් එහි වෙනවා. ඒක තුළට, ඒකට ඇතුළු වෙනවා. මීට කලින් අපි නොයෙකුත් විදියට විග්‍රහ කරලා දීලා තියෙනවා මේ ගැන යම්තමින් හිතාගන්න. ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරන්නේ ඇත්ත වශයෙන් අපේ ආයතන හයට මේ ඇස, කණ, නාසය ආදියට හමුවන අරමුණු ඒ හැටියටම ගන්නේ නැතිව අපි කෙලෙස් තුළින් තණ්හාවෙන් මානයෙන් දෘෂටියෙන් එහි පැළපදියම් වෙනවා. එහෙම පැළපදියම් වීමෙන් තමයි ඔබ එහි 'වෙනවයි' කිව්වේ. ඒකෙ ඇතුළට උනාට පස්සේ ඔන්න 'මෙතනක්' හැදෙනවා. මෙතනක් හැදෙන කොට මෙතනත් එක්කම එතනකුත් එනවා. මේක තමයි අපි දවසතාව කියන්නේ. එතකොට යමක් මෙතනක් කියලා ගත්තාම ඒකට විරුද්ධව එතනක් කියලා දෙයක්ද හැදෙනවා. අන්න ඒ දෙකක් හදගන්න හැටියේ ඒ අතර මැදකුත් තියනවා. මෙතන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ විමුක්තිය, සම්පූර්ණ සංසාර විමුක්තිය මේ පද කීපය තුළ තියෙනවා. මේ අනුව දුටුව, ඇසුන, දැනුන, සිතූන ආදිය තුළ අපි තණ්හා මාන දිට්ඨි වශයෙන් පැළපදියම් වෙන්නේ නැත්නම් ඒවා මමය මාගේය කියලා අල්ලාගන්නේ නැත්නම් අපට මෙතනක් නැහැ. මෙතනක් නැතිවෙන කොට එතනක් නැහැ. ඒ දෙකත් නැතිවෙන කොට මැදකුත් නැහැ. ඇත්ත වශයෙන් මෙතනත් එතෙතත් සහ මැදත් පිළිබඳ කථාන්තරය තුළින් තමයි මේ සංසාරය දිගට දිගට යන්නේ. එතකොට ඒක නිසාම තමයි එයින්ම දුක කෙළවර වෙනවා කිව්වේ.

ඉතින් මේ අවවාදය අහලා මාලුඞ්කාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ විවේකයට ගිහිල්ලා ඉතාමත්ම ඉක්මනින් අර්හත්‍යය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත් බව සඳහන් වෙනවා. එතකොට ඔන්න මාලුඞ්කාපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිබඳ මේ දේශනාව අපි පටන් ගත්තේ රහත් උනාට පස්සේ සිද්ධියෙන්.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නමුත් ඊළඟට අර තණ්හාවටම අදළ කාරණා නිසා උන්වහන්සේගේ අර්භක්‍යයට උපකාර වූ මේ පාඨයත් සඳහන් කළා. නමුත් මෙතනින් මේ විස්තරය ඉවර වෙන්නේ නැ. මේත් සූත්‍රයේම සඳහන් වන කාරණයක්. මේ කෙටි දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළාට පස්සේ මාලුඛිකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට ඔබ වහන්සේ කෙටියෙන් දේශනා කළ මේ දේශනාව මම සවිස්තරව තේරුම් ගන්නේ මෙහෙමයි කියලා. මෙතන පොඩි අටුවාවක් වගේ විවරණයක් මාලුඛිකාපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරනවා. උන්වහන්සේ කොහොමද තේරුම් කරන්නේ. ගාථා පෙළකින් ඒක පෙන්නුම් කරනවා, ඉන්ද්‍රිය හයට අදළව. එක ඉන්ද්‍රියක් ගැන කිව්වාම අනික් ඒවට ගලපල මේ පින්වතුන්ට හිතා ගන්න පුලුවන්.

මෙන්න මාලුඛිකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා ඇසින් රූපයක් දකලා ඒ පිළිබඳව ප්‍රිය නිමිත්තක් ගැනීම තුළින් 'සතිය' මුළාවෙලා ඊළඟට රාගී සිතුවිලි ඇතිකර ගන්නවා. වේදනා වින්දනය කරනවා. ඒ වින්දනය කිරීම තුළින් අභිජ්ඣා කියන්නේ - දැඩි ලෝභය. ඊළඟට වෙහෙස ආදී දේවල් වලින් සිත කිලිටි වෙනවා. ඒ තුළින් ඊළඟට දුක රැස්වෙනවා. ඒ කියන්නේ පඤ්ච උපාදනසක්‍යයක් රැස්වෙනවා. ඒ කියන්නේ ඒවා ග්‍රහණය කිරීම තුළින් ඒවා ගිහිල්ලා එකතු වෙනවා උපාදනස්ක්‍යයට. අන්න එහෙම ඒ එකතුකර ගැනීම තුළින් වෙන්නේ නිවනින් ඇත් වීමයි 'ආරා නිබ්බානා' නිවනින් ඇත්වීම.

ඒ ගාථාවෙන් මාලුඛිකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා අන්න අර ඇලීම පැත්ත. ඉතින් ඇස පිළිබඳ කිව්වා වගේම, ඇසට එන අරමුණු ගැන කිව්වා වගේම හිතාගන්න මේ පින්වතුන් කෙටියෙන් කණට එන අරමුණු, නැහැයට එන අරමුණු, දිවට එන අරමුණු, කයට එන අරමුණු. ඊළඟට ගැඹුරුම එකයි මනසට එන අරමුණු පිළිබඳවත්. අර විධියට ප්‍රිය වශයෙන් ගැනීමෙන් ඒවා ග්‍රහණය කර ගැනීමෙන් සංසාරය වඩන උපාදනස්කන්ධ රැස් වෙනවා.

ඊළඟට අනිත් පැත්ත කියනවා. නමුත් යම් කෙනෙක් ඒ ඇහැට එන අරමුණු පිළිබඳව සතිය පිහිටුවාගෙන, ඒ පිළිබඳව ඇලීමක්, රාගයක් ඇතිකර ගන්නේ නැත්නම් ඒ තැනැත්තා අර කියාපු දුක්

වලින් මිදෙනවා. ඇතැම් විට ඒක උපාදනස්කන්ධ අඩු වීමට හේතු වෙනවා. ගෙවීමට හේතු වෙනවා. 'රැස් කිරීම'යි පළමුවෙන් කිව්වේ - කෙලෙස් තුළින් උපාදනස්කන්ධ රැස්වෙනවා. ඊළඟට මේ පිළිබඳව විරාගය ඇති කර ගැනීම තුළින් ඒවා අස්වෙනවා. අඩුවෙනවා. ඒකට පාලියෙන් යෙදෙන්නේ 'ආචිනාති-අපචිනාති' කියලයි. ඒ වගේ වචන යොදනවා 'උපවය-අපවය' කියලත් යෙදෙනවා. උපාදනස්කන්ධ රැස්වෙන්නේ තමන් ඒවා ග්‍රහණය කර ගැනීම තුළින් ඒ ඉඤ්ජය තුළින් එන වින්දනයට ඇලීම නිසා. ඒවා එතන එතනම දැකලා දුටුවෙහි දුටුමතින්, ඇසුනෙහි ඇසුණුමතින් වෙන්නේ ඒවා ගෙවිලා යාමයි. මේ කරුණු කිව්වාට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ "සාධු සාධු" කියලා මාලුඬිකාපුත්ත භාමුදුරුවෝ කියපු ඒවා අනුමත කළ බවත් සඳහන් වෙනවා. ඊට පස්සේ තමයි උන්වහන්සේ ගිහිල්ලා ඒ අනුව භාවනා කරලා ඉක්මනින්ම රහත් උනයි කියන්නේ.

දැන් මේකට අදාළව අපි කිව්වානේ තණ්හාවේ 'පොනොහවික' ස්වභාවය අර වඳුරා ගහෙන් ගහට පැනලා යන්නා වගේ කියලා. අන්න ඒවායේ තියනවා වැදගත් කාරණා රාශියක්. දැන් අපි කියනවා නම් මේ තණ්හාවේ ස්වභාවය එකකට එකක් ගලපන එකයි. ඉතින් මේක පෙන්වුම් කරන්න ඉතාමත්ම හොඳ සූත්‍රයක් තිබෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ බරණැස ඉසිපතන මීගදයේ වැඩවාසය කරන අවස්ථාවක තෙරුන්වහන්සේලා පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සේ ඒ මණ්ඩල මාලයේ රැස්වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් 'පාරායනේ මෙතෙය්‍ය සූත්‍රයේ' දේශනා කළ ගාථාවක් ඉදිරියට අරගෙන එහි අර්ථය මොකක්ද කියන එක සම්මන්ත්‍රණයක් වගේ ඉදිරිපත් කරගෙන විමසුවා. ඔන්න ඒ ගාථාව

'යො උභනෙන විදිඤ්චාන - මජ්ඣෙ මනතා න ලිප්පති
තං බුදුමි මහා පුරිසොති - සොධ සිබ්බනිමච්චගා'

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ එක්තරා ගැඹුරු ගාථාවක් දැනට පාරායන වග්ගයේ දක්නට ලැබෙන්නේ. ප්‍රභේලිකාවක් වගේ. 'යො උභනෙන විදිඤ්චාන' යමෙක් කොන් දෙක හරියට තේරුම් අරගෙන 'මජ්ඣෙ මනතා න ලිප්පති' මැද ප්‍රඥාවෙන් නොඇලෙයිද, 'තං බුදුමි මහා පුරිසොති' එවැන්නාට මම මහා පුරුෂයා යැයි කියමි. 'සොධ සිබ්බනිමච්චගා' අන්න ඒ තැනැත්තා 'සිබ්බනී' කියන්නේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තණ්හාවට නමක්. 'සිබ්බනී' කියන්නේ මැහුම්කාරිය. තණ්හාව නමැති මැහුම්කාරිය ඉක්මවලා යනවාය කියලා.

ඉතින් ඒ ගාථාවේ අර්ථය මොකක්ද කියලා, සංඝයාවහන්සේලා හය නමක් විවරණ හයක් දුන්නා. නමුත් ඒ හය මෙතනදී කියන්න යන්නේ නෑ. මේ අවස්ථාවේ පළමුවැනිම විවරණයයි මෙතනට අදාළ වන්නේ. ඇත්ත වශයෙන් ඒ විවරණ හයම බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා ඉදිරිපත් කළාම මෙන්න මෙහෙම අපේ සම්මන්ත්‍රණය තුළ හය දෙනෙකුගෙන් මේ විධියේ මතිමතාන්තර ඇති උනා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ හයම හරිය කියලා කිව්වා. එහෙම කිව්වට මොකද තමන් වහන්සේ ඒ ගාථාවෙන් අදහස් කළේ පළමුවෙන්ම ඉදිරිපත් කළ විවරණයයි කියලා වදාලා. අන්න ඒ විවරණයයි මේ අවස්ථාවේදී අපි ඉදිරිපත් කරන්නේ. සම්මන්ත්‍රණයේදී තෙරුන් වහන්සේලා අතර ප්‍රශ්නය ඇති උනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් කියන කොන් දෙක මොකක්ද? මැද මොකක්ද? 'සිබ්බනී' කියන මැහුම්කාරිය කවුද? ඉතින් ඕකට තමයි අර මත හයක්ම ඉදිරිපත් උනේ.

පළමුවැනිම මතය විතරයි අපට මෙතනට අදාළ වන්නේ. ඒ පළමු තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ මට නම් වැටහෙන හැටියට මේ කොන් දෙක කියන්නේ ස්පඨියයි, ස්පඨී සමුදයයි, ස්පඨීය අමුතුවෙන් තෝරන්න දෙයක් නැහැනේ. ස්පඨී සමුදය කියන්නේ ස්පඨීය ඇතිවීමයි ස්පඨීය එක් කොනක්, ස්පඨීයේ හටගැන්ම තව කොනක්. මැද ස්පඨී නිරෝධය. ස්පඨීය නිරුද්ධවීම. මෙතනත් ප්‍රභේලිකාවක් වගේ බැලුවාම. ස්පඨීය එක කොනක්, ස්පඨීයේ හටගැන්ම - සමුදය දෙවැනි කොන. මැද එස්සනිරෝධය - ස්පඨී නිරෝධයයි.

ඊළඟට සිබ්බනී, ඒ කියන්නේ මැහුම්කාරිය තණ්හාවයි. ඔන්න ඕක ගැන හිතන්න වටිනවා. තනිකර කමටහනක් වගේ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනිත් දුන්න විවරණත් හරිය කියලා කිව්ව නමුත් තමන් වහන්සේ අදහස් කළේ පළමුවැනි විවරණයයි කිව්ව නිසා අපි ඒකට වැඩියෙන් අවධානය යොමු කළ යුතුව තිබෙනවා. ඉතින් අන්න එයින් පෙන්වනවා තණ්හාවේ යම්කිසි ලක්ෂණයක්. මේ කියන ස්පඨීයත්, ස්පඨීය ඇතිවනවත් එක්කම ඉතාමත් ශීඝ්‍රයෙන් ඒකේ නිරෝධයකුත් තිබෙනවා. නමුත් ඒක අපට පේන්නේ නැහැ. නිරෝධය

මැදින් තියෙන්නේ. ඒ නිරෝධය අමතක කරන ගතියක් මේ සාංසාරික සත්ත්වයා තුළ තිබෙනවා. ඒකයි සාමාන්‍යයෙන් කියන්නේ සාංසාරික සත්ත්වයා ඉන්නේ සමුදය පක්‍ෂයේය කියලා. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා රූප ලෝකවල ඉන්න අයත් අරූප ලෝකවල ඉන්න අයත් මේ හැම සත්ත්වයින්ම නිරෝධය තේරුම් නොගැනීම නිසා නැවත නැවත සංසාරයට, භවයට යනවා කියලා. එයින් පෙන්නුම් කරනවා මේ නිරෝධය කියන බිඳී යාමත් නැතිවී යාමත් අපට නොපෙනෙන බව. අපි ඒ වෙනුවට එක එකක් සම්බන්ධ කරනවා තණ්හාවෙන්. තණ්හාව තුළින් එක එක ස්පඨියක් හා ස්පඨියේ හට ගැන්ම පමණයි අපට පෙනෙන්නේ. ස්පඨී නිරෝධය පෙනෙන්නේ නැහැ. අන්න ඒ නිරෝධයයි ඒකෙ මැද. ඇත්ත වශයෙන් මුළු මහත් මේ සද්ධම්මයේම තිබෙන හරය නිවනයයි. නිවනට කියන්නේ නිරෝධයයි 'නිරොධො නිබ්බානං'. එතකොට සාමාන්‍ය ලෝකයාට නොපෙනෙන්නේ මේ නිරෝධයයි. ඉතින් අර ස්පඨියත්, ස්පඨියේ හටගැන්මත් එකිනෙක ගැටලනවා. මැනුම් කාරියක් උනාම රෙදි දෙපොටක් එකතු කරලා මහනවා. ඒ වගේ ස්පඨියත්, ඊළඟට ස්පඨිය නැතිවෙන එක අමතක කරලා ඊළඟ ස්පඨියේ හටගැන්ම ඒකට එකතු කරනවා නිරෝධය අමතක කරමින්. අන්න ඒක තුළින් තණ්හාවට යට වෙනවා.

දැන් මෙතන මාලුඞ්කාපුත්ත රහතන් වහන්සේට දුන්න ඒ අවවාද තුළින් මෙන්ම කලින් බාහිය දරුවීරිය තුමාට දුන් අවවාද තුළින්ද පෙනෙන්නේ දුටුවෙහි දුටුමතින් නතර වෙනවා. ඊට එහාට යන්න දෙන්නේ නෑ. දුටුව පමණකින්ම නතර වෙනවා. ඊළඟට ඒකෙ ස්පඨිය තුළින් වේදනා තණ්හා ආදී වශයෙන් දිගට යන්න දෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඔය පැත්ත තමයි 'තණ්හා පොනොභවිකා' කියලා කිව්වේ. තණ්හාවේම තියනවා ශක්තියක් නැවත භවයක් මවන.

තවත් අවස්ථාවක ඉතාමත්ම විවාදයට භාජනවූ සූත්‍ර කොටසක් තියනවා. අපි එයත් මතක් කරමු. එක් අවස්ථාවක් 'වච්ඡගොතත' කියන පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේට උපමාවකින් පෙන්නුම් කරමින් නැවත උපත පිළිබඳ කථාන්තරයේදී 'හරියට ගිනිසිලක් සුළඟින් වීසි කරලා පැතිරෙන්න වගේ කෙනෙක් මැරෙන කොට මොකක්ද උපාදන හැටියට සිටින්නේ? මොකක්ද අල්ලා ගන්නේ? කියලා අහනවා.

කෙනෙක් මැරෙන කොට මේ ජීවිතය මෙතනින් කෙළවර වෙනවා. යනවා අපට පෙනෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඕකම තමයි මුළු ලෝකයේම ප්‍රශ්නයක් වෙලා තියෙන්නේ. මොකක්ද මෙතනින් යන්නේ කියන එක. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා හුළඟින් විසි කරලා හුළඟින් තල්ලුවෙලා තමයි ගිනිසිල තවත් ගහක් අල්ලගන්නේ. ඒ වගේ මේ තණ්හාව තුළ තියනවා උපාදාන ස්වභාවයක්. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, එක සත්ත්වයෙක් කයක් අතහැරලා තවත් කයකට යාමේදී එයට උපකාර වන්නේ තණ්හාවමයි. 'තණ්හාවම උපාදානය හැටියට සිටිනවා' කියලා. එතකොට තණ්හාව ඇති තාක් උපාදානයත් තිබෙන බවයි අපට පෙනෙන්නේ. තණ්හාව තුළින් මවා දෙනවා අල්ලා ගන්න දෙයක්.

මෙහෙම හිතන්න පුලුවන්. අපි අර මිරිඟුව ආදිය ගැන කියන කොට මුවෙකුට පෙනෙන ඒ දර්ශනය මුවාට බිම සඳහා උපකාර වන දෙයක් ලෙස පෙනෙන ස්වභාවය වගේ තණ්හාව නැවත නැවතත් ගලපනවා. අන්න එතකොට ඒක එක පැත්තක්. අර 'පොනොහවිකා' කියපු එක නැවත නැවත භවයක් මවන. ඉතින් ඒ නිසාම තමයි තවත් කියන්නේ 'තත්‍රතත්‍රාහිනඤ්ඤි' ඒ ඒ තැන සතුටු වෙන ස්වභාවය - තැන තැන පැන පැන යන්නා වගේ. ඒ නිසාම දැන් සත්ත්වයෙක් මැරෙන අවස්ථාවේදී සැහීමකට පත්වෙන්නේ නැති නිසාම, තණ්හාව ඇති නිසාම තව භවයක් පතනවා. සියුම් අන්දමින් භවයක් පතනවා. ඉතින් ඒක කොයි තරම් සියුම්ද කියතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රකාශයක් ධර්මපද ගාථාවක තියෙන්නේ -

'යථාපි මූලෙ අනුපද්දවෙ දළෙහ
ජනෙනාපි රුක්ඛා පුනරෙව රුහති
එවමපි තණ්හානුසයෙ අනුහතෙ
නිබ්බතති දුක්ඛමිදං පුනප්පුනං'

යම්සේ ගහක මූල සිඳින්නේ නැතිව අතු විතරක් කපලා දැමීමත්, ඒ ගහ නැවත නැවත වැඩෙන්නා වගේ, තණ්හා අනුසය තිබෙන තාක් නැවත නැවත මේ සංසාරයේ උපත ලබනවා කියලා ඒ විධියටත් දක්වලා තියෙනවා.

එතකොට තණ්හාවේ භයානක පැත්තක් පෙන්නුම් කරනවා. අපි මේ විග්‍රහ කරන්නේ ගාථාවේ සඳහන් වචනමයි. තවදුරටත් උපමා ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. 'විසතතිකා' කියන්නේ තණ්හාවේ ඇලෙන ස්වභාවයයි. 'ලේප' කියලත් කියනවා. 'ලේප' සිංහලටත් කියනවානේ ආලේප කරනවා කියලා. 'ලේප' කියන්නේ අලවන ස්වභාවය. ඒකටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පුදුම උපමාවක් එක් අවස්ථාවක දුන්නා. පැරණි කථාවක් කියන්නා වගේ. සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කළා විශේෂයෙන් මෙය සංඝයා වහන්සේලාට අදාළ හැටියටයි. එයින් ලෝකයාට යමක් ගන්නත් පුළුවන්. ඔන්න හිමාල වනයේ සම භූමිභාග තියෙනවා. ඒවායේ මනුෂ්‍යයෝත් යනවා, වඳුරොත් හැසිරෙනවා. එතකොට එවැනි ප්‍රදේශ වල වඳුරන් අල්ලන වැද්දෙක් වඳුරන් ඇල්ලීමේ උපක්‍රමයක් හැටියට වඳුරන් යන එන මාගීයේ ගහක ලාටු වගයක් එල්ලනවා. ඒකට කියන්නේ 'ලේප'. ඉතින් අර ලොල් ස්වභාවය ඇති වඳුරෝ - ඔය රිලවු ඒ ස්වභාවය නේ! අර ලාටුව එක අතකින් අල්ලනවා. ඇල්ලුවාම ඒක ඇලෙනවා. ඊළඟට අනිත් අත කිට්ටු කරලා ඒක ගලවගන්න හදන කොට ඒ අතත් ඇලෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විධියටයි කියන්නේ. ඊළඟට මේ අත්දෙක බේරගන්න එක කකුලක් ඒකට කිට්ටු කරනවා. මේ ලාටුවේ ඒකත් ඇලෙනවා. ඊළඟට අත් දෙකයි කකුලයි බේරගන්න අනිත් කකුලත් කිට්ටු කරනවා. ඒකත් ඇලෙනවා. ඔන්න ඉතින් අත් දෙකයි, කකුල් දෙකයි ඇලිලා මේ ලාටු ගොඩේ. මේක එක්තරා වඳුරන් අල්ලන උපක්‍රමයක්, උගුලක් වගේ දෙයක්. ඉතින් ඊට පස්සෙ මේ වඳුරා හොම්බ-කට කිට්ටු කරනවා අර ටික බේර ගන්න. ඒකත් ඇලෙනවා. අන්තිමට මේකෙ ඇලිලා ඉන්න වඳුරා අර වඳුරන් අල්ලන වැද්ද ඇවිල්ලා විදලා අරගෙන යනවා.

ඒ උපමාව දීලා තියෙන්නේ මේ පඤ්ච කාමයන් පිළිබඳව ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන පඤ්ච කාමයන්ගෙන් ඇතිවන තණ්හාවේ අර ලේප ස්වභාවය පෙන්නුම් කරන්න. අන්න ඒ විධියට බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් අවස්ථාවල ඒ තණ්හාවේ තියන ඒ ලාටු ස්වභාවය - ලෝකයා ඇලෙන ස්වභාවය - 'රාග' කියලත් කියනවා. ඒවායේ ඇති ආදීනව පක්‍ෂය ඒ අන්දමට දේශනා කොට වදාලා.

තවත් ඒ විදියට නොයෙකුත් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාව නැවත නැවතත් භවයක් මවන ආකාරය - මොකද ඒ තණ්හාවේ කවදවත් සැහීමකට පත්වෙන්නේ නැති ස්වභාවයක්මයි තියෙන්නේ. මහා සාගරයක් පිරෙන්නේ නැතිව වගේ. තණ්හාවේ සීමාවක් නැති නිසාම නැවත නැවත ඒක ඊළඟ භවයකට ඇලවෙලයි තියෙන්නේ. 'නති' කියලත් කියනවා. කිසියම් කඳුවැටියක් එක පැත්තකට ඇලවෙලා තියනවා නම් ඒ පැත්තට වැටෙනවාමයි. තණ්හාව තුළ තියනවා ලෝක සත්ත්වයා නැවත නැවත භවයකට ගෙනයන ස්වභාවය.

ඉතින් ඊළඟට මේ තණ්හාවේ මූල ගැනත් ප්‍රකාශ වෙලා තියනවා. තණ්හාවේ මූල භාරත්නය කියලා අර 'බිරණ' පදුර භාරත්තා වාගේ. මොකක්ද තණ්හාවේ මූල? තණ්හාවේ මූල වශයෙන් දක්වන්නේ 'අවිජ්ජාව'මයි. ඒක නිසා තමයි අර විද්‍යාව උපකාර කරගෙන මේ මූල ගලවන්න කියලා කියන්නේ. ඉතින් මේ තණ්හාවේ මූල හැටියට තියන ඒ අවිද්‍යාව ඇතැම් අවස්ථාවල දක්වලා තියනවා මේ කියාපු ඇසත්, එන අරමුණුත් ඒ පිළිබඳ ඇතිවෙන හැම ධර්මයකම ඇති අනිත්‍ය ස්වභාවයත් නොදැකීමයි කියලා මේ අවිද්‍යාව. ඉතින් ඇතැම් අවස්ථාවල දක්වනවා මේ ආයතනයන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය පෙන්නුම් කරන හැටි. ලෝකයා මේ ආයතන ඇතුළේ ජීවත්වන ආකාරය පෙන්වන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ යථා තත්ත්වය දක්වන්නේ මෙහෙමයි. “මහණෙනි, ඇස අනිත්‍යයි වෙනස්වන සුලුයි, අන් ආකාරයකට පත්වෙන සුළුයි. රූපයත් අනිත්‍යයි, වෙනස්වන සුලුයි. අන් ආකාරයට පත්වන සුලුයි. 'චලං' චලනය වෙනවා. අන්‍ය ආකාරයට පත්වන ස්වභාවයක් ඇසේ තියනවා. ඒ වාගේම රූපයනුත් එහෙමයි.”

ඊළඟට ඒ අනිත්‍ය ස්වභාවය තේරුම් නොගැනීම නිසා, ඒ දෙක නිසා විඤ්ඤාණය ඇතිවෙනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍යයි. එතකොට ඇසත් අනිත්‍යයි, රූපයනුත් අනිත්‍යයි. ඒ අනිත්‍ය වූ දේ නිත්‍ය හැටියට ගැනීම නිසා ඒ දෙක එකතුවීම නිසා වක්‍රවිඤ්ඤාණය කියන මායාවක් ඇතිවෙනවා. විඤ්ඤාණය මායාවක් කියන්නේ ඒකයි. ගස් කොළන්වලට ඒක නැතේ. ඉතින් මේ අවිද්‍යා තණ්හා ආදී කෙලෙස් සහිත සත්ත්වයා ඇස නිත්‍ය

හැටියට ගත්තා. එතන ස්ථාවරයක් ගත්තා. ඊළඟට රූපයන් ඒක මිරිඟුවක් ලෙස හිතන්නේ නැතිව ඒකේත් ස්ථාවරයක් ගත්තා. ඒ දෙක එකතු වෙලා විඤ්ඤාණයක් හටගත්තා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ඒ විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍යයි. නමුත් ඒකත් තේරුම් නොගැනීම නිසා ඒ තුනම එකතු කරලා ස්පඨයක් කියල එකක් හද ගත්තා. අන්ත අර 'එස්ස' කථාවට එනවා. 'වක්ඛුසමච්ඡස්සය'. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ඒ වක්ඛු සමච්ඡස්සයත් අනිත්‍යයි. ලෝකයාට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒකත් නිත්‍ය හැටියට ගැනීම තුළින් වේදයිතයක් ඇතිකර ගන්නවා. වේදනා වශයෙන් ඇතිකර ගන්නවා. ඒවාත් අනිත්‍යයි. ඔය අනිත්‍යතාව නොදැකීමයි අපි මේ තණ්හාවට යටවීමට හේතුව. ඇත්ත වශයෙන් ඔය පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග දෙළහ කෙනෙක් තේරුම් ගන්නවා නම් අපට පේනවා. තණ්හාවට කලින් අංග රාශියක් තියෙනවා. මුලට තියෙන්නේ අවිද්‍යාවයි. එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ ලෝකයා තණ්හාවට යටවෙන්නේ චතුරායථි සත්‍යය නොදැනීම නිසයි. ඒ කියන්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. දුක් ගොඩක් ඇතිවන බවක් නොදන අපි ඒවා නිත්‍ය හැටියට සලකනවා. ඔන්න එතකොට ඒකේත් අපට පෙන්නුම් කරනවා යථා ස්වභාවය දැන ගැනීම අනිත්‍ය සංඥව තුළ තිබෙනවා කියලා.

ඇසත් අනිත්‍ය බව, රූපයනුත් අනිත්‍ය බව, ඒ නිසා තියන විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍ය බව, ඒ තුන එකතුවීමෙන් වන ස්පඨයත් අනිත්‍ය බව, ඉන් ඇතිවන වේදනාවත් අනිත්‍ය බව නිරන්තරයෙන් සිහිපත් කරනවා නම් අනිත්‍ය සංඥ වඩන කොට අර විදියේ තණ්හා ආදිය එකතු වෙන්න බැහැ. ඒකයි අර්ථය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා මහණෙනි, 'අනිච්චසඤ්ඤා භික්ඛවෙ භාවිතා බහුලිකතා'. අනිත්‍ය සංඥව හොඳට වැඩුවොත් කාමරාග, භවරාග, රූපරාග, ඔක්කොම විනාශ කරලා දනවා කියලා අනිත්‍ය සංඥවෙන්න. ඔන්න ඊළඟට මේ කියාපු අවිද්‍යාවටත්, තණ්හාවටත් අවසාන ගාථාවේ කියාපු 'උල' කියන කථාවටත් අදළ යම්කිසි සූත්‍ර දේශනාවක් තියනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක අවස්ථාවක 'සුනක්ඛත' ලිච්ඡවි පුත්‍රයාට පවත්වපු දේශනාවක අපට අදළ කොටස ගත්තොත්; පුදුම උපමාවක් එතනත් දෙන්නේ. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා -

යම් පුරුෂයකුට විෂ පෙවූ ඊයක් වැදුනා. වැදුනාම ඒ පුරුෂයාගේ නැයන් එතනට වෛද්‍යවරයෙක් ගෙන්වනවා. එතන දක්වන්නේ 'භිසකෙකා සලලකතො' කියලයි. 'සලලකතො' කියන්නේ ශල්‍ය වෛද්‍යවරයා. 'භිසකෙකා' කියන්නේ විෂ වෛද්‍යවරයා. කායික වෛද්‍යවරයා කියලයි. එතකොට ඒ දෙකම සම්බන්ධයි. කායික වෛද්‍ය විද්‍යාවත්, ශල්‍ය වෛද්‍ය විද්‍යාවත් දැනගත්තු වෛද්‍යවරයෙක් ගෙන්වනවා. වෛද්‍යවරයා යම්කිසි ශල්‍ය වෛද්‍යවරුන් පාවිච්චි කරන ආයුධයකින් ඒ ඊතලය වැදුන තැන වණ මුඛය පාදලා, ඊළඟට ඊතලයේ කොටසක් ශරීරයේ තිබේ නම් ඒක සොයාගන්න - එතන පාලි වචනයක් යෙදිලා තියනවා 'එසනී'. ඒ කියන්නේ ශල්‍ය වෛද්‍යවරුන් උලක් ඇද දැමීමට පාවිච්චි කරන උපකරණයක්. 'එසනී'. ඒ උපකරණයෙන් ඒ උල ඇදලා දනවා. ඇදලා දලා ඒකට බෙහෙත් බැඳලා තමයි සුවපත් කරන්නේ.

මන්න ඊළඟට ඒ උපමාවට උපමේය සංසන්දනය කරමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, අර විෂ ඊය ඇතිවිච මනුෂ්‍යයා තමයි මේ ලෝක සත්ත්වයා, තණ්හා උල ඇතිවිච. එතකොට මේ තණ්හා උල - මේකේ තියන විෂ මොකක්ද? අවිද්‍යාවයි. 'අවිජ්ජා විස දෙසො' කියනවා. එතකොට 'තණ්හා සලල' මේ වචනය බොහෝ තැන්වල සඳහන් වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේට කියනවා 'තණ්හා සලලස්ස හනතාරො' කියලා. මේක විෂ ඊයක් උනේ අන්න අර අවිද්‍යා විෂදෝස නිසයි.

ඊළඟට අර වණ මුඛය පාදගන්න උපකාර කරගන්න ආයුධය හඳුන්වන්නේ 'ආයඝී ප්‍රඥව' කියලයි. ඊළඟට 'එසනී' කියල කියාපු උල තියන තැන සොයාගන්න උපකාර කරගන්න දේ මොකක්ද? සති - සිහිය. ඒක නේ සතිපට්ඨානය තුළ ඔක්කෝම තියනවා කියන්නේ. එතකොට සති නමැති ආයඝී ප්‍රඥව' තුළින් අර වණ මුඛය පාදලා 'එසනී' නමැති සතියෙන් තමයි අර උල සොයාගෙන ඇදලා දමන්නේ.

ඊළඟට කවුද මේ ශෛල්‍ය වෛද්‍යවරයා, කායික වෛද්‍යවරයා? තථාගතයන් වහන්සේයි. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දීපු උපමාව ආශ්‍රයෙන් තම තමනුත් තමන්ට වෙදකම් කරගන්න එකයි කියන්නේ. ඒකයි අර ගාථාව අවසාන කළේ 'අබ්බහෙ සලලමතතො' තමන්ගේ තියන උල ඇද දන්න කියන එකයි. ඒ ඇද

දන්නේ අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ශෛලය වෛද්‍ය න්‍යායට අනුව, කායික වෛද්‍ය න්‍යායට අනුව දක්වපු උපකරණ මාධ්‍යයෙන්. ඒකෙන් තේරුම් ගන්න පුලුවන් ඒ තණ්හාව නමැති උල සත්කියාට ඇතිලා තියනවා. ඒ විෂ පෙවූ ඊයක්. ඒ විෂ තමයි අවිද්‍යාව. එතකොට ඒක ඇදලා දන්න උපකාර කරගන්නේ 'ආයඝී ප්‍රඥව' නමැති ආයුධය. ඒ වණ මුඛය පාදගෙන 'සතිය' තුළින් ඇනුන තැන තියන ඒ ඊතලය ඇදලා දනවා. අන්න ඒකට තමයි අනිත්‍ය සංඥව උපකාර වන්නේ.

ඉතින් ඒ ප්‍රඥව එක පැත්තකින්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දීල තියෙන්නේ අර උල ඇද දන්න මූලික වන අවබෝධය ලෝකයාට දීල තියෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම 'උදයව්‍යය' කියන ලෝකයේ හැමදෙයක් තුළම තියන ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන ස්වභාවයක් තියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ මතු කරල දුන්නේ. 'අනිත්‍ය සංඥව' කියන එක. වචන දෙකකින් කියනවා නම් 'උදයබ්‍යය' ඇතිවීම් හා නැතිවීම් තුළින්. ඉතින් ඒක තමයි විදර්ශනාවේ මූලික පාඩම. ඉස්සරවෙලාම මේ අනිත්‍ය සංඥව තුළ දකිනවා හැම දේකම ඇතිවන බවක් සහ නැතිවන බවක්. ඒක පවා අවබෝධ කර ගැනීම දුෂ්කරයි - සාමාන්‍ය ලෝකයාට, මොකද අර කියාපු මැහුම්කාරියගේ වැඩය නිසා නැතිවන පැත්ත අමතක කරනවා. මේ අමතක වීමට ලෝකයා බොහොම කැමතියි.

මේ පින්වතුන්ට එදිනෙද ජීවිතයේ සිද්ධියක් කිව්වොත් - දැන් ඔය විලාසිතා ලෝකෙ තමන් පාවිච්චිකරන ඇඳුම් ආදී දේවල් තියනවා. ඔය සාප්පු වල ඊට වඩා වටිනා නවීන මෝස්තරයක් කියක් හරි දීලා අරගෙන ආවාට පස්සේ අරක කොහේ දැමීමද කියල නෑ. කුණුගොඩේ ඒක ඉවරයි. එතකොට ඒ නැතිවීම් පැත්ත අමතක කරලා අලුත් කිරීමයි. ලෝකයා නිරන්තරයෙන්ම අලුත් කරමින් යනවා. තණ්හාව ඒකට උපකාරී වෙනවා. තණ්හා මැහුම්කාරී ගැට දනවා. ඒ ගැටේ මොකක්ද? නිරෝධය අමතක කිරීම. මේක බිඳී යන බව අමතක කරන්න. එතකොට විදර්ශකයා මොකද කරන්නේ? බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු අර මූලික සිද්ධාන්තය උපකාර කරගෙන - හැමදෙයකම ඤාණකව ඉතාමත් ඉක්මනින් ඇතිවන නැතිවන ස්වභාවයක් තියනවා. ඒක පෙන්නවන්න තමයි කිව්වේ මේ ඇස තියනවා කියලා. මේ දේශනාව ආරම්භ කළ අවස්ථාවේ ඉඳලාම මේ මගේ ඇස තියනවා. එහෙමම රූපය තියනවා. මේ පින්වතුන් මා ඉදිරියේ ඉන්නවා. ඒක

නැහැ කියන්නේ නැහැ නේ අපි. නමුත් අන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ඇසත් අනිත්‍යයි, මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙනවා 'චලං' චලනය වෙනවා. ඒ විදියට එතැන වචන රාශියක් යෙදෙනවා අඤ්ඤාචාහවී අන්‍යාකාරයකට පත් වෙනවා 'අනිච්චං, චලං, වයං, විපරිනාමී, අඤ්ඤාචාහවී ආදී පද රාශියක් යොදනවා හිතට කාවද්දන්න. මේ හැම එකක්ම පියවි ඇස කියාපු සාමාන්‍ය ලෝකය දන්න මේ 'මසැසට' නොපෙනෙන නමුත් ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් මේ ඇසත් වෙනස් වෙනවා. ඊළඟට අපි රූපය කියලා ගත්තු දෙයත්, ඒකත් එහෙමම වෙනස් වෙනවා. නමුත් ඒක අපට වැටහෙන්නේ නෑ. අර කියාපු තණ්හාව ගැටලුව. විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍යයි කිව්වට අපට ඒකත් වැටහෙන්නෙ නැහැ. අන්ත එතන තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම ගැඹුරුම තැන. සාමාන්‍යයෙන් අපි කිව්වා දුටුව, ඇසුන, දැනුන, සිතූන කියන හතරම ගතහොත් ආපස්සට හැරිලා කලින් කියලා දුන්නේ මේ හයම තමයි. දුටුව, ඇසුන, දැනුන, සිතූන කියලා ගත්තේ. එතකොට අර දුටුව කියන එක බොහොම ඕලාරිකයි. ගොරෝසුයි. මොකද අපි යමක් දිහා බලලා අනික් පැත්ත බැලුවත් ඒක තාම තියනවා වගේ නේද? ඒක තාම තියෙන්නේ. කොහොමද නැතෙයි කියන්නේ? බුදුරජාණන් වහන්සේ නැතෙයි කිව්වට ඒක තියනවා අපේ මසැසට පේනවා. ඒක ඒ ආකාරයෙන්ම තියනවා කියලා. එතකොට 'දුටුව' අපට කියන්න පුළුවන් කිව්වට මොකද දුටුව එක සැරයක් බලලා අනිත් පැත්ත බැලුවම ඒක එහෙමම තියනවා. ඉතින් කොහොමද ඒක වෙනස් වෙනවා කියන්නේ. එතකොට දුටුව ඒ හැටියට බැලුවට තවම ගොරහැඩියි. ඕලාරිකයි.

ඔන්න ඊළඟට ඇසුන එක කොහොමද? දැන් මම මේ කථාකරන වචන වල දෝංකාරයක් තියන තුරු මේ පින්වතුන්ට ඒක ඇහේවි. සමහරවිට අපි අහලා තිබෙනවා දෝංකාරයක් එන්න හැටියක් නැති මහා කාන්තාරවල කෙනෙක් කථාකරන විට වචන එතැන එතැනම නැතිවෙලා යනවා කියලා. දැන් මේ අවට තියන කඳුවලින් එන දෝංකාරය පින්වතුන් හොඳට දන්නවා නේ. දෙන්නෙක් කථා කරනවා වාගේ. ඒ වාගේම මේ පරිසරය තුළ මේ අපි කථා කරන ශබ්දය ආවර්තනය වෙලා ආපසු එනවා නින්නාද වෙලා. ඒක තුළින් අපට ඇසීමට තව උපකාර වෙනවා. ඒක අර දුටුව දේ පමණටම ගොරෝසු නැතත් ඇසුන දේත් තරමක් ගොරෝසුයි. ඔන්න ඊළඟට

වඩාත් පෞද්ගලික තමයි. අරටත් වැඩිය සියුම්දේ තමයි දැනුන කියන එකේ තියෙන්නේ. දැනුන කියන එක. අපි කිව්වා දිවට, නැහැයට, කයට දූනෙන දේ. දැන් අපි කිසියම් දෙයක් අර අන්දරේ කළා වගේ කෙනෙක් මේක රසයි කියලා අනිත් එක්කෙනාට ඒ රසය පෙන්නුම් කරන්න ඒක කවන්න ඔන. එහෙම නැතිව දූනෙන්නේ නැතේ. ඒක පෞද්ගලිකයි. එතන ඉතාමත්ම සියුම්. නැහැයට, දිවට, කයට දූනෙන එක ඉතාමත්ම සියුම්. ඔන්න එතකොට ඒවායේ අනිත්‍යතාව සොයන්න අනිත්වාට වැඩිය අමාරුයි.

ඔන්න ඊළඟට තියනවා සිතූන කියන එක ඊටත් වඩා අමාරුයි, සියුම්. සිතූන සිත, ඒ හිත පිළිබඳව කථාන්තරය තමයි විකාර මායාවක් කියලා කියන්නේ. එතෙක්දී මේ හිතට එන අරමුණු මොනවාද 'ධම්ම' ධර්මය කියන අදහස නොවෙයි. ඇසට රූපය වගේ අපි අරමුණු හැටියට කථා කරනවා නම් ඇසට රූපය, කණට ශබ්දය, නැහැයට ගඳ සුවඳ, දිවට රසය, කයට ස්පර්ශය, මනසට ධම්ම කියලා යොදනවා. ධම්ම කියන එක අපි සිංහල කරලා කිව්වොත් 'හිතට එන දේ'. හිත වෙනමයි, හිතට එන දේ වෙනමයි කියලා අපි හිතාගන්නෙ. ඒ දෙක එපායැ ගැටෙන්න. එතනම අපි අනුවෙලා ඉවරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙසා වදලේ ඒක තමයි. 'මනො පුබ්බධගමා ධම්මා මනොසෙධ්ධා මනොමයා'. එතන 'ධම්ම' කියන්නේ හිතට එන දේවල්. එතකොට ලෝකයා හිතන්නේ හිතට එන දේවල් වෙනම තියනවා කියලා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා මනසයි පුච්චගම පෙරටු වන්නේ. මේවා මනෝමයයි. හිතෙන් හදගත්තු දේවල්. එතනම තමයි අර මැජික් කාරයාගේ වැඩිය තියෙන්නේ 'මායාව'. නමුත් ලෝකයාට වැටහෙන්නේ නැහැ. හිතට එන සිතිවිල්ල වෙනම අරගෙන. අපි අපේ දෙයක් කරගෙන ඒක තුළයි පැටලෙන්නේ. ඇලීම්, වෙලීම්, පැටලීම්, ප්‍රපංච ආදී වශයෙන් යොදන්නේ. එතන තමයි ඉතාමත්ම සියුම් තැන. එතනයි විදර්ශකයා මතුකර ගන්නේ හෙමින් හෙමින් අර දුටුවෙහි අනිත්‍යතාව. ඒකෙන් පටන්ගෙන ඊළඟට ඇසුනෙහි අනිත්‍යතාව මෙනෙහි කරනවා. ඊටත් වඩා ගැඹුරට යනකොට ඔන්න පෞද්ගලිකව දූනෙන, අර දිවට දූනෙන දේ. ඒක නේ ඇත්ත වශයෙන්ම කියන්නේ මේ ආයතන හයේ එක එක ආයතනයක් මුල් කරගෙන නිවන් දකින්න පුළුවන් කියලා. නිවන දිව අගෙහියි කියන්න පුළුවන් ඒ පැත්තෙන් බලන කොට.

ඒක තමයි අතීතයේ සමහර සංසයා වහන්සේලා ආහාර වලදන අතරෙහි රහත් උනාය කියන්නේ. ඒ දිවට දූනෙන ස්පඨය ගැන මෙනෙහි කරලා. ඉතින් ඒ ඇහැට දූනෙන ස්පඨය ගැන මෙනෙහි කරලා නාවිකාංගනාවකගේ රූපය දැකලත් රහත් උනාය කියන්නේ ඒ අවස්ථාවේ අනිත්‍ය සංඥව ඇති කරගෙන. අන්න ඒ වගේ කණුව ඇසෙන ශබ්දය තුළින් පුළුවන් නිවන් දකින්න. නැහැයට දූනෙන සුවදිනුත් පුළුවන්. නමුත් ලෝකයා ඒ පැත්තට යොමු වන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු අර ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක නිරන්තරයෙන් මෙනෙහි කරන කෙනාට යම් අවස්ථාවක ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන අවබෝධයේ ගැඹුරට යන්න යන්න විදර්ශකයාට වඩා පැහැදිලිව ජේනවා අර බිඳීම් පක්‍ෂය. මෙතෙක් නොදුටු බිඳීම් පක්‍ෂය. මොකද අර තණ්හාව කියන ආශාව ඉවත්වෙන්න ඉවත්වෙන්න ඔන්න යථා ස්වභාවය මතු වෙනවා. ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන බුද්ධ වචනය ජේනවා. ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙකෙන් අර බිඳෙන පැත්ත වැඩියෙන් ජේනකොට එතනදී තමයි අර 'භංග ඥානය' වශයෙන් විදර්ශනාවේදී දකින්නේ. ඒ තැනැත්තාට හැමදෙයක්ම බිඳෙනවා ජේනවා. සිතිවිල්ලත් බිඳෙනවා ජේනවා. එතකොට ඒ බිඳීම් තුළින් තමයි ආදීනව ආදිය ඇතිවන්නේ. එතන තියෙන්නේ 'මනෝ සම්ඵස්සය'. මනසට එන සිතිවිල්ල මනසට ඇවිල්ලා හිතිවිල්ල වදින එකත් තේරුම් ගන්නවා කියන එකත් ඉතාම සියුම් දෙයක්. නමුත් යම් අවස්ථාවක ඉඩක් ජේනවා සිතයි සිතිවිල්ලයි වදිනවා. එහෙම වදිනවයි කියලා තේරුම් ගත්ත අවස්ථාවකයි 'විඤ්ඤතෙ විඤ්ඤතමතතං' කියලා කියන්නේ. බාහිය දරුවීරිය තාපස තුමා ඒක කියනවත් එක්කම රහත් උනාය කියලා කියනවා. ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන්.

මේ මාලුච්ඡාසාපුත්ත රහතන් වහන්සේත් කෙටි උපදේශය උපකාර කරගෙන තමයි ඉක්මනින්ම රහත් උනේ. එයින් අපට ජේනවා දුටුවෙහි දුටු මතින් නතරවීමටත් වඩා ඊළඟට ඇසුනෙහි ඇසුන මතින්, දැනුනෙහි දැනුන මතින්, අවසානයේ සිතුවෙහි සිතුව මතින්. අපට හිතාගන්න බැරි තරම් පුදුම දෙයක් ඒක. අර විදර්ශකයා භාවනාවේදී යම් අවස්ථාවක තේරුම් ගන්නවා බුද්ධ වචනය අනුව අර හිතත් හිතිවිල්ලත් අනිත්‍යයි, වෙනස්වන සුලුයි. හිත නොකියා අපි කියමු මනසත් අනිත්‍යයි, මනසට එන ධර්මයත් වෙනස්වන සුලුයි. එතකොට ඒ විදියට වෙනස් වන දේවල් එකට එකතුවන අවස්ථාවේයි මනෝ

විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අදහස් කරන්නේ. මේ ලෝක සත්ත්වයා අර කිව්ව රූප අරූප ලෝකවල ඉන්න සත්ත්වයන් පවා නිරෝධය නොදැකීම නිසයි නැවත නැවතත් භවයක් මවන්නේ. නිරෝධය දුටුව නම් හරියට අර 'සිබ්බතී' කථාවේ කියවෙන්නේ 'යො උභතොන විදිඤාන' මේ අන්ත දෙක දැනගන්නා. ස්පඨය අවබෝධ කරගන්නා. ස්පඨයේ හටගැනීම අවබෝධ කරගන්නා.

ඊළඟට ස්පඨී නිරෝධය - ඒ නිරෝධයේ හිත පිහිටුවා ගත්ත අවස්ථාවේ තමයි විමුක්ත වන්නේ. ලෝකයෙන් විමුක්ත වෙනවා, ලෝකයෙන් මිඳෙනවයි කියන එකයි. ඉතින් ඔතනයයි දුක කෙළවර කළයි කියන්නේ. අපි කලින් ගිනිසිලේ කථාව කිව්වා. ඉතින් මේ 'තණ්හාව'. තණ්හාව කියන්නේ නොපිරුණු ආශාව - සම්පූර්ණ නොවූ ආශාව තියනතාක් සත්ත්වයාගේ සිත නිරන්තරයෙන් බැහැරට විහිදෙනවා. මේ කයින් බැහැරට විහිදෙනවා. මොකක් හරි කමියෙන් ඉදිරිපත් වන දෙයක් අල්ලාගන්නවා. මව් කුසක් හෝ වේවා, සතෙකුගෙ කුසක් හෝ වේවා, අපායේ ගිනිදල්ලක් හෝ වේවා කමානුරූපව ඉදිරිපත්වෙන නිමිත්ත මරණ අවස්ථාවේ තණ්හාව තුළින් අල්ලා ගන්නවා. තණ්හා අනුසය තියනතාක් නැවත උපදිනවා කියන එක ගැන අමුතු දෙයක් කියන්න ඕන නෑ. මේ ලෝකයා හිතනවා වාගේ අමුතු ජීවයක් ගිහිල්ලා අතන පැලපදියම් වීමක් උවමනා නෑ. තණ්හාව ප්‍රමාණවත්. ඒකයි කිව්වේ අර ගිනිසිල හුළඟින් විසිකරලා පැතිරෙන්නා වාගේ තණ්හාව ඇතිතාක් ලෝක සත්ත්වයා නැවත භවයක් මවා ගන්නවා. අපි අර පොතොහවිකා කියලා කිව්වේ. දැන් මෙතනදි තේරෙනවා පුනර්භවයක් මවා දෙන්නේ තණ්හාවයි. ඒකේ ක්‍රියාකාරිත්වය තේරුම් ගන්න නම් අර කියාපු අවිද්‍යාව නැති කරලා ආයථී ප්‍රඥව මතුකර ගන්න ඕන.

දැන් අර ගාථාවල කෙටි දේශනාවල අර්ථය අපි නානා විධියට ඉදිරිපත් කළා. ඔයටත් වැඩිය විස්තර කරන්න හැකියාව තියනවා. නමුත් යටත් පිරිසෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමා තුළ සිත යොදවනවා නම් මේ පින්වතුන්ට හුඟක් කාරණා අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. අපි අපේ මට්ටමින් එදිනෙද ජීවිතයේදී මේ විදර්ශනා මාගීයේ යාමට මේ දේශනාව උපකාරී වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. එතකොට මේ පින්වතුන් සංසාරයේ බියජනක බව තේරුම් අරගෙන තමයි

මෙවැනි අවස්ථාවක සිල්සමාදන් වෙලා බණ භාවනා කරන්නේ. ඉතින් එන්න එන්නම මේ සංසාරයේ බියකරු ස්වභාවය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා අනුව තම තමාටත් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වන වේලාවක්.

ඒක නිසා අර කියාපු තණ්හාව නැති නොකරනතාක් අපි කොච්චර කිව්වත් තවත් උපදින්නේ නෑ කියලා, අර ඉපදීම අපට අයිතියි. අර කියාපු නැඹුරුව නිසා. අන්න ඒක නිසා නැවත නැවතත් උත්සාහ වන්න ඕන තම තමන් රකින ශීලය උපකාර කරගෙන සමථ විදර්ශනාදී භාවනා තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදල ආයථී ප්‍රඥව සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අර්හත් යන මාගී ඵල ප්‍රතිවේදිය තුළින් - ඒ වාගේම සතිපට්ඨානය - සතිය උපකාර කරගෙන තමන් මේ බලාපොරොත්තුවන උත්තම අවස්ථාව, මේ ජීවිතය තුළින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීමට මේ දේශනාවක් උපකාර වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එතකොට අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ඤ කෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාව හා ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමති නම් අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන සාක්ෂාත් කර ගනිත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලත්වයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරියේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳූ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබ්නික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධර්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දැක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 6 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 9 වෙළුම

30. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 11 වෙළුම
32. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
33. විදසුන් උපදෙස්
34. භාවනා මාග්ගිය
35. උත්තරීතර හුදකලාව
36. සසුන් පිළිවෙත
37. චලන වික්‍රය
38. දිය සුළිය
39. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
40. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
41. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
42. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
43. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
44. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
45. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
46. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
47. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
48. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
52. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
53. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
54. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
55. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
56. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
57. ස්පඨයේ ආශවයීය
58. මනසේ මායාව
59. පැරණි බෞද්ධ වින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
 කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
 කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
 දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
  2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
  3. Ideal Solitude
  4. The Magic of the Mind
  5. Towards Calm and Insight
  6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
  7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
  8. Seeing Through
  9. Towards A Better World
  10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
  11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
  12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
  13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
  14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
  15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
  16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
  17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
  18. Nibbāna and The Fire Simile
  19. A Majestic Tree of Merit
  20. The End of the World in Buddhist Perspective
  21. The Law of Dependent Arising, Volume I
  22. The Law of Dependent Arising, Volume II
  23. The Law of Dependent Arising, Volume III
  24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
  25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
  26. Walk to Nibbāna
  27. Deliverance of the Heart through Universal Love
  28. Questions and Answers on Dhamma
  29. The Miracle of Contact
  30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net